

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Fraga e Touriño expoñen a posibilidade de aliarse contra o BNG

4 - 5

Os mariñeiros do Banco Canári consideran esquecidos por Bruxelas

15

José A. Rodríguez Ranz:

"Pódese revisar a articulación de Euskadi, pero compre unha maioria superior ao 55%"

9

Grupos folclóricos introducen o español nas suas cancións

25

A caza de bruxas ainda divide Hollywood

30

25 DE MARZO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 875 • 200 PTA

O Estado español en guerra

Dicíao un comentarista con aceda ironia: "Menos mal que é un pacifista o que bombardea". A alusión a Javier Solana non é baladí se temos en conta que o si español no referendum da Otan –apesar de todo, un trunfo moi axustado– foi consecuencia dun torticeiro e repentino cambio de actitude daquela ainda prestixiado Partido Socialista. É imprescindible lembrar, ainda así, que as papeletas do si especificaban a condición da non entrada na estrutura militar. Foi a última consulta que se lle fixo aos ciudadáns do Estado español sobre a estratéxía militar e as alianzas internacionais do seu goberno.

A perda de soberania desde aquel momento é constante, pero non preocupa. O que si inquieta é o aumento de competencias lingüísticas das comunidades autónomas con idioma próprio. España cedeu bases para bombardeos militares,

como o da guerra do Golfo, sobre os cales non existía nem moito menos unanimidade na opinión pública. A falta de información sobre as misións do exército español, a postura do goberno e non se diga a actitude de Solana, é manifesta e grave. Os ciudadáns enteiráronse *a posteriori* de que o exército español estaba na primeira liña do ataque a Iugoslávia e de que avións F-18 participaban na primeira xeira de bombardeos. Non se pode dicir que as escuetas palabras de Aznar, cando xa sucederan os acontecementos, sefan suficientes para decírlle aos espectadores que o seu Estado está en guerra con outro Estado soberano. Tampouco se pode pasar por alto a falta dunha reunión do Consello de Ministros para tomar unha decisión, a ausencia absoluta das Cortes neste tema ou o silencio do portavoz do goberno.

Non son cuestiós formais. Foi nada menos que Mayor

Zaragoza, director xeral da UNESCO e tamén español, o que sinalou hai un ano nunha entrevista concedida ao diario *El País*, que "algún dia chamarán os nosos fillos de novo á guerra e ese dia pode estar próximo". Europa está xa de novo en guerra. A responsabilidade principal cairá sobre os seus protagonistas, pero como galegos e como ciudadáns do Estado español correspondentes exixirlle aos nosos representantes políticos a retirada da zona bélica, a renúncia a arrozar bombas sobre outro país, a chamada á negociación no conflito de Iugoslávia (solución difícil, pero a única que non contribue a agravar o que se pretende resolver) e, por último, unha información veraz sobre a política que está a levar a cabo o goberno de Aznar e os seus sóciós na organización militar. É o menos que se lle pode pedir a gobernantes que reivindican para si o uso exclusivo da condición de demócratas.♦

Pinochet seguirá preso até que a extradición a Madrid sexa efectiva

Despois da decisión da Cámara dos Lores Pinochet será xulgado en Madrid por crimes contra a humanidade. O feito de que só se podan usar os imputados despois de Setembro de 1988, non evitará a extradición. A decisión abre un punto final á impunidade da que gozaban os ditadores e pon en xaque a outros perseguidos internacionais como os militares xenocidas arxentinos. (Páx. 20)

No Centro Blas Espín de Camariñas conservan numerosos obxectos procedentes de naufráxios cedidos por veciños da bisbarra.

XAN CARBALLA

ROBERTO BLANCO TORRES: DISTO E DO OUTRO. ANTOLOXIA.

Dia das Letras Galegas.

Unha escolma esencial das mellores prosas xornalísticas de Blanco Torres. Por primeira vez en galego.

galaxia

Máis de 830 navios durmen baixo as augas das costas galegas

O cemiterio mariño

Desde a frota do rei franco Gontrán, pasando polo acoirazado *Serpent*, até os más actuais e sonoros *Urquiola*, *Cason* ou *Aegean Sea*, os fondos dos mares galegos gardan un enorme tesouro arqueolóxico.

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:
Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLEIRO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOCAIS:
Alberto Ansede,
Xosé M. Dobarro,
Antón Fernández,
Manuel Vela, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.

SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Diretor:
Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Ten,
Xan Carballa, Manuel Vela,
Horacio Vixande,
Arantxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Berganzo.

EDICIONES ESPECIALES:
Xosé Henrique Acuña.

DESENHO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Segade.

BARCELONA:
Iria Varela.

PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.

SANIDADE:
Maria Alonso.

CULTURA:
Xoán M. Estévez,
César López Pazos,
Manuel Vilar, Lupe Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M. de Castro Errótegui,
Xesús González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LITERATURA:
André Luca

Fotografía:
Andrés Panaro,
Xosé M. Mora,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Carlos Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Sanmartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscriptions:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abraldes

Redacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo.
36202 Vigo
Apartado 1371. 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.anosaterra.com

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 86 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antpcg@arrakis.es

ADMINISTRACIÓN, SUBSCRIPTIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

No se mantén
correspondencia sobre
originals non solicitados.

Está permitida a reproducción
sempre que se cite
procedencia.

O Centro Blas Espin promove a creación dun Museo Arqueolóxico do Mar

Máis de 830 galeóns, acoirazados, submarinos, mercantes e petroleiros durmen nos mares galegos

• XAN CARBALLA

Os submarinos alemás campaban en Camariñas nas duas guerras mundiais. Desde ali saian para botar abaixo os mercantes que cruzaban fronte ás costas galegas. Xunto a estas vítimas bélicas os fondos do océano conservan vestíxios de temporais, de exceso de confianza de capitáns e de fallos nas cartas náuticas como a que levou abaixo ao *Urquiola* en Maio de 1976.

Durante a I Guerra Mundial no porto de Camariñas estaba o submarino-torpedeiro alemán U-49. Mandou moitos barcos a pique, pero por un procedemento chato. Recibían aviso dos pescueiros, cos que estaba acordados, para saber dos mercantes que pasaban pola zona. Saianlle ao camiño e parábanos. Despois de desalojar a tripulación e colocarle unhas cargas de explosivos á nave, permitian que os pescueiros desvalixaran o principal. Despois estoupábanlo e ao fondo do mar". Cointao Rafael Lema, escritor e animador do Centro Blas Espin, de Ponte de Porto. Desde ali empérianse desde hai anos en reivindicar o patrimonio arqueolóxico submarino, aquel formado polos múltiples naufráxios e afundimentos de barcos fronte ás costas galegas, especialmente na Costa da Morte, onde se concentran grandes cantidades de naves desde hai séculos.

En total teñen localizados con precisión 830 diferentes pécios. De moitos sábese desde hai tempo, pero doutros vaise coñecendo agora. As referencias bibliográficas sobre esta realidade submersa son abondosas, a máis recente delas o traballo de Miguel San Claudio Santa Cruz, *Tesouros Asolagados*, un volume de Ediciones Lea esgotado a pouco de aparecer, que documenta moitos destes naufráxios desde as lonxanas referencias que falan do afundimento da flota do rei franco Gontrán que se achegaría a Galiza para levantar aos suevos ou da perda da armada musulmana enviada por Muhammad I.

Pero más alá destes sinalamentos é desde o século XVI cando se poden situar con meirande precisión os sinistros, nunhas augas das que pouco a pouco se foi levantando unha precisa cartografía submarina que permitía localizar pedras e fondos nas cartas náuticas que minimizasen os riscos.

Do *Serpent* nos tempos de penuria

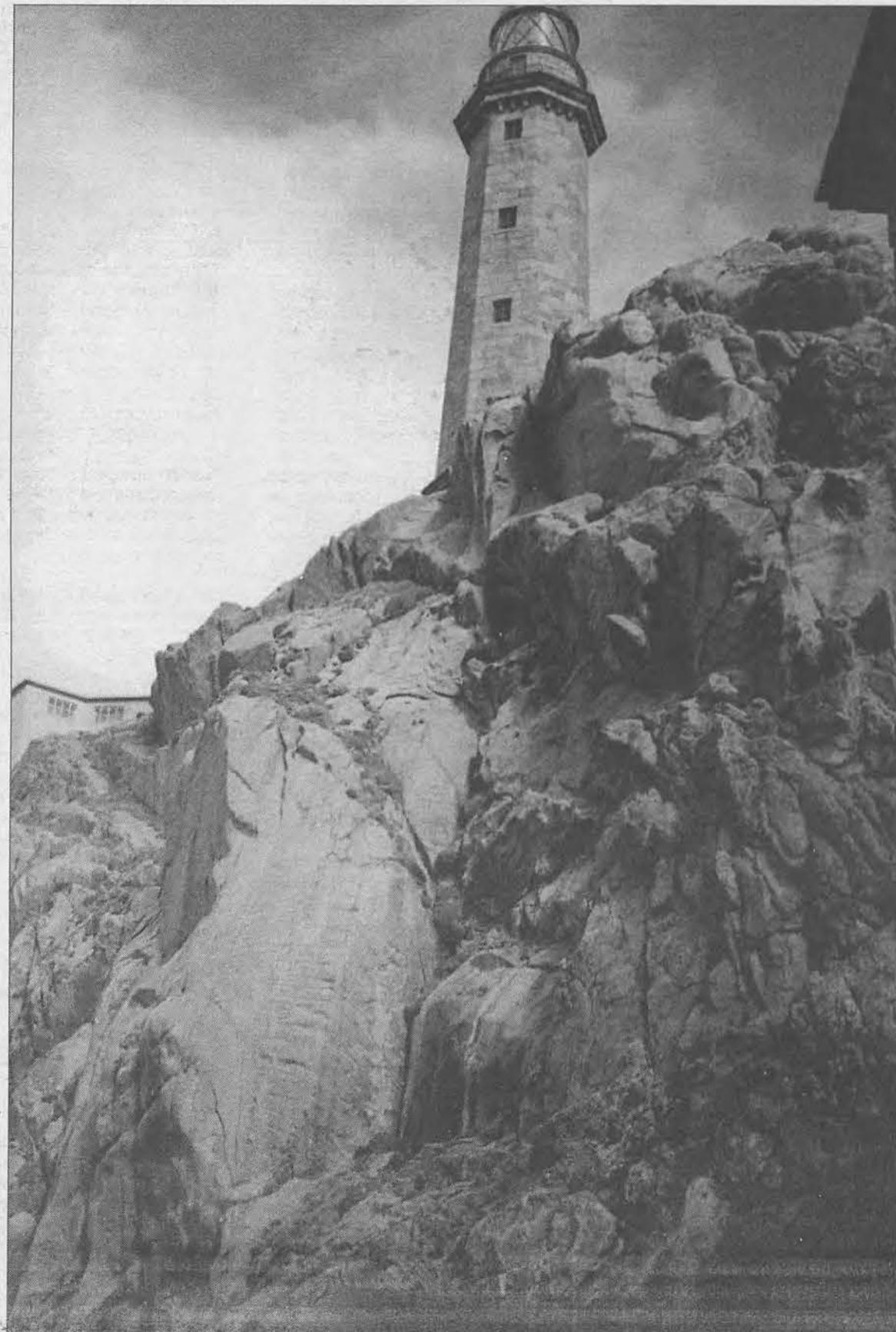
Por trinta anos a mariña británica mandaba un barco a facer unha ceremónia de homenaxe fronte ás costas do Cabo Vilano: lembraba con flores que o 10 de Novembro de 1890 o acoirazado inglés *Serpent*, cos seus 75 metros de eslora e 2.700 toneladas fórase ao fondo na Ponta do Boi. Por culpa da néboa e a mala sinalización o capitán estimara mal a posi-

ción e encaixara nas rochas. Morreran 172 persoas e só saliron a vida 3. Desde entón, as visitas ao coñecido como

Cemiterio dos Ingleses, a sete quilómetros do Faro Vilano, son frecuentes entre as asociacións inglesas de amigos do

mar, que teñen obxectivos comuns aos formulados polo Centro Blas Espin.

Pasa á páxina seguinte

Fronte ao cabo Vilano hai unha das maiores concentracións de naufráxios de Europa.

X. CARBALLA

Ven da páxina anterior

De feito nos locais da agrupación en Ponte de Porto consérvense moitos elementos de naufráxios, recollidos en préstamo de xentes que os foran arrecadando por xeneracións entre os barcos naufragados. Do propio *Serpent* teñen unha mancha de elementos da vaixela, (culleres, garfos e coitelos), pero tamén hai, doutros barcos, lames, áncoras, baules, máquinas de escreber, lámpadas.... Como di Miguel San Cláudio estes elementos soltos, como outrora os grandes canóns, non teñen sentido senón se sabe a sua orixe exacta, e por iso a idea dun Museo de Arqueoxia Naval, que podería ter centro na propia Costa da Morte, é cobizada polas xentes de Blas Espin.

A lenda sobre a xente que se puña ao pé do mar, en noites difíceis para levar as barcos ás rochas e desvalixalos non ten sostén documental nengun en Galiza, e encubre o que foi a realidade secular dunha penuria absoluta de medios tanto de aviso como de salvamento. Miguel San Cláudio aporta abondosos datos para corroborar ista cuestión, e os seus relatórios sobre os naufráxios son estarecedores. A fama do *Serpent* non viu tanto polo número de mortos (houbo perdas ainda maiores), nen de carga de valor, senón polas circunstancias de ocultamiento do accidente polas autoridades españolas, que tiveron que reconecer que a situación non a conocían pasados días do accidente. Daquela o Faro Vilano alumábase con vela, e foi a raíz dese accidente que se instalou, por primeira vez en toda a península, luz eléctrica nun sinal marítimo. Os ingleses mandaron dous navios ao resgate pero xa os viciños foran recollendo os corpos mutilados —apenas 48 resgatados—, o que minimizou a indignación inglesa.

O fito do *Urquiola*

A explosión e afundimento do petroleiro *Urquiola* o 10 de Maio de 1976 son xa case unha lenda, tanto pola espectacularidade do suceso como polas carencias que amosaba, cen anos despois

do *Serpent*, a seguridade na costa e os medios de salvamento. Era o *Urquiola* un buque de 108.000 toneladas de carga que enviou a canal cara a refinería de Bens sen maiores problemas até que de súbito topou cunha rocha que non estaba sinalada nas cartas de navegación, apesar de ser coñecida polos mariñeiros. Os danos iniciais nun tanque intermédio non impedian ao buque retomar a navegación e chegar ao porto, pero unha incomprendible decisión das autoridades militares obrigouno a petar outra vez coa mesma pedra. Ante a situación fican a bordo só o capitán e o práctico do porto, que tiveron que guindarse ao mar cando se incendiou o crú provocando unha esmagadora catástrofe. O práctico nadou catro horas e arribou á praia. O cadáver quemado do capitán topárono dous días despois. O que forá un erro de cartografía do porto quíxose achacar á impericia do capitán, que só salvou o honor cando remataram as investigacións. A imprevisión das autoridades, que non tiñan barcos perto para salvar

aos derradeiros ocupants do *Urquiola*, non tivo pena nenguna.

Anos despois, o 3 de Decembro de 1992, nunha insólita repetición, o *Aegean Sea*, petou contra as rochas embaixo mesmo da Torre de Hércules. Desde o *Urquiola* había normas estrictas de seguridade na Coruña (por exemplo entrar acompañados de dous remolcadores) que non se cumprían. Os 216 metros do barco coas suas 80.000 toneladas de porte araron o fondo de rochas e acabaron empitonados na pedra e derramando o crú polas rias da Coruña e Ares. Cando os chatareiros, os grandes beneficiados indirectos dos encallamientos, puxaron polos restos do barco houbo unha campaña a prol da sua conservación patrimonial como símbolo e testemuña. Non se aceitou esta iniciativa, que agora medra para considerar de valor arqueolóxico todos os fondos localizados.

Conservación e piratería

A maiores da depredación dos chatareiros, as críticas aos ca-

zadores de tesouros son unánimes. Estes personaxes deténtanse a muido na Costa da Morte facendo investigacións, sempre con permisos legais, para poder facerse con cargas susceptíbeis de negocio. En 1995 o *Irurac-Bat*, era desvalixado por Mel Fisher dunha carga de 25.000 moedas de ouro, cun valor nominal de 600 millóns de pesetas, pero moito maior a efectos numismáticos, tendo en conta que se tratava dun vapor británico que foi a pique ente Vilano e Sisargas o 2 de Abril de 1882. O sorprendente é que a

Rafael Lema, Director do Centro Blas Espin.

actuación foi silandeira, con permisos pero sen que a consideración patrimonial revertise nunha protección certa.

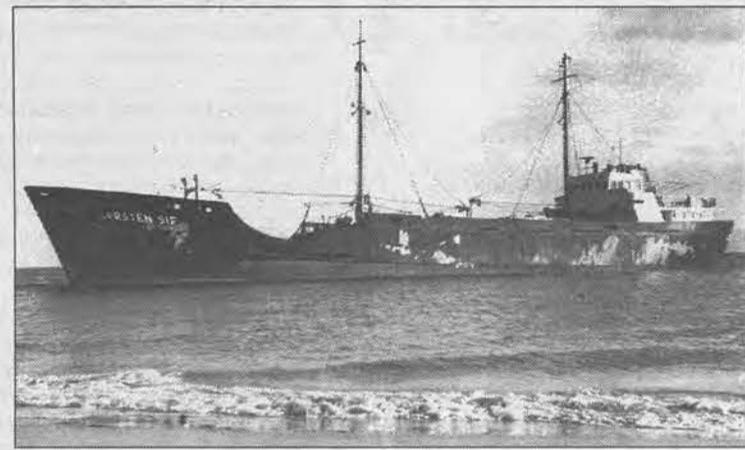
Para Rafael Lema o labor principal a realizar é completar exhaustivamente unha base de datos e naufráxios, inventariar os buques, catalogalos e protexelos da piratería internacional e da acción depredadora dos chatareiros. Na sua apreciación tense producido nos últimos tempos un cambio de atitude das autoridades que mesmo lle ofreceron os medios da Armada para o proxecto de sacar a flote algunas naves asequíbeis pola pouca profundidade na que se atopan en Sardiñeiro (Fisterra) e en Laxe.♦

Duas histórias de naufráxios

O libro de Miguel San Claudio é un tesouro de relatos. Duas pequenas histórias ilustran o seu contido, realizado percorrendo cronolóxicamente e xeograficamente a costa galega.

■ "NA PRAIA DA LANGOSTEIRA, o 26 de Decembro de 1973, embarrancou o mercante dinamarqués de 499 toneladas *Carsten Sif*. Os seus portos de partida foran Lagos e Casablanca, dirixíndose a Cardiff con 800 toneladas de osos triturados e 300 peles de camelo. Este incidente pódese cualificar de curioso pois, antes de chegar á praia, pasou a toda máquina por diante do porto de Fisterra, tan preto do dique que todos cantos o viron pensar que acabaría chocando contra o mesmo. Inmediatamente moitos curiosos dirixíronse cara a praia onde viron embarrancar o mercante e como aos poucos minutos saía alguém da ponte de mando, botaba as mans á cabeza e desaparecía de novo. Como o barco non parecía estar en perigo co mar en calma todo volveu á normalidade. Cando aos poucos días se correu o díxome-díxome de que o alcol estivera presente o dia do accidente entre a tripulación a ninguén lle estranou.

"O barco quedou detido perpendicularmente á praia e foi reflotado despois de alixeiral, o 31 de Decembro de 1973. O salvamento fixeróno as empresas coruñesas Santa Cruz e Extrasa. Estaba tan encaixado na area que houbo que dragar unha canal de 20 metros de ancho por 40 de longo, e tirar por medio de dous remoadores e dous aparellos reais suxeitos a duas grandes áncoras fondeadas a case 1.000 metros de distancia.

○ Carsten Sif varado na praia de Langosteira.

■ "O CARBOEIRO KENMOR" era unha nave construída en Glasgow en 1898 de 3.800 toneladas que, desde esa cidade, se dirixía a xipto. Na noite do 11 ao 12 de Xaneiro do 1904 dobrou as illas Sisargas poñendo rumbo para librar o Cabo Vilano. Na zona causaba esragos un forte temporal do noroeste que provocou un progresivo abatemento do buque. A falta de referencias na costa impidiu aos seus mandos se decataren deste feito e a rumbo fixo continuou ata estrelarse contra os baixos de Meán, fronte á praia de Traba. O choque detivo o buque, e o vento xunto coa onda deixou o barco deitado e escorado a estribor.

"Os seus trinta homes vironse desta maneira separados por unha zona de rompentes que facía o seu salvamento moi

problemático. Un primeiro intento de alcanzar a costa realizaron esa mesma madruga da 9 homes a bordo dun bote. De todos eles só un logrou acadar a praia, regresando ao buque outros dous. Os outros seis foron recollidos xa cadáveres na praia polos numerosos viciños que se congregaron ali por ver de salvar aos naufragos. Comezou daquela un dos salvamentos más exitosos da época nas nosas costas. O primeiro era facilitar a comunicación entre o buque e a costa, para o que se utilizaron foguetes. Por medio destes artefactos conseguiuse trasladar a bordo un cabo grosso polo que se comezou a montar un andarivel polo que foron resgatados, un a un, os 22 supervivientes. Tárdase menos en contalo que en facelo xa que as operacións prolongáronse durante tres días."♦

Debaixo da terra e tamén do mar

Hai un consenso xeralizado sobre a protección patrimonial de todo tipo de restos arqueológicos que se encontran no noso sochán. Que sexan efectivos ou non é un asunto diferente, pero cando menos contamos cunha normativa bastante precisa, e unha catalogación acaida. Pola contra non está abondo recollido en textos legais o que se atopa debaixo das augas, produto tamén do devir histórico, nun país que olla en grande parte aos oceanos.

A definición de criterios de protección é importante para que a piratería legal que se exerce, so capa dun certo romanticismo, teña fin e a Atlántida sumérxisca de case 1.000 naves, axuden a comprender mellor a historia naval do país. Ten que ser unha iniciativa de

base a que consiga levantar o interese por unha realidade tinxida de traxédia e mitoxia, pero que se actualiza a cada que temos noticia, mes si, mes tamén, da perda dun novo barco.

Se xa os sinistros moven unha mancha de escuros intereses —que agachan no seu interior as bodegas do *Cason*, afundidas a unhas millas de Fisterra?—, entrecruzándose as responsabilidades entre as aseguradoras, as navieiras e as autoridades navais, razón de mais para que o tratamento desas riquezas sumerxidas teñan a consideración efectiva de patrimonio protexido.

Propoñen as xentes de Blas Espin facer un museo

específico relacionado cos naufráxios. O Museo Naval de Ferrol ten un amplio valor pero... está en zona militar, algo inadmisible nun proxecto que se reclama moderno. Por outrabanda o Museo do Mar, amais de estar pensado con outra orientación, durme no sono inxusto da falla de dotacións culturais que ten Vigo, e bastante faría con completar o seu plano museográfico inicial.

O debate público a realizar na Costa da Morte debe servir para compartir ideas e non adiar máis a Posta en marcha dunha iniciativa de protección que nos axude a saber máis sobre o noso pasado e reivindicar a identidade do país co mar.♦

Fraga afirma que o consenso entre PP e PSOE vai impedir que prosperen as demandas do BNG

O debate no Parlamento galego demostrou que está en discusión a formulación do actual Es

• ALFONSO EIRÉ

Mais alá das diatribas e desputas académicas entre Xosé Manuel Beiras e Fraga Iribarne o debate parlamentar puxo de manifesto duas visões diferentes do Estado. Por unha banda, PP e PSOE, defendendo o modelo actual, pola outra BNG e EdG, que proponen un novo Estado, ainda sen coincidir en cal debe de ser. Pero, sobre todo, a comparecencia de Fraga por vez primeira desde 1996, demostrou que o debate constitucional está aberto.

No medio da faramalla da discussión terminolóxica ou histórica, é preciso illar o debate constitucionalista, a onde quere levalo sempre Fraga, e ollar aqueles anacos nos que apareceu o debate político.

En primeiro lugar é preciso resaltar que Fraga Iribarne non empregou nen unha só vez a palabra "nacionalidade histórica" referíndose a Galiza. Tampoco o fixo Pérez Touriño. Fraga foi máis alá e apontouse ao igualitarismo autonómico, ao café para todos, cando demandou "a igualdade plena das comunidades que integran España".

O nerviosismo ante a actual situación na que os nacionalismos periféricos demandan unha "releitura da Constitución", como se recolle na Declaración de Barcelona e defenden Xosé Manuel Beiras no debate, puxose de manifesto en Fraga Iribarne ao afirmar que a petición dun "espacio basco de decisión supón un verdadeiro golpe de Estado".

Pérez Touriño non se lle quedou atrás. Entre críticas ao PP de Madrid, aloxándose totalmente na liña do PSC e de Magall, e assumindo a Declaración de Mérida, redactada por Chaves, Ibarra e Bono, o secretario xeral do PSdG-PSOE, laiouse da "desvertebración autonómica". Touriño chegou a afirmar que a actual saída á violencia que está a impulsar o PP en Euskadi "cuestiona o sistema democrático e a base do mesmo". Para Touriño falar de autodeterminación é o mesmo que "propugnar a destrucción da identidade nacional de España, algo que sería tremendamente negativo". Por rexeitar, até rexeitou o sistema confederal "por obsoleto". O voceiro do PSOE afirmou que "estamos no centro da descentralización, a maior de Europa e do mundo". Negándose a que "haxa leituras que disvirtuen o pacto constituinte", demandou "un pacto federal estable".

Como tamén Anxo Guerreiro

Fraga e Beiras protagonizaron un debate que supuña o regreso do Presidente da Xunta á tribuna parlamentaria en sesións normais despois de tres anos.

A. PANARO

ofrece "consenso" ás demais forzas, "para organizar un novo catro de Nadal", Fraga Iribarne aproveitou para demandarle a Touriño a "volta ao consenso, pois non estamos na Segunda Transición como afirman os nacionalistas. Nos grandes temas do Estado non hai grandes di-

ferencias entre PP e PSOE". Touriño, ainda que buscaba un espazo próprio, atopouse colido por Fraga e non tivo outra que agradecerlle "a defensa da Constitución e a defensa do consenso", ao tempo que acusaba ao PP de "estar cedendo ás esixencias do frente na-

cionalista, polo pragmatismo imediato de manterse no Goberno" e de rachar o consenso no Estado.

Releitura desde unha perspectiva galega

Xosé Manuel Beiras reclamou unha "releitura desde unha perspectiva ga-

lega da Constitución". Negou explícitamente que BNG estivese a reclamar a independencia e afirmou que as fórmulas "confederais ou federais non son antitéticas e poden levar ambas á permanencia do Estado". Recalcando de novo que o BNG demanda "unha releitura da constitución en profundidade como único xeito de pervivencia do Estado", afirmou que é preciso que as distintas nacións "teñan dereito de voto naqueles

temas fundamentais que lles son propios".

Despois de poñer de manifesto que "por non ter nen sequera temos as competencias que o Estatuto nos deu como exclusivas", Beiras contradeciu a afirmación de Fraga de que Galiza tiña o máximo de competencias,

"máis que calquera comunitade autónoma". Así, Beiras puxo de manifesto a soberanía fiscal que ten Euskadi, onde tampouco existe rede de estradas estatais, "algo que non sabia Raxoi cando accedeu ao ministerio".

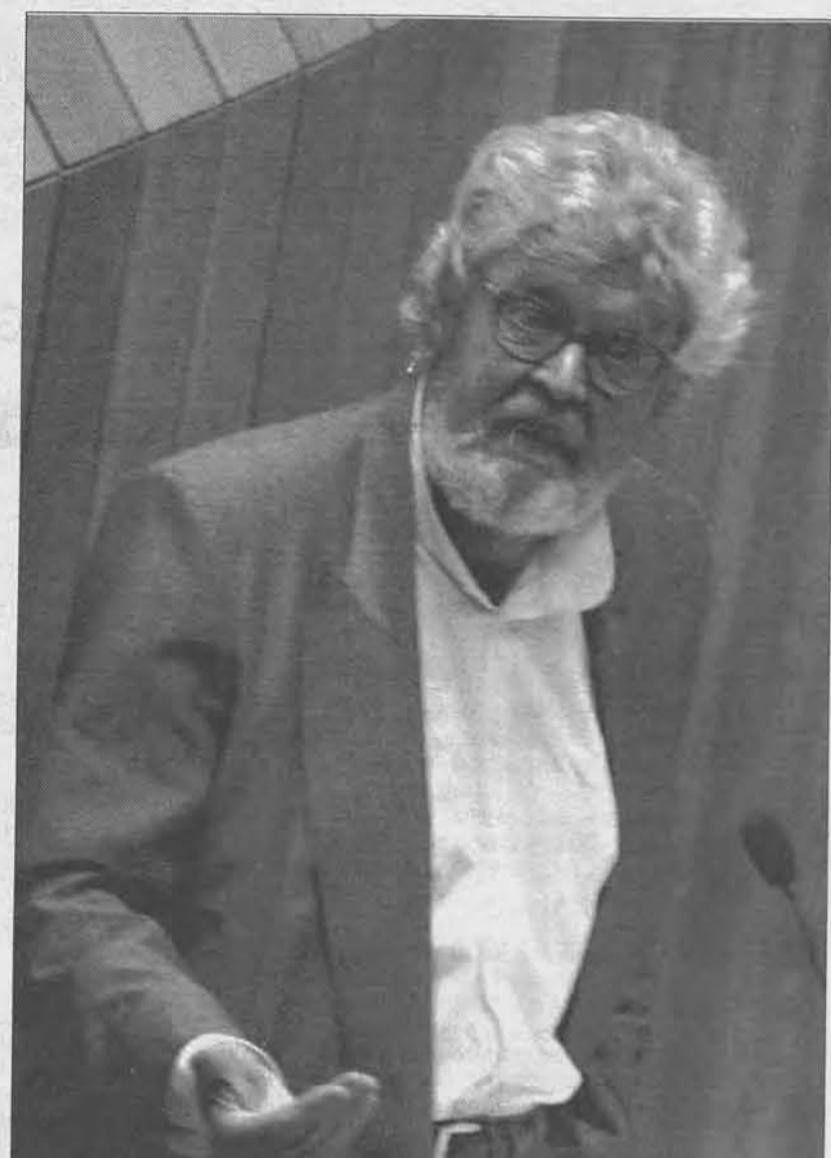
O nerviosismo puxose de manifesto en Fraga Iribarne ao afirmar que a petición dun "espacio basco de decisión supón un verdadeiro golpe de Estado".

Pero Beiras considera que "se temos más ou menos competencias que outras comunidades, a nós iso non nos importa, senón que o que temos que analisar é se Galiza ten o que necesita para o seu

A. EIRÉ

Un Parlamento para as ocasións

Na consellaría de Sanidade xustifican a non entrega no Parlamento dos informes sobre o *aspergillus* do Medtec, para que non podan ser usados pola oposición. Na Consellaría de Indústria néganse a fazer públicos no Parlamento os estudos sobre a presa que pretendan construir no Úmio para que "non podan ser terxiversados pola oposición". Son duas mostras de como concebe o PP o Parlamento. A sobremesa puxoa Fraga cando afirma que el "traballa", que non vai ao Parlamento "a falar" cuns señores aos que calificou, pouco menos que "impresentábeis". Fraga resólveo todo afirmando que "sempre evitei o non facer algo que mo pedisse a maioria". O voceiro popular e conselleiro da Presidencia, Pita Varela, ainda sería más explícito nas suas explicacións sobre as comparecencias de Fraga: "Fraga ten a maioria e comparece cando quer e quen el queira". Con esta filosofía, o PP, como denunciou Touriño, non só deixa "sen contido o valor de control democrático da oposición, senón que impide mesmo que se poda exercer o Estatuto de Deputado". ♦

Estado

desenvolvimento. Nós non nos conformamos coa actual situación, non nos vale, pero este é un tema que hai que tratar a nível do Estado".

Como Fraga se referise "aos amigos cataláns do señor Beiras", para afirmar que son os que demandan a reforma da Constitución e que o Bloque fai seguidismo, o voceiro do BNG retrucou que "compre falar con Catalunya e, como vostede non o fai, temos que facelo nós. Por iso temos unha relación privilexiada que, nos próximos meses pode dar documentos definitivos como o do financiamiento que lle vai tapar a moitos a boca".

Beiras tamén se referiu á acusación de que os intereses de Catalunya e Euskadi son antitéticos con Galiza. "Se os intereses destas duas nacións son antitéticos cos nosos, tamén o serán, logo, cos do Estado español. Como se engarzan pois no sistema actual?", pergunto Beiras, para concluir afirmando que o más lóxico será, por eso, un acordo entre as diferentes nacións.

A reforma da Constitución

Fraga aceita que a Constitución é reformable, o que levou a Guerreiro a agradecer que "deixara xa dunha vez o seu inmovilismo". O presidente até reconeceo que se reformou unha vez, sen referido, debate nen nada, para que os cidadáns europeus puidesen votar nas municipais. Pero, tanto Fraga como Touriño consideran que está ben como está, ainda que Fraga lle recordase ao PSOE que no período constituinte defendía un Estado federal.

Fraga referíndose a Beiras afirmou que "os feitos son os feitos, o artigo segundo da Constitución está claro, en España non hai nacións sen Estado". Esta afirmación levou a que Beiras lle recordase que precisamente ese artigo segundo foi unha imposición dos poderes fácticos, facéndolle ver que moitas cousas mudaron desde aquelas, entre elas que acabou a guerra fria e que se hai autonomías "foi pola demanda das nacionalistas e das forzas anti-feixistas", recordándolle a Fraga en que posición estaba cada unha de aquellas.

Pero Fraga non se anda con "paparruchadas", como soe afirmar, e para rematar deixou sentado o seu posicionamento nídio: "A verdadeira historia de España, a verdadeira, non a inventada, non a falsificada, fala dunha grande nación de España. Os que non se sintan españoles alá eles".

Pérez Touriño.

A. PANARO

Pedírono EdG e PsdG-PSOE e aceitou Fraga

O porqué dun debate

Fraga Iribarne comparecia por primeira vez nesta legislatura no parlamento para falar da configuración do Estado, "con moi gozo, porque ten que ver coa miña adicación constitucional, como ponente e catedrático e porque as miñas ideas son as da maioria do povo galego".

Anxo Guerreiro, o propoñente da comparecencia, apoiado polo Grupo Socialista, argumentaba a sua petición na necesidade de que "Galiza irrumpe no debate que se está a producir no Estado".

O voceiro do PSdG-PSOE tamén estaba satisfeito con esta comparecencia porque lle ia servir para arremeter contra o política autonómica do PP no Estado (Touriño falou sempre en clave estatal), calificando a política de Aznar como "disgregadora do Estado para salvar o Governo".

Tamén acusou ao PP de estar levando ao Estado á "desvertebración autonómica". Tamén aproveitaba que Fraga subía á tribuna para criticar, na liña das suas últimas manifestacións, ao BNG por aliarse con CiU e PNV. Beiras só lle contestaria que el nunca bailou "ao son que me tocan outros", acusándoo de "sobrepasar ao PP pola dereita".

Se o interese de Guerreiro e Touriño semella claro, cal era o interese de Fraga para aceptar o debate esta volta, más alá das xustificacións rituais? Por que comparecía esta vez cando sempre se negou e lle solicitaron por problemas graves? Por que aceitou agora e non as outras veces que o demandou a oposición?

Fraga tiña a idea de deixar ao BNG isolado no seu posicionamento e ademais, seguir a darréa coa trécola de "indefinición". A estratexia do PP e do PSOE de demandar continuamente "que se defina o BNG" na cuestión nacional (remedio daquel vaise Señor González), foi interiorizada por eles mesmos e

cavilaron que o BNG, de certo, non se quería definir. Ou o que é pior, pois o seu modelo de Estado "é importado do basco e catalán". Tanto é así que xornalistas na onda ideolóxica do PP chegan a afirmar que "a militancia do BNG descoñece o seu modelo de Estado". Concluía o PP, e concluían os seus xornalistas próximos, xa que logo, que esta era unha boa ocasión para que o BNG se definira, querían decir, unha ocasión para deixar patentes as contradiccións do BNG. E despois do debate seguiron na mesma liña de crítica. Do que se trata, segundo a estratexia de Fraga, é de "invalidar ao BNG como alternativa".

Arremeter contra o BNG

Pero o BNG, como diría Xosé M. Beiras, "sempre se caracterizou por falar absolutamente claro", poñendo de manifesto en que o problema é dos que non queren ouvir ou dos que pretendan que o BNG se posicione como a eles lles interesa: *queremos a independencia*. Pero, Beiras, de novo, pediu unha "releitura da Constitución".

Ao final o debate non serviu para nada e, se houbo algun perdedor, non foi o BNG, senón un Pérez Touriño que non só sobrepasou a Fraga pola dereita españolista, senón que fixo un discurso, moi na liña dos seus antecesores, que semellaba escrito por Chaves ou Ibarra, no que Galiza estivo ausente.

Dase ademais a circunstancia de que todos os temas suscitados neste "debate estrela", estaban, xa, un por un, aprobados na anterior legislatura. "Van reiterar as propostas que xa teño feitas", diría Fraga ao comezo. A comparecencia de Fraga e o desenvolvemento da discussión demostrou que o modelo de Estado está a debate desde a Declaración de Barcelona, uns por querer mudalo, outros por defender o modelo existente.♦

O Parque das Illas Atlánticas será realidade en tres anos

O Estado informou de que o proceso de declaración do Parque Estatal das Illas Atlánticas, integrado polas Cies, Ons, Sálvora, Lobeiras e Sisargas, comezou a sua tramitación e en tres anos o Congreso poderá aprobar por lei a sua constitución previo paso polo Parlamento galego. A declaración comportará un grande nível de protección e conservación do seu medio ambiente, ainda que este será compatible con outros usos tradicionais, como a pesca, ou outros más modernos, como o turismo, que podería significar unha importante fonte de ingresos debido á afluencia de visitantes. O rico ecosistema das illas galegas é moi coñecido, e neste sentido ven de confirmarse a presenza da nátria e dunha especie de xesta recién descubierta, como é a *Cytius Atlántica*.♦

Galiza ainda carece dun catastro de lugares despovoados

O noso país carece dun censo de lugares despovoados máis que moitos deles presentan grande riqueza cultural e alguns deles até contan con monumentos salientábeis do Camiño de Compostela. Por esta razón, o BNG apresentou unha proposición non de lei para facer un catastro destes lugares –moitos deles con ameaça de ruina– para ver de reabilitar as vivendas e dotar de servizos básicos para poder ofrecer un espazo habitábel. Para o Bloque, "reabilitacións como a de Allariz amosan ben ás claras que a conservación de elementos arqueolóxico ou etnográfico non depende tanto do derroche de fondos como se fixo na Galiza 2000 ou no Xacobeo 93, senón no interese e na vontade política".♦

Demisión dos directores de instituto de Ourense pola falta de orzamento

Convencidos de que os centros de ensino non poden funcionar "pola boa vontade do persoal que traballa neles", vinten directores de instituto apresentaron a sua demisión o Martes 23 de Marzo na Delegación de Educación de Ourense. A falta de dotación orzamentaria para os centros, a insuficiencia de persoal non docente e de profesorado de apoio, así como as deficiencias derivadas da implantación da ESO, son algunos dos problemas que subllinan os directores, que aseguran sentirse "impotentes". Tamén acordaron en assemblea non participar máis na xunta provincial de directores por considerala inoperante.♦

Denúncian que os médicos de familia interinos xa sobrepasan os 700

Solicitar a convocatoria de oposiciones para os médicos de familia foi un dos obxectivos da xuntanza celebrada no Colexio Médico de Compostela pola Asociación Galega de Medicina Familiar e Comunitaria, celebrada o 17 de Marzo. Tras dez anos sen convocar oposiciones, a asociación chama a atención sobre o feito de que xa sexan máis de 700 os médicos de familia interinos. Desde o SERGAS estase atrancando a convocatoria, segundo sinalan, "favorecendo a conflitividade entre profisionais do sector e negando un direito de traballadores e usuários, que o persoal da sanidade pública ocupe as prazas através dun proceso selectivo, transparente e equitativo". A asociación, que reseña o retraso e a conflitividade da reforma de atención primaria no país, non descarta mobilizacións e unha folga entre os afectados.♦

A oposición de Ferrol planta ao alcalde por ditatorial

Os concelleiros da oposición en Ferrol non acudirán aos plenos nin ás comisións que se convoquen até o vindeiro seis de Abril. A decisión tomárona os portavoces do BNG, PSOE, Independentes por Ferrol e Grupo Misto despois da atitude "antidemocrática e ditatorial" do alcalde Xan Blanco (PP). O rexedor municipal, que se atopa en minoría co apoio de só oito concelleiros, toma decisiones "suplicando actos plenarios", segundo denunciou o concelleiro nacionalista Xaime Bello, quien tamén acusa a Blanco de incumprir decisiones tomadas pola corporación en pleno municipal. Un primeiro paso do plante produciuse o pasado Martes 23 de Marzo, cando o pleno convocado para a ese día houbo de suspenderse pola ausencia de toda a oposición e máis de dous concelleiros do PP.♦

OPINIÓN

QUEN NON QUEIMA O MONTE

XAVIER QUEIPO - FERNANDO LAHUERTA

No pasado verán unha vaga de incendios forestais semeou Galicia de destrucción do Norte ao Sur e do Este ao Oeste noutras das grandes catástrofes ecológicas que sufriu o monte no que vai de século. A partir de af los responsables das forzas políticas con representación parlamentaria comezaron unha escalada de acusacións que van dende a teoría da conspiración (teoría sostida polo Conselleiro de Medio Ambiente) ata a implicación como beneficiarios económicos directos de destacadoss membros do Goberno Autónomo (teoría sostida polos responsables do principal partido da oposición parlamentaria), ou a teoría socialista que fala do fracaso da política forestal da Xunta de Galicia. As dúas primeiras teorías, áñda que se cadra moi mediáticas polo radical do seu plantexamento, son pouco defendibles como casualidades únicas e carecen da substancia necesaria para consideralas algo más que unha anécdota no confrontamento crónico entre poder e oposición nacionalista. A teoría socialista, más centrada nos seus plantexamentos, contén, como as outras, elementos de verdade que non deben ser deixados de lado.

Habería que distinguir entre a cronicidade dos incendios forestais consecuencia posible dunha política más centrada na solución de problemas puntuais que na creación dunhas condicións que dificulten a extensión do lume seña este accidental ou criminalmente provocado, e a vaga de incendios que asola Galicia en certas datas precisas.

■ DETERIORO RURAL E REPOBOACIÓN. Non é un secreto para ningúen que a modificación dos hábitos e a estructura da sociedade rural galega particularmente nos dous últimos decenios ten levado a un deterioro considerable da anterior relación de equilibrio entre gandeira, política forestal e agricultura. Por moitos motivos, que sería moi prolixo enumerar e analizar, o monte non se coída adequadamente incrementando a posibilidade de extensión dos incendios. Unha modificación nas condicións de estabulación (xa case non se utiliza o estrume para as camas dos animais) e a desaparición de moitas explotacións gandeiras de pequeno tamaño (por mor da cuota leiteira, da política de subvencións da Unión Europea, da necesaria mecanización do agro, da falta de rendabilidade ou simplemente da despoboación agraria), levaron a que os propietarios de fincas privadas preventiva que incentive a limpa das fincas privadas, a mala xestión nalgúns casos dos montes comunais son factores que axudan a perpetuar esta situación de abandono e deterioro do monte.

A política forestal, e moi en particular a política de repoboación, favoreceu a plantación de especies de alto ou mediano crecimiento (piñeiro e eucalipto, básicamente). O carácter resinoso dos piñeiro, por exemplo, permite que o lume perdure e se estenda fácilmente tanto pola vexetación que os arrodea como entre as copas das arbores colindantes. As piñas funcionan como bámbas para estender o incendio e tanto a excesiva particularización (espinaña, piñas, ramas secas, plantas de monte baixo ou sotobosque que) como a excesiva aireación destes bosques (plantacións lonxilneas que permiten a circulación de aire e sobre todo a presencia do osixeno necesario para a combustión) favorecen unha disseminación do lume. O caso do eucalipto une ao carácter pirofítico desta especie (facilitación na propagación do lume) o da súa capacidade de rebrote e

crecemento rápido. O eucalipto rápido. O eucalipto compete así con ventaxa con outras especies, favorecendo a desertificación e reducindo considerablemente a variabilidade de especies no bosque.

É sabido que as especies caducifolias (carballos, faias, castiñeiro...), que constituiron o bosque autóctono, están en regresión. Tamén é sabido que normalmente a cuberta (canopia) que forman deixa menos luz (menos vexetación de monte baixo ou sotobosque), menos aire (menor facilidades para a combustión). Non quere isto decir que un bosque autóctono non poda arder, senón que é más difícil que arda e que se o lume comeza o humus, posibilidade de autoextensión pola ausencia do necesario oxígeno para a propagación, maior limpieza do chan, ausencia de productos resinosos que actúen como renovador da forza do lume...).

É verdade que ten habido intentos, tanto públicos como privados, tanto no sentido de mudar esta tendencia á desaparición dos bosques autóctonos como no de incentivar a repoboación con especies alternativas ao piñeiro e o eucalipto, pero os resultados son pouco alentadores.

■ PREVENCIÓN E XESTIÓN DO MONTE. No que se refire exclusivamente á cronicidade dos incendios a prevención debería xogar un papel fundamental. Por supuesto que é necesario investir en medios para a sofocación dos incendios (e aquí a Xunta ten levado adiante un esforzo importante na adquisición de mangueiras, motobombas, medios de extinción aéreos,...), pero non semella que sexa suficiente para a resolución do problema. É necesaria unha política de xestión do monte totalmente nova a consensuada tanto polas forzas políticas como polos responsables directos

das explotacións forestais. Se cadra sería necesario incentivar as repoboacións privadas con especies autóctonas e facelas obligatorias nas fincas de propiedade pública. É verdade que esta incentivación económica xa existe dalgunha forma, pero a súa aplicación é máis teórica que práctica. A realidade non constata as boas intencions e as axudas non son, polo que parece, suficientes para engaiolar á iniciativa privada. Se cadra sería necesario penalizar algúns xeitos de abandono das fincas e incentivar a súa limpieza. En todo caso, expertos haberán que teñan algo que dicir e parece necesario que se teñan que elaborar con urxencia propostas para unha política forestal integral no ámbito da Comunidade Autónoma.

Outro aspecto do problema é das vagas de incendios. Non é certamente unha casualidade que en determinadas datas se produzcan douscentos ou máis focos incendiarios en Galicia. Non pode ser unha casualidade, como non pode ser por azar que cando se sofoque un lume aparea preñido outro moi perto do anterior e así ata o desastre ou a aniquilación total da superficie arbollada dunha zona. Así é onde entra a teoría da conspiración na que uns creen ver intereses madeireiros (fábricas de pasta de papel, de tableiros de conglomerado, etc) e outros iluminados radicais quererán ver un contubernio para desprestixiar ao Goberno. Esta última posibilidade non é soamente insultante para un sector importante da poboación (nótese que o nacionalismo é a segunda forza con representación parlamentaria), senón para a totalidade do país que pode ver desfocada a solución política dun problema de tanta envergadura.

Non convén esquecer o posible papel que os gandeiros poden xogar nesta crise. Semella que é necesario, en definitiva, un comité de expertos, independentes nas súas orientacións políticas, que estuden as posibles vías de actuación. Este estudio podería utilizarse como base para que as institucións reorientaran a súa política en troque de lanzarse acusacións ou planificar coartadas.

Queimar o monte foi de sempre considerado como unha práctica moi ventaxosa para a obtención de pastos frescos. A crecente demanda de pastos para o gando en libertade e o incremento das cabasñas caprina, equina e ovina non deben ser deixados de lado. Outro factor que pode estar relacionado con está vaga de incendios é o da costume tan entraizada de queimar os rastroxos das fincas forestais. Estas queimas cando escapan do control de quen as producen poden significar asemade o comezo dun incendio forestal.

Postos a inventar asociacións espúreas (ou non tan espúreas) por qué non imaxinar quen serían os sectores máis interesados nunha concentración de medios (helicópteros, avións de recocimiento, parque móvil), nun desplazamento de persoas (forzas de seguridade) e nunha focalización do interese dos medios de comunicación e de todo o aparello administrativo que baixe a garda en outros aspectos de vigilancia. Quen serían os sectores, que además terían a infraestrutura necesaria de siciarios para perpetrar tales actos criminais en serie. Seguramente só as mafias do contrabando (de droga e tabaco) ou do furtivismo organizado poden ter algo que ver (ou non?).

■ TODOS QUEIMAMOS O MONTE. En resumo, non parece moi serio botarse a culpa uns a outros. Todos queimamos o monte, os que repoboamos ás nosas fincas con especies que favorecen a propagación do lume, os que non coidamos as nosas propiedades, os responsables políticos que abandonan a prevención tanto nos montes de propiedade pública como nos privados, os que enchen o monte de vertedeiros de lixo incontrolado, os que prefieren a polémica e a acusación á presentación de propostas de solución, os que esquecen o drama en que vivimos pensan que non é o seu problema e se ollan para o embigo con satisfacción hedonista.

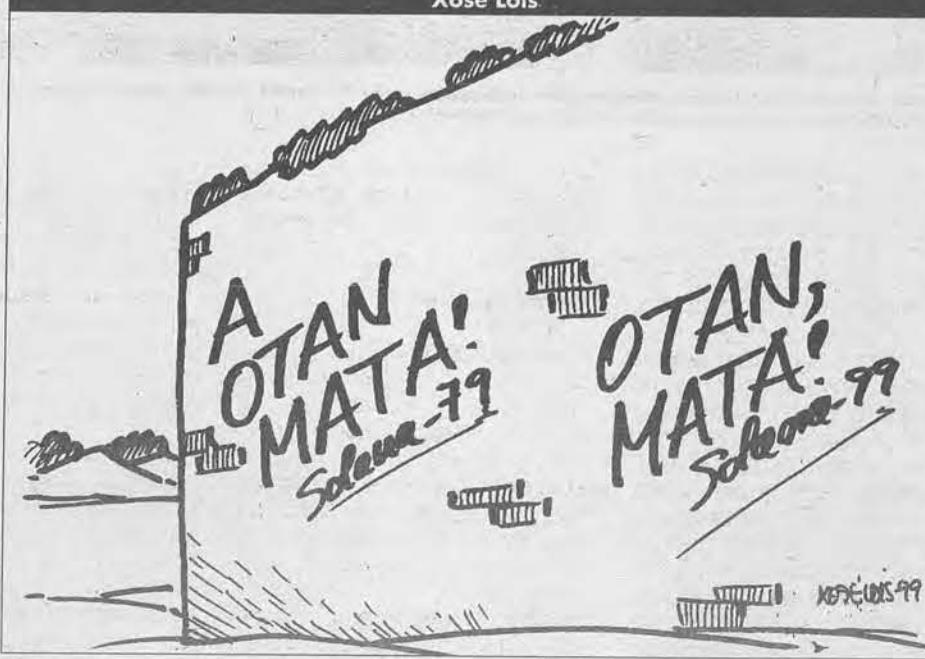
Semella que é necesario, en definitiva, un comité de expertos, independentes nas súas orientacións políticas, que estuden as posibles vías de actuación. Este estudio podería utilizarse como base para que as institucións reorientaran a súa política en troque de lanzarse acusacións ou planificar coartadas.

Os autores non son tan inocentes para pensar que as soluciones sexan exclusivamente técnicas. Por supuesto que é necesario unha vontade política debidamente consensuada para levar adiante as recomendacións técnicas. A necesidade real é, en definitiva, a de xestionar o recurso contemplando o monte como un sector productivo de aproveitamento mixto. Hai que compaxinhar a productividade madeireira coa gandería, pero todo isto sen esquecer o carácter recreativo e de reserva ecolólica que poden supoñer os montes galegos. Só cunha visión integral e de futuro, de xestión e de manexo do recurso se pode afrontar un problema dunha envergadura tal. Só cunha visión de futuro que non persiga unha rentabilidade económica a curto plazo ou unha rentabilidade política inmediata se pode afrontar un problema dunha gravidade e dunha extensión tan grande.

Xa logo chegan as eleccións municipais. Unha boa oportunidade para refacer a política forestal dende a base e non ter que laiarse outravolta coma tódolos verán.

XAVIER QUEIPO e FERNANDO LAHUERTA son biólogos.

Xosé Lois

Os galegos están discriminados con respecto aos do resto do Estado

O Bloque leva ao Parlamento a concesión de indemnizacions aos presos do franquismo

O BNG levou ao Parlamento unha proposición non de lei para indemnizar a todos os represaliados galegos do franquismo e rematar así cunha discriminación da que son obxecto os presos do noso país con respecto aos do resto do Estado. Izquierda Unida solicitará un acordo semellante no mes de Febreiro.

Se Izquierda Unida fixo esta solicitude diante do Parlamento, agora o BNG, por boca do seu deputado Alfredo Suárez Canal, ven de darlle forma através dunha proposición non de lei para o Parlamento elaborar unha lista de persoas excluídas polas indemnizacions acordadas en 1990 para os

beneficiados da Lei de Amnistia de 1977 e proceder a indemnizar con cargo aos presupostos da Galiza en tanto non se negocie co Estado o pagamento do importe total.

A Lei de Presupostos do Estado de 1990 estableceu a concesión de indemnizacions a favor dos presos do franquismo que estaban comprendidos na Lei de Amnistia de 1977. Pero daquelas quedaron excluidas das axudas as persoas que non tiveran máis de tres anos de prisión e non ter cumplidos os 65 anos o 31 de Decembro de 1990. A inclusión desta salvedade por parte do Estado supuña unha discriminación para un colectivo

que, segundo cifrou Izquierda Unida, na Galiza podería non superar a dúzia de persoas e un esforzo financeiro ben cativo, non máis de vinte millóns de pesetas para os fondos públicos, xa que as axudas de 1990 non foran en exceso xenerosas coas persoas beneficiadas: un millón de pesetas para cada preso más outras duascentas mil por cada tres anos máis pasados no cárcere.

Como consecuencia da exclusión en todo o Estado deste colectivo de presos con menos de tres anos de cadea ou menores de 65 anos en 1990, en 1996 o "Defensor del Pueblo" dirixiu unha recomendación ás Comuni-

dades autónomas para ser elas quen subsanase a discriminación. Dentro das Comunidades ás que se dirixiu do "Defensor" non estaba Navarra, onde goberna UPN (o sócio navarro do PP), porque xa se tiña resolto a discriminación.

A meirande parte das Comunidades atenderon a recomendación ou están en vías de facelo agás Galiza, por iso o BNG solicitou no Parlamento que unha proposición non de lei poña fin a exclusión e indemnice ao colectivo. "Loxicamente estas indemnización non hai que entendelas más que como un testimonio simbólico para todas aquellas persoas que sofrí-

ron prisión pola sua loita pola liberdade e os direitos democráticos", afirmaba na sua iniciativa Suárez Canal. O deputado propón elaborar un estudio sobre os afectados pola exclusión, redactar un decreto que regule a concesión das correspondentes indemnizacions e que se inclua unha partida nos presupostos galegos do ano 2000 para facer frente ao custo das axudas. Contudo, para Suárez Canal os cartos corresponde pagalos ao Estado, pero ao non haber "un criterio favorecible" por parte do Goberno central, tería que ser a Xunta quien pagase en tanto non se acordase co Estado facerse cargo destes pagamentos.♦

Gonzalo Vega, representante dos afectados, reseña a lentitude dos trámites tras 17 anos de espera

Os enfermos da colza do Barco ainda non cobraron

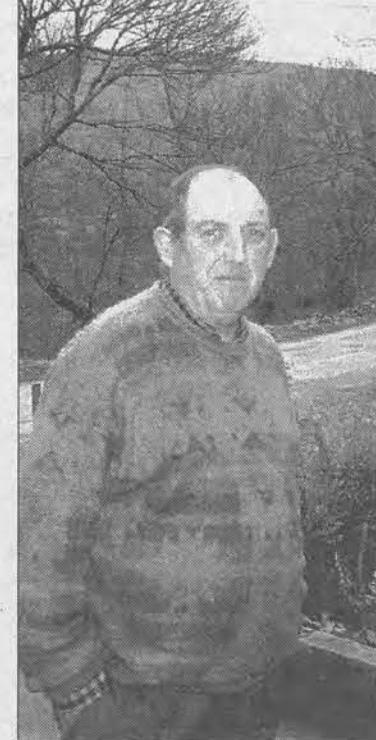
O que en principio podia ser unha boa noticia, aprobación dunha partida por parte do Goberno central para indemnizar aos enfermos da colza, xa non prende unha chama de esperanza nos afectados do Barco de Valdeorras. Os trinta e sete enfermos, a maioria deles envellecidos, levan dezasete anos esperando polas indemnizacions. O Estado está condeado a pagar 500.000 millóns de pesetas ás vinte mil persoas envenenadas, pero, até o último momento, peleou nos tribunais por rebaixar a cantidad.

Aos afectados correpónelle unha indemnización final. O que o Estado pretendía co recurso apresentado a primeiros de ano no Tribunal Supremo era que o diñeiro que tiñan recibido os afectados en anos pasados en forma de axudas económicas se actualizase en base ao IPC e se descontase desa indemnización final. O Tribunal Supremo, que reconeceu en sentenza de finais de 1998, que o Estado debía pagar 500.000 millóns de pesetas, rexeitou en Febreiro o recurso e reseña que os dezaseis anos transcurridos entre o envenenamiento "non poden ser imputados aos afectados" e que non poden afectar á indemnización final.

É o caso de Xeles Lorenzo, do concello de Rubiá, cuxos veciños foron víctimas do aceite tóxico. Durante os primeiros anos da enfermidade, cobrou unha axuda de trece mil pesetas mensuais. Laurentino Fernández, da parroquia de Santigoso, no Barco de Valdeorras, cobra unha pensión pola enfermidade. Ambos tiveron, nun principio, atención médica no ambulatório do Barco, que, axiña se eliminou. Laurentino ten a metade direita do seu corpo paralisada. Xeles e sua irmá Carme teñen un longo historial médico a raíz de consumir o aceite.

À esquerda, Carmen e Xeles Lorenzo, afectadas polo aceite tóxico. À direita e arriba, Gonzalo Vega, presidente da Coordenadora de Enfermos e, abaxo, Laurentino Fernández, da parroquia de Santigoso.

Gonzalo Vega, presidente da comisión de afectados, leva anos denunciando a tardanza dunha solución neste proceso. Chamou a atención sobre o feito de que nos hospitais, cando xurdiron os primeiros casos nos anos 1981 e 1982, se certificasen mortes por enfermidade común cando en realidade eran unha derivación do envenenamento. Unhas consecuencias de non tratarse dunha "doenza certificada" é a perda do direito a indemnizacions. "Agora sabemos que hai unha partida orzamentaria pero cada afectado ten un expediente e a tramitación é moi lenta, como aconteceu sempre neste caso", sinala Vega que espera que

unha próxima xuntanza en León con outros colectivos afectados aclare máis o cobro das indemnizacions.

Aceite de León

O aceite que intoxicou aos veciños de Valdeorras procedía de León, desde onde chegaba en camións. Barato e cómodo para mercar, o aceite intoxicou a cuarenta galegos, todos da provincia de Ourense. En 1982 constituiuse a coordinadora de afectados de Valdorras, que conseguiu a criación dunha unidade de seguimento no hospital comarcal. No ano 1992, asociacións de afectados pola

colza de todo o Estado interpueron un recurso ante o feito de que ningún cobrara ainda as indemnizacions. Como resultado, en 1996, os xuízes obrigan ao Estado a pagar. Pero nese recurso, por falta de meios, como un avogado que os representara, non tomaron parte os enfermos galegos.

De calquier xeito, segundo Vega, se a sentenza de hai tres anos –ratificada agora polo Supremo– se desenvolve normalmente, os veciños de Valdeorras, rexistrados como enfermos da colza, poderán receber unha compensación tras dezasete anos de espera.♦

PRIMEIRA HOMILÍA GALEGA EN MUGARDOS

NA MORTE DE TERESA GRELA PEREIRA

GABRIEL REI-DOVAL GRELA

O pasado 15 de marzo fóisenolo corpo de Teresa Grela muller boa e enerxética a piques de vivir en tres séculos distintos. A súa vida longa, chea de dedicación ós demás e de emocións ben intensas, faina aínda da presente e vívida entre nós.

Pertencia a ese 84,7 por cento de centenarios galegos e galegas nacidas a fins do XIX que, segundo o MSG, son monolingües no noso idioma. Coma en calquera muller rural do século pasado, o seu era un comportamento natural, non por espontáneo pouco influínte en quen a rodeaban.

Acostumaba utilizar galego con fluidez e decisión, sen reparar demasiado en quen era o interlocutor. Iso facía posible que falasen coma nós, ou alomenos o tentasen, militares de bandeira preconstitucional no pulso, señoritos ferroláns asiduos ás corridas de touros da Coruña ou madrileños acabados de aterrizar no estío galego. Seica a idade, o carisma e a espontaneidade por veces dan licencias que negan as inamovibles regras do comportamento social. Interesante reflexión, mesmo para os que temos por costume practicalo saudable deporte de levantar falantes.

Mugardos é unha das pequenas vilas da costa galega, moi influída pola mentalidade navalmilitar da mariña e estaleiros próximos. Unha vila que mirou durante décadas para o próspero Ferrol que lle ofrecía un patrón de progreso e mellor futuro. Unha vila na que, en definitiva, moitos pensaban coma en tantos lugares de Galicia que para mellorar había que instalarse no prestixiante castelán, que daba acceso a unha nova e prometedora identidade. Probablemente a iso obedeza que o 52 por cento da poboación estea instalada, única ou preferentemente, nese idioma. E se cada tamén que, tendo unha tradición comunista desde a república, as iniciativas galeguizadoras que, polo tanto, miran polo pobo traballador que seica sostivo o idioma vaian más lentas ca no resto da ferrolterra.

No intre de comezala súa derradeira viaxe, a familia de Teresa Grela quixo respectala lingua que ela sempre falou, transmitiu e, ó seu xeito, promoveu entre propios e estráños, decisión normal e firme no intre do seu paseamento. Afortunadamente, a diferencia do que acontecía anos atrás, hoxe os fregueses de San Xiao de Mugardos gozan dos servicios litúrxicos de don Jesús Bello Mato, párroco bo e xeneroso formado no trato coas más variadas xentes das misións de medio mundo. Quizais por iso, cando os familiares de Teresa Grela pedimos que recibise a súa despedida relixiosa no idioma que ela falaba, don Jesús manifestouse moi respectuoso e disposto a acceder a tan normal desexo.

Mais, chegado o momento, o mesmo día da derradeira despedida, fixonos saber que os outros sacerdotes presentes no funeral non estaban conformes con celebralo acto na lingua de Galicia e que el non podía obrigalos. Xa que logo, o acto debía desenvolverse en castelán.

O material litúrxico galego necesario para a celebración do acto máis dun ano había que chegar á parroquia, e ata o Bispo de Santiago instara por carta a tódolos párracos a celebraren, como mínimo, unha misa ó mes en lingua galega disposición que recofeceu non cumplir en Mugardos; falámoslle do normal que, cada vez máis, comezaba a ser celebrárense estes actos en galego e preguntámoslle se cofecía a iniciativa galegos de por vida promovida polo xenial e incansable Xesús Ferro Ruibal da que declarou facerse cargo, pero desmarcándose dun asunto do que non gustaba facer bandeira.

“Teresa nunca escotaría falar de dinamización lingüística e sen embargo o seu comportamento contribuiu, mesmo depois da morte, á primeira homilia galega en Mugardos”

XURXO S. LOBATO /Arquivo

ó observármola ineficacia de tan evidentes argumentos para conseguirmos un simple funeral e entero en galego, decidimos solicitar que, alomenos, a homilia que só del dependía se celebrase no noso idioma, peti-

ción á que non soubo nin quixo oponerse, e coa cal se comprometeu. Polo si ou polo non, ata chegarmos ó funeral o galego non existiu na despedida relixiosa. Diversos rezos e ritos previos relacionados co óbito se-

A falla de información remata por convertirse en perdida de fiabilidade. Sabeno ben os bos funcionarios. O primeiro deber é ler o xornal. Canto más cedo mellor. Cos anos de práctica a leitura convértese nun ritual que deixa ao descuberto algúns rasgos característicos do leitor ou leitora: comenzar pola última páxina indica que a cousa vai levar o seu tempo e dispónse de café e horas por diante para un análisis repousado das noticias. A leitura da portada e un rápido refoldeo determina que se vai ao grao en busca de titulares e do esencial para poñerse ao tanto e comenzar a xornada cargados de razóns e argumentos para afrontar os debates do día. O tiro fixo en busca das páginas de deportes, economía, esquelas, sociedade ou sucesos é a especialización improductiva pero característica das sociedades avanzadas e preocupadas pola vida e obra dos prominentes persoas do país. O colmo do refinamiento na leitura dos xornais é pasar das fotos, dos titulares a toda páxina e das reportaxes para dirixir exclusivamente a ler unha columna de opinión, a *Aldea Global* ou os nomes dos que cumplen anos.

Tamén hai faltas de respeito e procederes que deben ser reclamados por ser absolutamente despreciables nisto de poñerse a ler

Pautas de leitura

guiron celebrándose en castelán e, ó principio aquel, seguiu utilizándose o idioma do Imperio tamén o relixioso en Galicia.

Pero cando o ton do acto se tornaba más próximo á xente e xa non valían as escusas, efectivamente xurdiu o galego. A homilia, inusualmente, veu precedida por unha xustificación lingüística que curiosamente favorecía más a presencia do galego na liturxia do que a ritualizaba. Mesmo reflexionou sobre cómo durante tempo as misas se tiñan celebrado en latín mentres a homilia, as palabras dirixidas directamente ó corazón das persoas, se celebraban en castelán. E como, da mesma maneira, no intre de tocalo corazón dos alí presentes, debía estar o galego. E abofé que el o conseguiu.

Xustificou novamente, como fixera na conversa do día anterior, que como crego emigrante fillo de labradores o seu galego non era o académico, e que polo tanto podía non estar respectando como debería a lingua galega. ó saframo da igrexa, alguém comentou que o que debería xustificar era o seu castelán con forte cor galega, porque o galego que falaba era pulcro, enxebre e coloquialmente impecable, o realmente natural nel. Tanto ós ollos dos mugardeses coma dos forasteiros, don Jesús Bello estaba polo menos tan preparado para misar en galego coma en castelán, e así o demostrara.

A emoción tornouse más evidente para moitos dos presentes. Estabamos a despedilo corpo non só da persoa de más idade da comarca, senón sobre todo dunha muller antropolóxica e humanamente boa e asemade moi querida. De aí que, tamén neste caso, a presencia do galego supuxese algo más ca un uso puramente testemuñal e representativo. Tiña un valor engadido de sinceridade, achegaba emotividade ós presentes e facía aflorar más ainda os sentimientos, xa de seu vívidos naquelas circunstancias.

Mugardos perdeu unha falante monolingüe, pero xa hai tempo que gañou outro. Teresa nunca escotaría falar de dinamización lingüística e sen embargo o seu comportamento contribuíu, mesmo depois da súa morte, á primeira homilia galega en Mugardos.

O seu corpo foise, mais ela segue connosco. Porque a enerxía non se crea nin se destrúe: transformase e transmítense. ♦

as follas parroquiais e órganos de expresión independentes. Así é o caso do cliente que cunha auga sen gas se apropria do periódico durante toda a mañá, pasando as follas parsimoniosamente e volvendo as páxinas de atrás para diante e viceversa, sen importarle as miradas lascivas dos que esperan o turno para botarlle unha ollada ao papel impreso. O inconsciente que se dedica a descubrir as oito diferencias, a sopas de letras, o xeroglífico e o dameiro antes de comprobar se é o xornal do dfa ou un da semana pasada. O que confunde as páxinas de local coa nocturna de locais baratos para ir de copas. Entre todos destaca o sistema utilizado polo Presidente Fraga: en pleno escenario parlamentar, en uso da palabra un deputado da oposición e

cun colégio público de visita nas tribunas de convidados, Fraga, le un despece de xornais, misturados os de Vigo cos de Coruña, coas follas arrincadas previamente e amoreadas por temas e conselleiras e cun horario determinado para cada asunto, ás oito horas primeiras páxinas, ás nove titulares, ás dez denúncias alcaldes do PP, ás seis da tarde deportes, ás sete da tarde columnas de opinión e antes de dormir internacional. Un proceso selectivo pouco recomendábel e que diagnóstica unha prepoténcia de formas nada edificante para as novas xeneracións de lectores de xornais. ♦

Como se está a materializar a unidade de acción nacionalista no País Basco?

Estamos a vivir un momento de grande intensidade política. O proceso aberto pode ter retrocessos pero chegouse a situacións decisivas. O abandono da actividade armada por parte de ETA non ten volta atrás pero prevese, pola contra, un tensionamento importante da vida política debido ao inmovilismo do goberno central e, en xeral, os partidos estatalistas que volven a posturas menos dialogantes que hai dous anos. A unidade de acción nacionalista xera así ainda maior tensión neste contexto estático. Entre o que uns chaman o *marco basco de convivencia*, acuñado por Iturgaiz, e o que os nacionalistas denominan *ámbito basco de decisión* non hai ningunha sorte de punto de encontro. A curto prazo esa dinámica irá a maiores pero tarde ou cedo haberá que tender algúna ponte, porque o grande dilema que ten agora a unidade nacionalista é até onde é posíbel facer país desde unha maioria moi exígua. Teñen que buscar un horizonte de factibilidade, non só o direito á autodeterminación, senón tamén un proxecto para apresentar á sociedade que supoña un paso adiante.

En que se concretaría ese proxecto?

Pecháronse unha serie de liñas que podían ser factíbeis de explotar. Refírome ás propostas de Herrero de Miñón e Elkarri. Nos medios de comunicación non se está reflexando na sua dimensión o cambio histórico que está a experimentar o nacionalismo. A unidade de acción era impensábel hai tres anos. Fíxose unha aposta moi arriscada, en especial para o PNV que, non nos esquezamos, é o partido do goberno basco. O primeiro logro era que ETA deixara de matar e o nacionalismo estatutario deu ese paso porque tamén se viu acorralado. A campaña non estaba dirixida só a condenar a actividade de ETA senón tamén a denostar o nacionalismo histórico. Por iso deu ese paso o PNV mentras ETA tiña un horizonte dubidoso e sentía a presión da propia sociedade basca e a sociología nacionalista. Demostrouse despois que a rendabilidade política da tregua é moi superior á da actividade armada. En tan pouco tempo estanse a ver unha serie de resultados como a celebración da Asamblea de Concellos ou a celebración conxunta do Aberri Eguna. Avanzouse tamén na nacionalización da sociedade basca, tanto pola estratexia do nacionalismo moderado como do de esquerdas, a quen o cambio lle foi más rendábel. Otegi ten razón cando di que o proceso está blindado e a unidade dos nacionalistas é forte.

A unión nacionalista está a provocar a paralización das negociacións co goberno central?

O inmovilismo non se dá só por parte do goberno central senón tamén do PSOE que podía ser a chave de moitos temas. O PSE tiña que estar a xogar o papel de ponte entre a postura máis reacia da dereita e as alternativas do nacionalismo pero está a ter unha postura de seguidismo do PP cando tiña que desacralizar o Estatuto e a Constitución. O povo basco non aprobou a Constitución, é tendencioso dicer que houbo máis votos si que non porque se deu

José A. Rodríguez Ranz

'A rendabilidade política da tregua de ETA é maior á da loita armada'

♦ CARMEN VIDAL

PROFESOR DE HISTÓRIA CONTEMPORÁNEA DO PAÍS BASCO, JOSÉ A. RODRÍGUEZ RANZ TEN ANALISADO O DESENVOLVIMENTO DO NACIONALISMO EN OBRAS COMO *GUIPUZCOA Y SAN SEBASTIÁN EN LAS ELECCIONES DE LA II REPÚBLICA*; *HIZKUNTZA POLITIKA, AUTONOMÍA ETA EUSKAL ADMINISTRAZIOA; EL MOVIMIENTO COOPERATIVO EN EUSKADI 1884-1936 OU RADIO EUSKADI. LA VOZ DE LA LIBERTAD. CONVIDADO POLA AS-PG*, JOSÉ A. RODRÍGUEZ RANZ ESTIVO EN COMPOSTELA E DESTACOU A RELEVANCIA HISTÓRICA DA UNIDADE DE ACCIÓN NACIONALISTA DIANTE DUN PROCESO DE MAIOR TENSIÓN POLÍTICA PROMOVIDA POLO INMOVILISMO DOS PARTIDOS ESTATALISTAS.

A. PANARO

unha grande abstención consciente, de carácter político.

Son menores as cotas de autogoberno que coas leis da Segunda República?

Mitificouse moito o Estatuto dos trinta, a constitución republicana non divide ao Estado español senón que só dá a posibilidade de

que certas rexións se constitúan como comunidades autónomas e para iso tiñan que reunir dous requisitos: que a propia rexión o demandase e que o aprobase o Parlamento español. No caso basco o estatuto vai ser aprobado cando xa comezou a guerra e iso fai que na sua aplicación Euskadi fose independente durante uns meses, pero só por

esa circunstancia histórica, non porque as leis posibilitaran maiores cotas de autogoberno.

O PNV viviu esos dous Estatutos cun marco de reivindicación distinto?

Non é lexítimo pensar a historia do PNV en clave de independentismo senón coma unha sábia

combinación de ortodoxia teórica e práctica política pragmática e iso foi o que se impuxo e esa herança vai ser tamén a que prevaleza a medio prazo a non ser que a pechazón do goberno central leve a outro lugar. Iso explica como un partido antisistema e marginal como era o fundado por Sabino Arana consegue ser maioritario no país para 1930. Ese partido radical que ten que negar a nación española para afirmar a basca ten o apoio da maioria por unha práctica pragmática que lle vai permitir incorporar ás bases sociais do nacionalismo persoas de todas as clases e ser tamén socioloxicamente maioritario. A dous anos vista terase que xera unha nova situación que vaia más alá do Estatuto e que incorpore a parte do que hoxendá se coñece como a sociología dos partidos estatalistas.

Esa práctica pragmática da que fala é a que fai que mantenga as reivindicacións desde o próprio goberno.

O seu proxecto político é basicamente reactivo, dá resposta a unha situación de agresión, de desestruturación da sociedade basca. Até a transición tivo que ser reivindicativo e agora, xa no poder, mantén ese elemento reactivo por estar nunha situación de reivindicación non consumada. É un partido de goberno nun deseño non acabado, marcado por un Estatuto de Autonomía que non entenden como punto final.

Os partidos estatalistas ven a Constitución más o Estatuto como leis fixas.

Para o nacionalismo histórico o autonomismo foi un sinal de identidade, tan consubstancial como a reivindicación maximalista de independencia política é a estratexia pragmática. O nacionalismo optou por unha teoría gradualista na que o primeiro grilón foi o Estatuto de autonomía pero agora pasaron xa vinte anos e non se entende por que os partidos estatalistas o ven como fixo. É un instrumento aproveitábel pero non permanente. Cómprase dar un segundo paso pero para iso requírese un consenso que non existe. A forma de articulación do País Basco no Estado español é perfeitamente revisable pero esixe construir unha maioria superior ao 55-45 que hai agora. Participo das teses de Herrero de Miñón no sentido de que a Constitución pode interpretarse como un teito pero se hai vontade política ofrece cauces para avanzar a estádios de maior autogoberno do País Basco. O que pasa é que cando se intenta homoxeneizar a todas as autonomías difícilmente se pode pensar nunha interpretación aberta da lei.

Fóra dessa vontade política existe unha conciencia nacional basca maioritaria?

Historicamente os territorios bascos estiveron unidos conscientes do seu sentimento de identidade e iso traduciuse nunha vontade de autogoberno. Existe un substrato de conciencia, de comunidade diferenciada como feito importante da nosa realidade social. Na sociedade basca non hai fractura en tanto considerarse unha comunidade de seu, logo danse proxectos políticos distintos pero a polarización estatalista-nacionalista é falaz. A maioria dos bascos sintense partícipes dunha comunidade diferenciada, con identidade propia.♦

Cartel do PSOE durante a campaña eleitoral de 1933. Mesa do Congreso do PSOE (renovado) en Agosto de 1974 en Suresnes, de esquerda a direita: F. Mitterrand, J. Martínez Cobo, A. Guerra, M. Garnacho, A. Jimeno.

CERVIÑO E OS ATAQUES DO PSdG-PSOE AO NACIONALISMO

MANUEL VEIGA

O pasado dia 18 deste mes de Marzo, Francisco Cerviño, vicesecretario xeral do PSdG-PSOE, reprochaba ao BNG, durante unha rolda de prensa celebrada en Santiago, que seguise "intoxicado" polo créncia de que España é unha criación da direita franquista. Cerviño, ademais, sacaba a relocir os estandartes socialistas e reclamábbase, el e o seu partido, da tradición da Constitución de Cádiz, do Krausismo, da Institución Libre de Enseñanza e da defensa de Madrid. O seu rojero quedaba redondeado pola defensa dunha subida das pensións mínimas e das non contributivas. Misión cumplida. Cerviño acababa de abrir espazo para a sua mingoante formación a base de recurrir á vella tese, ainda que só fose por alusión, do nacionalismo tradicionalista, se acaso tamén carlista (ainda que esta acusación non resulte aquí igual de eficaz que no País Basco ou Cataluña), frente ao liberalismo (hoxe progresismo) modernizador e (af!) centralista.

Ninguén parece máis interesado en ocultar a historia do PSOE que o próprio PSOE

Cerviño, unha das voces más dignas e cualificadas do seu partido, esfózase, sen que se poida adiviñar ben a razón, en cavar unha zanxa entre o nacionalismo galego e o socialismo, cando existen non poucas razóns históricas para defender precisamente o contrario. Unha delas, a Revolución Galega de 1846, coñecida sobre todo polo seu episodio final: os fusilamentos de Carral. Como é sabido, naqueles acontecimentos colaboraron, peito con peito, liberais e provincialistas (nóme derivado de considerar Galiza como unha provincia única) dando lugar a unha sublevación de dirección autóctona, que incluía no seu programa moitas reivindicacións propriamente galegas e que acabou derrotada militarmente polas tropas do Xeneral Concha enviadas polo governo central.

Cerviño, en lugar de lembrar acontecementos como o mencionado, ten a ocorrência de resucitar a Krause, un filósofo alemán de meados do século pasado, apenas coñecido no seu país, que extrañamente chegou a ter seguidores en España, os krausistas, xentes ás que se podería calificar de pouco más que de ben intencionadas. O krausismo defendía o racionalismo armónico, tamén chamado armonismo, e o abrazo entre razón e sentimento. Julián Sanz del Río, un dos que o trouxeron a España, despois dalguns viaxes por Alemaña, tivo o dubidoso criterio de ignorar a Schelling e a Hegel e fixarse en Krause, un metafísico, idealista e teósofo, que nada tiña de novedoso e que acabou

sendo calificado por todos, salvo polos seus seguidores, de charlatán da alta ciencia. Por iso, non pode calificarse menos que de surrealista que Cerviño, aconsellado quizá por algun informador confuso ou enormemente trasnoitado, o saque agora á palestra nada menos que para baterse co Bloque.

Por outra parte, a visión que o Vicesecretario Xeral do PSdG pretende ofrecer do liberalismo español, ignora as suas grandes zonas escuras, non só o seu centralismo exacerbado (unha sorte de estatalismo napoleónico, pero con moita menos ilustración e moita menos eficacia), que dividiu o Estado español en cuadrículas provinciais case simétricas (menos mal que non trunfu na súa primeira versión, porque nese caso o mapa peninsular semellariase hoxe ao da África pos-colonial), senón tamén o seu carácter corrupto e pouco democrático que desprestixiou até o extremo o réxime da Restauración. E non está de más lembrar que foi esa Restauración liberal a que viu perder as colonias no desastre do 98, cando unhas Cortes intransigentes e miopes ordearon dar leña aos autonomistas cubanos, consolidando así as filas do independentismo.

O liberalismo español do XIX, que Cerviño ensarilla sutilmente ao progresismo do XX, ten elementos dos que mostrarse orgulloso, pero tamén moitos das que avergonzáronse. Mágoa que empregue as suas creacións más positivas, como a Institución Libre de Enseñanza, para confrontalas ao nacionalismo galego, cando debería saber que este último deu pe a un colectivo, o Seminario de Estudios Gallegos, de filosofía non só parella á da ILE, senón incluso máis avanzada. Un e o outro grupo colaboraron en non poucos proxectos, como a Misión Biolóxica, e se pésie a todo naceron e se desenvolveron separados foi precisamente por esa pertinaz ignorancia mantida polo liberalismo español a respecto de Galiza. Para Cossío e Giner, dous dos principais mentores da Institución, "Galiza é un lugar de reposo e veraneo, e non mostran o máis mínimo interese en estudiar ou comprender as suas peculiaridades", como ten sinalado Torres Regueiro, quen ademais lembra que para estes dous pro-homes liberais "Galiza é un país atrasado, e a conservación a contracorrente da sua lingua e cultura é un síntoma máis do seu atraso".

Esta visión paternalista, moi na liña da que

mantiveron os ingleses nas suas colónias ao longo do século XIX, é a mesma que pon de manifesto Alberto Jiménez, fundador da Residencia de Estudiantes (institución mítica dos liberais e progresistas españoles desse século), cando afirma que "desgraciadamente en España será precisa durante algún tempo unha certa centralización cultural, por non estar a cultura intelectual o bastante diseminada pola Península, salvo en contados lugares, os cales, ademais, non se comunican senón atraves da capital".

Cómpre lembrar, en contrapartida, que o Seminario de Estudos Gallegos se preocupou de formar aos seus membros na língua, historia, xeografía, etc. de Galiza, absolutamente ausentes dos programas escolares, incluídos os da Universidade.

Ten razón, neste sentido Cerviño, ao afirmar que España non é unha criación da direita franquista. Certamente o espíritu expansionista da cultura de matriz castelá ven de moito más atrás. Parece que o que pretende Cerviño, na liña do trio Ibarra, Bono e Chaves, é reabilitar a bandeira *rojigualda*, luxada durante a guerra civil, pero polo dito más arriba e por outras moitas razões que sería prolixo sequera sintetizar, quedalles moito deterxente que botar se de verdade pretendan apousentar as suas referencias partidárias no mito hispánico.

Sobre a alusión á defensa de Madrid, de novo hai que dizer que Cerviño confunde o inimigo, porque como é sabido o galeguismo foi un aliado firme, até nas cunetas, da Frente Popular. Ainda que non se poida afirmar tan dolidamente a viceversa, dadas as dúbidas do PSOE á hora de apoiar o Estatuto do 36 e a actitude desdenhosa da República con Galiza que lle fixo a Castelao redactar acedas críticas contra ela, anos depois de rematada a guerra.

En todo caso, non se trata de criticar a Cerviño por eloxiar o Madrid do *non pasará*, senón de todo o contrario. Que fixo, sen embargo, o seu partido por lembrar ese pasado durante os seus trece anos de governo? Sona a demagoxía despois de tantas ruas co nome franquista sen mudar, despois de tanto recocimiento negado ás vítimas, tamén coa anuénzia do PSOE, que agora se recurre a este argumento precisamente para usalo como arma contra o nacionalismo galego, ao que

ninguén lle pode apoñer tacha de franquista, nem antes, nem despois, nem nunca. E dito señala isto con todo o respeito para os vellos militantes socialistas e para as suas familias, silenciadas durante anos e desgraciadamente esquecidas tamén polo seu partido.

Se Francisco Cerviño quere tirar á luz a historia do PSOE pode facelo. Non serán os nacionalistas os que lle poñan pexas. Pode falar da revolución de Asturias do 34, liderada polo seu partido; da postura insurreccional e antiparlamentaria que o PSOE mantivo durante bastantes anos, pode lembrar mes-

mo aquél 4 de Xullo de 1934 cando Indalecio Prieto animou o debate das Cortes sacando a sua pistola. Ou, pola contra, podería facer mención á postura netamente colaboracionista do PSOE e da UGT con aquel réxime protofascista que foi a ditadura de Primo de Rivera, apoio que mantiveron practicamente até o final cuando xa se vira sobradamente que Primo incumpría todas as promesas sociais que inicialmente prometera; pode, en fin, lembrar o silencio do PSOE durante os coarentes anos de ditadura, a liquidación de Llopis, os 140 militantes que tiña en todo Madrid en 1974, menos que moitos grupúsculos maoistas, ou o papel de Alemaña no deseño e espectacular crecemento electoral daquel PSOE renovado, liderado por un avogado de Sevilla, ao que antes chamaban Isidoro e hoje chaman señor X.

Ninguén parece máis interesado en ocultar a historia do PSOE que o próprio PSOE. En todo caso, eses claroscuros non deben ser impedimento para que o PSdG e o PSOE de hoxe busquen inspiración no máis digno do seu pasado e traten de reconstruir as forzas de avance social, en colaboración con outros grupos que pretendan un obxectivo similar ou compatibel. Para nada lle é útil, nem a Galiza nem a España, unha forza encocada no chauvinismo reseso (ainda que somente señala porque ese espacio xa está ocupado) e que ademais insiste en orientar a punta da súa lanza contra as vítimas da secular incapacidade dos políticos españoles para entender que este é un Estado plurinacional, cuxa defensa non é pecado, nem xustificación para o fatalismo, pero cuxa asunción como tal aportaría progreso e unha relación máis equilibrada entre partes lexitimamente diferentes.♦

COMARCAS

'O PP fai chistes coa empacadora para agachar os mocazos da garda civil aos vellos'

Os viciños de Vilaboa consideran unha burla que xustifiquen a carga aos Reis Magos 'por ser falsos'

Os viciños de Bértola e Figueirido denúncian que as parroquias están ocupadas pola garda civil desde que comenzaron hai dous anos e medio as protestas pola empacadora. Ás suas espontáneas mobilizacións, o goberno civil responde coa presenza permanente da Benemérita e con sancións administrativas –máis de 300 actualmente– aos que se manifestan. Ou aos que non se manifestan, como a veciña que estaba morta cando foi vista nunha protesta no pasado verán. Ou aos Reis Magos da Cabagalada do 98, que, segundo o PP, suscitaron a intervención das Forzas de Orde Público “porque eran falsos”.

A cabalgata das parróquias de Bértola e Figueirido do pasado ano foi moi concorrida. Os reis traian nas alforxas carbón para o concelleiro *popular*, Antonio Crespo, de Figueirido, que votou a favor da instalación da empaçadora. "A cabalgata era como a de todos os anos. Os tres reis ian nun coche tirando caramelos aos nenos. Cando o coche chegou á altura da casa do concelleiro, a garda civil comezou a cargar sen piedade. Despois lle ensinaron os carbóns á Garda Civil para que comprobaran que eran de papel pintado de cores", lembra Benito Boullosa, secretario da coordenadora anti empaçadora de Vilaboa.

Cando Bieito Lobeira (BNG) pediu nunha comisión do Parlamento explicacións por esta actuación, o PP explicábase cun "as FOP descubriron que os Reis Magos eran falsos" e xustificaba a sua oposición á retirada da sancións dos viciños. O comentario, que provoca facilmente a risa, non lle fai chiste aos viciños. "A explicación é un *cachondeo* que debería ter máis repercusión. Porque o PP, cando quere, ten capacidade para introducir as

A Coordenadora denuncia a contundência da Guarda Civil durante as protestas contra a empacadora. Na foto, um dos viciños feridos na Cabalgata de Reis do pasado ano.

noticias que lle interesan, e nós, en troques, temos moitas dificuldades para facernos escoitar. Penso que con comentários desse tipo intentan darlle unha vertente cómica ao conflito, agachando a verdade como o moca zo que lle deron a un vello na mobilización do Domingo 20 de Marzo", sinala Boullosa.

Marcha polas cunetas

Os Venres e os Domingos os veciños de Vilaboa seguen mobilizándose. Deixaron atrás crucifixos á beira da estrada, para protestar camiñando pola cuneta até Pontevedra. "A marcha foi moi tranquila pero un vello, cuando chegabamos a unha rotonda, debeuse de sair da marxe marcada pola Garda Civil, que un deles levantoulle a porra sen mediar explicación. Foi unha ac-

Mália as cargas multas os viciños continuamente oponéndose á planta.

Máis de trescentos avisos de sancións foron enviados aos veciños e aproximadamente oitenta deles xa están na via do

contencioso administrativo. O proxecto do polígono industrial no que se vai instalar a empacadora está recorrido por irregularidades. O consello da Xunta ven de aprobar a concesión dun crédito a Xestur para comenzar as expropiacións para o parque industrial. "No que o PP chama accesos da A-9, nós só vemos accesos á empacadora. Só para eles hai más de cen propriedades que expropriar e, para o polígono, máis de oitocentas", explica Boullosa. •

de elaborar o arquitecto Pedro de Llano, a ponte data alomenos de 1834, segundo denúncian os membros da coordenadora anti-encoro, que califican o falseamento de datos como "unha chafallada máis" no expediente das obras do encoro. De Llano asegura que a ponte foi construída ao redor de dous séculos atrás e nunca despois de 1834, "ano en que Domingo Fontán remata o mapa de Galiza en que dita fonte aparece grafada". Os viciños que integran a coordenadora veñen de enviar os dados do informe á Delegación Provincial de Cultura para solicitar unha investigación sobre este erro na catalogación do patrimonio afectado polo encoro. •

O Congreso impede a un particular facer un porto na illa da Creba

O Congreso aprobou unha proposición non de lei do BNG para impedir a un particular que ten un chalet ilegal no espazo natural protexido da illa da Creba, no concello de Muros, realizar obras para facer un porto privado na zona mariño-terrestre da illa alegando a necesidade do mesmo por uns cultivos mariños que non existen. Mália os pronunciamentos en contra da Xunta e do concello, o particular apresentou unha solicitude diante da Dirección Xeral de Costas. Os veciños de Esteiro discuten a propriedade e sosteñen que a illa é de ben comun. Ademais afirman que o particular dificulta o acceso ao dominio mariño terrestre.♦

**Denúncian que se falseou
a antigüidade
dunha ponte no proxecto
do encoro do Úmio**

A Ponte do Areal data de principios deste século no anteproyecto do encoro do Úmia. Sen embargo, segundo informe que ven de elaborar o arquitecto Pedro de Llano, a ponte data alomenos de 1834, segundo denúncian os membros da coordinadora anti-encoro, que califican o falseamento de datos como "unha chafallada máis" no expediente das obras do encoro. De Llano asegura que a ponte foi construída ao redor de dous séculos atrás e nunca despoxos de 1834, "ano en que Domingo Fontán remata o mapa de Galiza en que dita fonte aparece grafada". Os veciños que integran a coordinadora veñen de enviar os dados do informe á Delegación Provincial de Cultura para solicitar unha investigación sobre este erro na catalogación do patrimonio afectado polo encoro.

TEMPOS

- MAOS TRATOS A MUJERES

Os maos tratos a mulleres estanse a recubrir dunha caraouta de programa de sucesos. Mais esta máscara non fai máis ca atopar interesadamente un problema máis fondo: a violencia de xénero.

■ GALICIA NON ESTÁ NA AXENDA 2000

As negociacións da Axenda 2000 afectan radicalmente a Galicia. Os economistas Xavier Vence e Edelmiro López Iglesias analizan detalladamente a situación económica que se abre —ou se pecha— para Galicia e o seu agro.

■ ENTREVISTAS

e ademais

- Un mes para o teatro galego
 - Fuxan os ventos: sempre e mais despois
 - A alternativa da fusión para as caixas

Pintada contra a contaminación en Pontevedra.

A.N.T.

Non desbota levar a cabo medidas de protesta nos mítins

CCOO amenaza aos partidos que proponen trasladar Celulosas

O comité de empresa de Elnosa e a sección sindical das Comisiones Obreras na Empresa Nacional de Celulosas, ENCE, anunciaron que tomarán medidas para responder aos partidos que na campaña das elecciones municipais de Xuño proponían trasladar lonxe de Pontevedra a papeleira e pechar a fábrica de cloro. Entre as medidas a tomar non descartan acudir aos mítins. A pretensión última sería introducir unha contradición na CIG, que se opón a este traslado.

As medidas concretas contra o que consideran "eleitoralismo" adoptarán tanto Comisiones Obreras como o comité de Elnosa nunha reunión a celebrar o vindeiro oito de Abril. Algunhas das respostas xa están perfiladas e serán notas de prensa e pontuais aclaracións aos partidos. Outras, más polémicas, como a presenza en mítins, están pendentes de tomarse. "Non hai medidas concretas acordadas, pero si a decisión de responder ás propostas de peche e traslado", indicou o secretario de Organización da Unión Comarcal das CCOO, Xosé Luís Pedrosa.

Para as CCOO, "hai unha desenfocada ofensiva contra ENCE e contra Elnosa e sen embargo non hai pronunciamentos a prol dun plano de saneamento da ría de Pontevedra". Pedrosa foi máis aló e citou ao deputado do BNG no Congreso Guillermo Vázquez como un dos promotores da ofensiva contra Celulosas e dixo que "non se pode pedir, como pediu Guillermo Vázquez, que ENCE produza pasta de papel sen cloro cando xa hai dous anos que está a facelo".

Mália recoñecer que unha iniciativa semellante –acudir aos mítins– carece de lexitimidade. Pedrosa afirmou que "ás veces temos que tomar estas decisiones". Contodo, o sindicalista dixo que non só o Bloque terá a resposta das CCOO e do comité de Elnosa. O dirixente sindical incluiu a Izquierda Unida, Esquerda de Galiza, unha candidatura independente que se está a formar e, finalmente, ao PP e o PSOE "se teñen posturas ambiguas". De todos xeitos, é o BNG a forza que máis se ten manifestado en contra do actual emprazamento das duas factorías. ♦

No fundo, a iniciativa que promoven as CCOO pretendería introducir unha contradición na CIG, forza maioritaria en ENCE e cuxa sección sindical na factoría oponse ao traslado. CCOO trataría así de medrar sindicalmente en ENCE –onde é unha central residual– e, paralelamente, permitir o ascenso político de IU e EdeG, formacións que carecen de representación na cidade e que aproveitarían a contradición no seo do nacionalismo (BNG e CIG) para acadar maior calado en Pontevedra.

Por último, segundo CCOO, algunas organizacións só fan fincapé na contaminación producida por ENCE e Elnosa, e "estas empresas non son as únicas que contaminan nem moi menos". Non obstante, ainda está presente na memoria dos pontevedreses o último suceso perigoso relacionado coa presenza na cidade destas factorías. Eis o caso dun camión cisterna que o pasado Luns nove de Marzo volcou no acceso da autovía a Marin e verteu vintecinco toneladas de lixivia na estrada. ♦

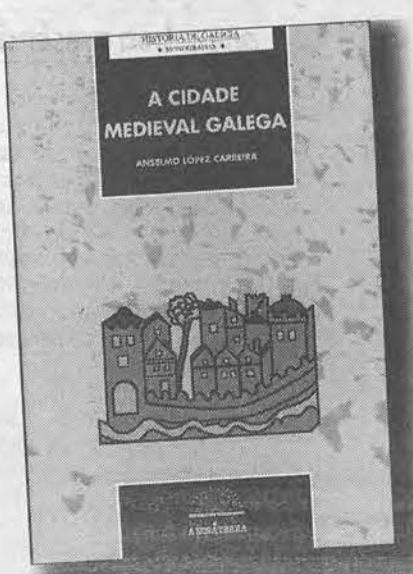
Novidade

A CIDADE MEDIEVAL

ANSELMO LOPEZ CARREIRA

Colección Historia de Galicia, Monografías.

Pese a ter sido globalmente e de forma abusiva reputada a sociedade medieval de agraria e señorial, o certo é que a partir do século XII o fenómeno urbano adquire rapidamente carta de natureza e eríxese nun dos seus elementos característicos, fundamental e mesmo protagonista desde os puntos de vista económico, social e político.

Avanzando na fusión

MANUEL CAO

O dia 15 de Marzo asinouse o protocolo de fusión entre as Caixas de Aforros de Vigo, Ourense e Pontevedra. Nós, pronunciámonos abertamente polo aceleración do proceso cara a creación dunha nova entidade de aforros máis capacitada para encarar os desafios que se están a dar no mapa financeiro europeo e, sobre todo, para facer posibel –ao menos sobre o papel– unha política máis forte e decidida de apoio aos sectores produtivos do país adoptando un enfoque máis comprometido coa evolución e as necesidades da economía real abandoando os posicionamentos conservadores, sen risco para a entidade pero moi arriscados e disfuncionais para a sociedade, nos que as entidades de aforros desenterráfanse da dinámica económica e empresarial para centrarse en operacións máis rendíbeis e con escaso risco renunciando expresamente ao papel que lle debería corresponder como entidades privilexiadas e cunha posición de predominio local ou provincial que habería de estar ao servizo da creación de emprego e riqueza do conxunto do territorio en lugar de fonte de determinados persoais ou grupos de interese familiares ou sectoriais con escase ou nula capacidade de lideraxe e dinamización económica e social da zona.

Aledámonos, logo, pola fusión e deixemos aos expertos e actuais e futuros dirixentes da Nova Caixa –vela teñen un posible nome para a entidade– a concréxion dos mecanismos e procedementos para encaixar e ensamblar o capital humano, as instalacións e a clientela herdada. É importante sinalar o amplio consenso da sociedade galega sobre as avantageas da fusión sendo Caixavigo o motor principal da mesma xunto coa Consellería de Economía e Facenda. As resistencias de Caixa Ourense localizadas no dirixente X. L. Baltar que controla a provincia como se dunha tribu africana se tratase non foron suficientes para paralizar a fusión aínda que pecharon o proceso ralentizado e dificultando o acordo. As reticencias de Caixa Pontevedra eran facilmente abatíbeis ao estar sustentadas en grupos políticos e sociais moi desprestigiados na súa propia localidade e que, ademais, son estrutural e económicamente dependentes do grupo político dominante que abandeara a fusión en toda Galiza.

En realidade, estamos diante dun confrontamento entre un pseudocapitalismo perralleiro, trapalleiro e rapaz asentado nos caciques locais de Ourense e unha clase política pontevedresa decimonónica e incapaz que tiña que ser barrida xa hai moito tempo polos grupos dirixentes da única área económica relativamente dinámica do noso país e con capacidade para encarar e saír adiante dos complicados retos económicos e competitivos que presenta a economía globalizada. Unha mera observación dos decisores de cada Caixa indica un predominio absoluto dos empresarios ou profesionais ligados a actividades económicas reais en Caixavigo frente a unha colección de funcionarios políticos e profesionais ou persoais sen interese nem experiencia algúns na economía real nas outras dúas. Polo ben da fusión e da economía de Galiza esperemos que o primeiro grupo non acabe atraído e engullido pola mentalidade e comportamentos do segundo. ♦

A.N.T.

É importante sinalar o amplio consenso da sociedade galega sobre as avantageas da fusión

A CIG pensa que se van a respeitar os dereitos dos traballadores na fusión das tres caixas

Caixa Galicia está interesada tamén en Caixa Pontevedra

♦ A.E.

En Pontevedra existen ainda sectores renantes que non dan por pechado o proceso de fusión das tres caixas até que o decida a sua assemblea no mes de Xuño. Afírman que ainda poden darlle a volta a un resultado que non "foi más que unha imposición política". Están dispostos a mobilizar aos compromisarios para lograr unha negativa á fusión. A sua esperanza e convencer ao director xeral, Carlos Velasco, "que se vai xubilar e non ten nada que perder", e ao presidente Campos Villarino, "que tamén pode aturar as presións de Cuiña", para que, de novo, lideren a oposición, aínda que sexa "sen dar a cara".

Cárregos de segundo nivel de Caixa Pontevedra seguen considerando que eles van ser sistemáticamente marginados cando se integren na nova caixa porque "o de menos é que se pactasen os cárregos, o importante é que funcións vamos ter no novo organigrama. Pódenos quedar rimbombantes postos, pero as nosas funcións serán meramente decorativas para daquelas", afírman.

Para sostener as suas afirmacións, recorren ás experiencias de Caixa Galicia, cando absorbeu a Santiago e Ferrol e mesmo Lugo. "Os cárregos que lles deron aos absorvidos foron unicamente protocolarios e hoxe nos con-

A CIG apoia a fusión, ainda que manifesta certas reservas.

A. PANARO

sellos de área, por exemplo, xa non queda nada", sostéñen.

Desde Pontevedra afírman que Caixa Galicia estaba interesada en Caixa Pontevedra, realizando ofertas pouco antes de realizar o acordo. Deste xeito, Caixa Galicia cubría totalmente todo o territorio nacional. Por outra banda, segundo pudo saber *A Nosa Terra* en fontes de Caixa Galicia, Xosé Luis Méndez mostrou nalgúnsas reunións internas o malestar coa Xunta por non darrile posibilidade tan sequer de discutir as fusións e pór sobre a mesa "as bondades dunha caixa única".

Unha fusión política

A CIG, central maioritaria no sector bancario galego, afirma tamén que esta foi unha "fusión política na que prevalecen intereses partidistas e de baróns territoriais do PP sobre os intereses económicos e sociais". Aínda así, a CIG móstrase a favor desta integración, "sempre e cando se respeten os intereses dos traballadores, como díxole que se recollen no protocolo". Xosé Valcarce, secretario nacional da Federación da Banca e das Caixas de Aforro, critica "que ainda descoñezamos ao dia de hoxe o protocolo".

Xosé Curras responsable da CIG nas caixas de aforros, pensa que non ten que existir problema algun coa integración, mostrándose optimista a respecto do cumprimento do pacto. Os problemas podían vir dados porque os traballadores das tres caixas non só teñen distintos soldos, senón tamén distintos horarios e planos de pensións. Nos próximos días, responsables da CIG vanse entrevistar cos tres directores xerais das caixas para coñecer a suas opiniões.

Pero a CIG, ainda que non se opón a estas fusións, considera que "cos mesmos argumentos cos que se defendea a existencia de duas caixas, tamén se pode defender a existencia dunha só entidade na Galiza". Afírman que "quedaría competencia abondo no sector e se se trata de dimensión, millor unha soa". A CIG segue mostrando partidaria dunha única entidade pública de aforro na Galiza, ainda que Xosé Valcarce considera que "nestes momentos podería ser perjudicial para os traballadores, non así no prazo de catro ou cinco anos".

O conselleiro de Economía, Xosé António Orza, tamén semella ser da mesma opinión. En declaracións realizadas nos últimos días, afirma que nestes momentos está pola existencia de duas caixas na Galiza, ainda que non descartou que no futuro podan confluir nunha única entidade.♦

RAMÓN MACEIRAS

Volta á caverna

A renuncia de Oskar Lafontaine ao ministerio de Finanzas do goberno alemán ten algunas lecturas preocupantes se a entendemos dentro do debate de fondo da economía europea. As alarmas saltan en Europa por todas partes, como xa reséñamos nestas páginas regularmente. O ciclo económico tende a cambiar en Europa e os responsables políticos se preguntan por qué, cando o ciclo alcista da economía estadounidense parece manterse forte e chega case a oito anos. A expansión europea esgota-se sen cumplir os tres años.

No debate participan os pesos pesados, os que cortan o bacallao na Europa do euro. Win Duisenberg, presidente do Banco Central Europeo, reafirmabase nunha postura ideológica na más recente reunión do organismo. Wisemberg sostén que o paro en Europa "xa non responderá a máis estímulos macroeconómicos". O guru do BCE, posto al por Alemania e França pensa que a chave da recuperación encontra-se do lado da oferta: un mercado de traballo flexible, cultura emprendedora, mercados liberalizados. Os problemas de Europa, para Duisenberg, andan na rixidez laboral, nos mercados regulados e na presión fiscal aplastante.

Duisenberg e o goberno alemán posiciónanse abertamente na testa de que as políticas de demanda non siven para elevar a taxa de crecemento sostible e baixar a taxa de paro. O que se necesita son reformas estructurais, din-

Unha vez arranxado o tema de flexibilidae laboral a garantidas boas condicións para os empresarios, poderían adoutarse políticas macroeconómicas agresivas. Pero non antes. Isto é a perspectiva que comparten hoxe o BCE, o Tesoro estadounidense, a OCDE e moitos ministérios de facenda europeos, entre eles, o español.

Pero isto non é a tese que defendian Lafontaine e o seu principal asesor, Flassbeck. Hoxe non queda dúbida de que o aillamento de Lafontaine neste debate de fondo, incideu na sua demisión.

Para Lafontaine, Flassbeck e outros economistas europeos de corte keynesiano, a saída vai por outros derroteiros. Polo lado da demanda. O diagnóstico basea-se en que Europa se dá un caso de destrucción de capacidade como consecuencia do crecemento baixo. Fábricas pechadas, parados que perden capacidades técnicas. A responsabilidade estaría en determinadas políticas desinflacionistas que desencadearon unha espiral viciosa de baixa demanda e destrucción de capacidade.

Habería entónces que restituir a forza da demanda para restablecer o ciclo alcista. Por suposto, neste xogo, as políticas públicas, os investimentos, o manexo do déficit, e o presupuesto público xogan un papel estratéxico.

'Os keynesianos van perdendo a batalla e acaba de cair en combate o que estaba na mellor posición: o ministerio de Finanzas de Alemania'

Pero os keynesianos van perdendo a batalla e acaba de cair en combate o que estaba na mellor posición: o ministerio de Finanzas de Alemania.

En resumo, o que nos espera é unha enxentina de neoliberalismo puro e duro. Medidas de maior flexibilidae laboral, desregulación dos mercados e baixa presión fiscal para os poderosos. É a teoría da oferta, que aplicaron Reagan e Thatcher nos oitenta. Política que levou á recesión de finais da década e que agora queren revender como a receita para curar os males da economía mundial e particularmente da europea.

O que está de fondo no debate da Axenda 2000 é isto que falamos. O retorno á caverna en matéria de políticas económicas...♦

Dizaseis directivos para 260 traballadores en Imenosa

Os votos do PP serviron o pasado 17 de Marzo para que a Comisión de Indústria do Congreso rexeitase a proposta de elaborar un plano de futuro para a Imenosa. O partido do goberno reafirmouse na súa intención de privatizar a empresa.

O BNG que fixera a proposta sinala que está en risco o cadro de persoal de 260 traballadores "nunha comarca que xa leva perdidos máis de nove mil empregos coas sucesivas reconversións industriais". Os nacionalistas criticaron a xestión do PP e lembraron que este partido aumentou ainda os cargos directivos da empresa que actualmente son 16, para un cadro de persoal de 260 persoas. Imenosa é unha empresa desligada de Astano, incorporada despois a Babcock Wilcox e finalmente integrada na SEPI.♦

A folga da grúa permite estacionar libremente aos vigueses

Os vigueses non terán que preocuparse estes días polo seu automóbil. O medo a que a empresa privada que retira os veículos e obriga aos condutores a pagar quince mil pesetas por recuperar o automóbil quedou en suspenso desde o Luns 22 de Marzo.

Ao non acadar un acordo coa empresa, os traballadores de Estacionamentos y servicios decidiron iniciar unha folga indefinida coa que esperan conseguir que a empresa se aveña a algúna das suas reivindicacións.♦

Os empresarios de Austria e Alemaña valoran máis o traballo en equipo que a boa presencia

A capacidade para adaptarse a unha equipa é o criterio máis importante á hora de escoller a un traballador, sobre todo se é un mozo titulado. Esta é a opinión dos empresarios de Austria e Alemaña. Outras cualidades valoradas son a motivación, cualificación e a experiencia.

A boa presencia é valorada polos patróns alemanes en último lugar, mentres que en Austria non sequera aparece entre os dez criterios principais de selección de persoal.♦

SINDICALISMO, CLIENTELISMO E MOBILIZACIÓN

MANUEL MERA

Nos últimos anos a povoación galega fixose más vella, medraron os centros urbáns (cidades e vilas), aumentou o número de asalariados e os servizos, a precariedade laboral e o desemprego. Mesmo se pode dizer que os que hai 20 anos eran labregos, nunha economía de subsistencia, son hoxe traballadores eventuais ou parados. Temos hoxe unha sociedade máis extractivizada, na que as diferencias son máis extremas entre ricos e pobres. En poucas verbas, abafounos a integración forzosa na economía da Unión Europea con todo tipo de condicionantes, así como a onda da globalización ianqui e do pensamento único... pero tamén a incapacidade de gobernos de dereita na Xunta de Galiza, que están teimosamente de costas ás realidades e necesidades do país.

Estas fondas transformacións, da economía e das relacións laborais, non poden ser miradas desde o eido sindical nacionalista só como unha agresión ao mundo do traballo, sen cavilar ao mesmo tempo en que compren cambios de táctica e de alianzas. Máxime, cando desde as centrais sindicais de ámbito estatal houbo un reacomodo a esta nova situación, que pasa por poñer unha maior énfase no papel de intermedios do poder (económico e político), asegurando deste xeito a pervivencia do aparato. Esta travessa deixa a moderación e o entreguismo, desde o marxismo e a oposición nalgúns casos, foi potenciada polos gobernos conservadores con todo tipo de prebendas, con gabanzas nos medios de comunicación, favorecida pola desbandada ideolóxica despois da caída do "socialismo real", e afortalada pola socialdemocracia que pensaba (falsa ilusión) que era a gran trunfadora do remate da guerra fria.

Non é de extrañar que hoxe, quen o diría, as centrais sindicais estatais sexan o aval de "democracia e pluralismo" do Governo conservador, e ariete na defensa da "unidad nacional de España", contra as reclamacións, ainda as máis cativadoras, das secularmente sometidas nacións da periferia do Estado.

Mais, de pouco vale seguirse laiando só do maos que son os sindicatos estatais pactistas (CCOO-UGT), das faenas que nos fan nas empresas, da convivencia coa patronal ou dos acordos negativos para os asalariados que asinan coa Xunta ou coa Administración Central. Estas centrais colleron un camiño do que non van recuar e no que ademais esperan manter unha importante base clientelar. Sería bô cavilar sobre isto último que remato de afirmar, porque as veces partimos da idea de que todo sindicato que asine algo negativo para a clase obrera vai (axiña) perder afiliación e delegados sindicais, ainda estamos mentalmente na transición. E non sempre é así. Concretamente neste intre, hai varios factores que permiten a consolidación e mesmo o desenvolvemento deste tipo de sindicalismo dentro das empresas, se non actuamos axeitadamente e con atrevemento desde o nacionalismo. Vexamos.

CACIQUISMO NAS EMPRESAS. Unha grande parte dos asalariados, sobre un 50% en Galiza, teñen un contrato precario ou están no paro. En números, 800.000 asalariados, dos que 420.000 posuen contrato fixo (IGE, 4º trimestre 1998). Estes traballadores eventuais, ou desempregados de longa duración, son terreo abonado para o caciquismo, a menos que estean organizados ou teñan algúna relación co sindicalismo nacionalista, xa que se consideran desamparados a maioria das veces. A súa situación obrigaos, en moi-

MANUEL SENDÓN

Desde a independencia de cada parte, o movemento nacional galego deberá actuar como un só proxecto estratégico"

tos casos, a levarse ben co patrón para asegurar a renovación do contrato, ou a buscar un amigo ou coñecido que faga máis doda a obtención dun emprego. Nomeadamente, é cada vez más común, a mediación coa empresa do "sindicalista bo" (aquele que asina acordos razonábeis, desde o punto de vista da patronal). Asemade, non son poucos os empregados que teñen un contrato fixo por amizade, ou que entran enchufados na administración, máis todos os mecanismos e controles que se poñen desde as centrais sindicais para evitaren isto. Pero, ademais están os executivos, mandos e técnicos que son unha parte importante dos asalariados, que se sinten moi vencellados á patronal.

Por outra banda, hai tamén traballadores fixos que temen perder a súa situación actual dunha certa seguridade (ante tanto despidos e precariedade) e apostan pola "moderación" nas relacións coa patronal e o goberno, ou manterse á marxe dos sindicatos.

Tampouco podemos esquecer, que a nosa crítica aos pactos, que durante os últimos anos afortalaron a desregularización laboral, non chegou á maioria dos traballadores. Non fumos capaces de ter meios de información propios ou achegados, cunha grande difusión, e os grandes meios (españolistas e controlados por grandes empresas) agorcharon as nosas posturas, ou quedaron esvaidas polo contexto no que foron transmitidas. Non debemos esquecer tamén a nosa incapacidade, neste intre e dada a correlación de forzas existentes, para evitar o deteriorio nas condicións laborais. Hai que ter moita conciencia ou estar nunha empresa cunha importante tradición de loita, para seguir na mobilización cotián e manter a confianza no sindicalismo e a vanguarda organizada afinda é moi cativa en Galiza.

A este modelo clientelar no sindicalismo corresponden propostas como: a centralización na negociación colectiva, dándolle un papel decisivo á cúpula en Madrid; o alongamento do proceso de eleccións sindicais, para que a base esté ocupada e preocupada na liorta (entre obreiros) pola representación; a sacralización da Unión Europea, o euro e a globalización, para esmagar calquier desexo de mudanza, e apresentando aos inimigos de clase como imbatíbeis; unha confianza extrema na negociación, á marxe de calquier presión e por períodos longos e desgastantes; etc. Estamos asistindo a un agromar do caciquismo dentro das empresas, lu-

dar o apoio das forzas sindicais pactistas e de amplios sectores sociais, nas loitas xerais non. Non deberíamos esquecer que nos últimos anos do franquismo a clase obrera contaba co apoio de amplios sectores sociais; a dictadura estaba illada, coa transición recompróxose a alianza de clases e a burguesía acadou o apoio dun amplio sector das classes medias e mesmo dunha parte do proletariado máis acomodado. Entender isto é fundamental, xa que compre abrir unha fenda entre a ampla base de consenso que acadou o sistema (das forzas organizadas), para rachar co illamento actual da clase obrera máis combativa.

POTENCIAR UN NOVO CENÁRIO. Neste escenario debéramos planificar cada loita de empresa ou sector que se dea en Galiza, xa que é o eido máis propicio para acumular base organizada, alongar as mobilizaciones e acadar a vitória fronte á patronal ou o goberno. Saber aquilar en cada intre a relación entre a loita concreta coa xeral é moi importante, xa que se trata de primar o que permite unha maior presión social. En ningún caso se deben abandontar presupostos ou métodos de mobilización, e moito menos a presión sobre o marco global, xa que é o que da contido de clase (político) ás loitas concretas e sentido a un sindicalismo nacionalista. Hai que reenfocar as mobilizaciones xerais para que non rematen sendo testemuñas, por exemplo: qué motivo hai para non convocar conxuntamente con outras forzas nacionalistas ou non pactistas manifestacións en defensa dos sectores produtivos e a xeración de máis e mellor emprego? Deste xeito medraria moito a capacidade mobilizadora e a estas alturas non podemos pensar,

que abonda con facer unha convocatoria por temas xustos e unha boa campaña para asegurar a máxima participación.

É cada vez más común, a mediación coa empresa do "sindicalista bo" (aquele que asina acordos razonábeis, desde o punto de vista da patronal)"

Outras forzas nacionalistas comparten con nós obxectivos estratéxicos, ainda que poñan unha menor énfase nos temas laborais na súa actividade cotián, xa que centran a súa acción nouros eidos (nos facemos o propio), pero non hai razón nengunha para non unir esforzos nos temas comunes. Máxime, cando quen manteña capacidade de mobilización por estes temas, estará presentando un modelo global alternativo con máis pulos, acumulando forzas cunha conciencia máis global dos problemas do país, e será a organización dirixente nun novo escenario máis positivo, no que haberá unha recuperación das mobilizaciones masivas.

Todo indica que está perto un escenario más favorável na Galiza, con grandes mudanzas políticas, nas que o nacionalismo vai xogar un papel sobranceiro, e nas que o sindicalismo é unha peza fundamental. Mirar desde a barreira ou perder tempo non é a millor aposta, xa que nos vai moi en acelerar o proceso e participar activamente na súa orientación. Concretamente, tanto para acadar milloras para clase obrera e un marco próprio de relacions laborais, como para democratizar as empresas e rematar co clientelismo. Desde a independencia de cada parte, o movemento nacional galego (o mng), e as sús várias cabezas, deberán actuar como un só proxecto estratégico, recoñecendo pero ubicando no seu xusto lugar as diferencias tácticas, ou as distintas sensibilidades fronte aos problemas concretos. Amosando deste xeito a madurez do nacionalismo e a disposición a aproveitar ao máximo un tempo histórico que pode ser irrepetible. ♦

Trinta organizacións do Morrazo cian unha plataforma para exixir a renegociación do acordo para o banco canário-saariano

A UE pretende reducir o potencial pesqueiro abandeirando barcos en Marrocos

• P. BERGANTIÑOS

A frota pesqueira galega que traballa no banco canário-saariano emprega a máis de 3.000 mariñeiros e concéntrase fundamentalmente no Morrazo, Riveira e A Guarda. O principal problema co que atopa o futuro do sector é que no mes de Decembro remata o acordo que para pescar asinaron en 1995 o Reino de Marrocos e a Unión Europea. De non renovarse, tal e como anunciaron as autoridades marroquís, as consecuencias para as tres comarcas van ser irreversíbeis. No Morrazo, unha trentena de organizacións constituiron o Martes 23 unha plataforma para presionar ao Governo central e a UE para que negócie un novo acordo.

A pervivencia da frota que traballa nestas augas depende case que exclusivamente da renegociación dun novo acordo xa que, polas propias características dos seus navios, é moi difícil recolocalos noutros caladoiros. No Morrazo existen 70 barcos conxeladores que se adican á pesca de céfalópodos e que dan trabalho a aproximadamente 1000 mariñeiros. En Riveira, outro milleiro de persoas están empregadas nas 60 embarcacións que extraen nesta zona merluza e outras especies demersais con palangre de fondo. No caso da Guarda existen 30 embarcacións e 400 mariñeiros que pescan con palangre de superficie e enmalle. A estas cifras hai que sumar os máis de 800 mariñeiros galegos que desenvolven a sua actividad a bordo dos buques andaluces e canarios.

O 1 de Decembro deste ano remata o acordo suscrito pola UE e, a diferenza dos anteriores, non ten cláusula de renovación. O ministro de pesca marroqui xa anunciou que non haberá un novo documento e, ao tempo, desde Bruxelas, non se produciu nexo algun que faga pensar que a pesca galega non volte ser utilizada como moeda de cambio. O próprio presidente da Xunta, Manuel Fraga, ten declarado que non haberá outro acordo pesqueiro, animando ademais aos armadores galegos a constituiren sociedades mixtas en Marrocos.

O presidente da Mancomunidade do Morrazo e alcalde de Cangas, Euloxio Rodríguez convocou para o Martes 23 aos portavoces de todos os grupos políticos, sindicatos, asociacións vecinais, sociais, culturais, colectivos de empresarios e armadores da comarca para criar unha comisión que se encargue de levar a cabo medidas encamiñadas a solucionar o problema da frota do banco canário-saariano. A Plataforma agrupa a unha trentena de organizacións e será a encargada de coordinar medidas de presión para que a UE negócie un novo acordo antes de que remate o vixente.

Xosé Lois Diaz da CIG-Mar explica que en lugar de negociar un novo acordo que garanta a estabilidade da frota co nivel de em-

As subvencións más altas que concede a UE están destinadas ao desguace e á exportación de barcos a países non comunitarios

pais do PP da Guarda e de Marin.

O BNG critica que a Administración galega asuma esta situación cunha actitude derrotista, abdicando da responsabilidade política. Engaden que tendo en conta que a UE mantén unhas importantes relacións económicas e comerciais con Marrocos, moi benéficas para este país, non é de recibo que Bruxelas non sexa quen de conseguir un novo acordo. "Non se pode esquecer, por outra banda, -comenta o deputado Bieito Lobeira- o contencioso existente sobre a soberanía das augas territoriais nesta pesquería, cun referendo pola autodeterminación do povo saarau auspiciado polas Nacións Unidas".

As bases para o acordo elaboradas pola formación nacionalista recollen que para encetar o proceso negociador é necesario ter en conta que Galiza é o país da UE con maior presenza neste caladoiro e cunha importancia cualitativa en matéria pesqueira fóra de toda dúbida. Exixen que através das suas institucións participe no proceso de deliberación e negociación apresentando unha proposta propia, en base aos seus intereses nacionais, que tería que fixarse no Parlamento contando coa opinión do propio sector.

O documento recolle que as condicións xerais para acceder á pesquería fundamentarianse na obtención de licencia con direitos de pesca para os buques que faen no caladoiro conservando o pavillón correspondente do Estado comunitario. Non se reduciría a frota, as descargas de peixe en portos marroquís serían opcionais e manteríanse o mesmo número de mariñeiros marroquinos en cada buque que figura no acordo vixente.

Estableceríanse asimismo medidas de rexeneración do caladoiro e, a diferenza do que acontece na actualidade, os paros biológicos terían que ser respeitados por todas as frotas -non só a comunitaria-, estar baseados en estudos científicos e implicar indemnizacións económicas para os afectados. Entre outras medidas o acordo tamén se refire á seguridade xurídica no apresamento dos barcos, de tal xeito que inclúa asistencia por parte de representantes do consulado español e dunha delegación comunitaria. Tamén se contemplan a necesidade de coordinar a asistencia e o salvamento marítimo.♦

prego actual e a sua renovación no futuro, a UE pretende que se exporten e abandonen os barcos en Marrocos. "Nesta liña o Goberno central xa elaborou unha regulamentación a primeiros de ano através da cal garante que os traballadores do Estado español que traballen en barcos marroquís terán cobertura da Seguridade Social. Ao tempo as subvencións más altas que concede a UE para a frota son as destinadas ao desguace e a exportación de barcos a países non comuni-

tários. E dicir, unha política de subvencións do abandono e da perda de unidades pesqueiras", engade o sindicalista que tamén lembra o anuncio da ministra de Pesca Enma Bonino de axudas por un importe nove millóns e medio de pesetas para prexubilar traballadores no mar.

Bases para un novo acordo pesqueiro

Na mesma liña de renegociación do acordo que defende a CIG, o

BNG ven de elaborar unha proposta de bases para un novo acordo pesqueiro sobre a que o PP terá que posicionarse en breve no Parlamento. A proposta da formación nacionalista, que foi presentada no Morrazo o dia 11 e que o se dará a coñecer o Xoves 25 en Riveira, está a receber os parabéns dos armadores, mariñeiros e empresas vinculadas ao sector. Tamén foi aprobada por unanimidade nos concellos de Moaña, Cangas e Bueu e conta co visto bó dos Goberno municipi-

Afogamento progresivo da frota galega

Até o de agora o Reino de Marrocos veu conseguindo avances comerciais na Unión Europea e continuos recortes da capacidade estrativa da frota galega. Nos últimos vinte anos, os diferentes acordos supuxeron unha merma de 170 buques e 3000 postos de traballo directos. A respecto das condicións nas que se asinou o acordo de 1995, a CIG sinala que foi perjudicial para os in-

tereses pesqueiros galegos, porque reducia a frota sen compensacións e puña en tela de xuizo, xa daquela, a sua permanencia no caladoiro. Engaden que a UE non obrigou a Marrocos a cumplir a sua parte do acordo. "As paradas biológicas só foron respetadas polas frotas comunitarias e Marrocos tampoco regulou a pesca artesanal que pesca dentro das doce millas e que está a es-

quilmar os recursos céfalopodeiros", comenta Diaz.

O BNG tamén ten criticado este documento, tanto polo seu retraso -chechaba praticamente oito meses despois de inactividade da frota- como pola diminiución de buques e capturas que supuña. Sinala que o seu desenvolvemento evidenciou a indefensión política de Galiza en materia de política pes-

queira. "Sucesivos incumplimentos por parte marroquina, apreixamentos arbitrarios dos nosos buques ou a inseguridade xurídica que están a sofrir os mariñeiros son algúns dos exemplos que constatan a pasividade comunitaria e a incapacidade e submisión política da Xunta de Galiza cando de defender os nosos intereses se trata", explica o deputado nacionalista Bieito Lobeira.♦

Un anel da galeguidade e as edicións locais de Vieiros facilitarian a iniciativa

A diáspora busca relacionarse através da internet

♦ H.V.

A cada son más as páxinas web que os centros galegos na diáspora difunden através da internet. Trátase dun intento de facer da rede un espazo de comunicación entre a comunidade galega na emigración. A iniciativas como a de Vieiros de facer edicións locais, podería sumarse un anel da galeguidade.

Unha das iniciativas que máis contribúen a prestar un servizo á diáspora galega é Vieiros, o bairro galego na internet, que ten seccións e ligazóns con páxinas da emigración. Igualmente, Vieiros conta con duas edicións locais –Madrid e Barcelona– e prepara outras –Porto e Buenos Aires.

Por outra banda, algúns dos máis importantes centros galegos no mundo teñen as suas páxinas web, pero ainda non está configurado un espazo que permita, con comodidade, aceder á información relativa á emigración sen ter que botar man dun buscador, que non é máis que un índice que agrupa as páxinas por temas.

Alfonso Gómez, do grupo Galiza Hoxe de Xenebra (agrupación que tamén realiza unha emisión local de rádio), reconceu que un anel sería un medio máis apropiado para acadar este obxectivo de comunicación entre a diáspora. Un anel é unha agrupación de páxinas web que direitamente inclúen ligazóns con outras páxinas das mesmas características. Deste xeito, quen accede a calquera das páxinas do anel, posteriormente non ten que acudir a nengun índice para consultar outras, senón que po-

de navegar saltando dunha páxina da emigración a outra. Deste xeito eliminase a necesidade de recorrer a un buscador para consultar cada páxina.

"Facer un índice é máis fácil, pero o anel é máis útil para este caso. Contudo, precisa de moita cooperación entre os centros galegos", indicou Alfonso Gómez, que foi responsábel da páxina web de Galiza Hoxe. "Para que o anel funcione –engade–, é necesario que a páxina web de cada centro inclua ligazóns coas páxinas dos outros centros. Non é moi complicado deseñar isto, pode facelo unha persoa, pero hai que establecer os contactos entre os autores das páxinas dos distintos centros para facer as ligazóns". Iniciativas semellantes xa funcionan noutros eidos. Un deles é o anel da independencia, que agrupa a organizacións independentistas.

'Facer un índice é fácil pero o anel é máis útil. O que compre é establecer ligazóns entre as páxinas web dos distintos centros galegos'

Alfonso Gómez
(Galiza Hoxe,
Xenebra)

Pola sua banda, o bairro galego Vieiros afronta o reto de dar un servizo á diáspora en base a unha estratéxia de colaboracións pontuais coa emigración através do correo electrónico. A mesma función cumplen as suas seccións

entre nos e sociedade, que teñen ligazóns con páxinas persoais de galegos no mundo e con asociacións e coléxios na diáspora. A terceira pata da estratéxia é a meio das suas edicións locais, xa que na actualidade funcionan as de Madrid e Barcelona, pero que no futuro tamén estarán disponíveis as de Porto e Buenos Aires. Deste xeito, calquier persoa que acceda a Vieiros atopará moita información sobre a emigración e poderá acceder a páxinas deste

Centro Gallego de Bruselas

0376

Last update on 03/22/1999 at 00:19

Secretaria: rue du Croissant, 66
1190 Bruxelles
BELGIUM
32 2 537 45 47 32 2 534 02 18
Alfonso Fernández-Alonso
No information at this time
Culture by half Culture INC/ONEI

Centro Gallego de Buenos Aires

Varios centros galegos disponen de páxinas web, pero ainda non constitúron un anel.

colectivo, pero terá que retornar a Vieiros se quer consultar unha nova páxina.

"Ainda falta por artellar a comunidade dixital –explica Carme Fernández, de Vieiros–, estamos nos comezos, pero de todos xeitos hai unha demanda crecente". O bairro galego na internet oriéntase máis como buscador e informador que como dinamizador através dun anel, ainda que é algo que

non desbota cara o futuro. En síntese, segundo Carme Fernández, a comunidade galega no exterior reclama información e noticias do país, información dos seus propios actos asociativos e manter viva a unión cultural galega. "Ademais –engade Carme Fernández–, hai moitas consultas sobre a lingua e moitas persoas interesadas en participar nos foros de debate que levamos adiante". ♦

Con tarxeta sanitaria, pero sen médico en Baamonde

Por que os veciños de Baamonde están decididos a devolver a sua tarxeta sanitaria na Delegación Provincial de Sanidade de Lugo? O que semella un acto simbólico agacha o feito de que non disponen dun médico nesta parroquia de Begonte, ainda que si disponen dun consultorio próprio. Até o mes de Xaneiro do pasado ano catro médicos atendían en todo o concello, un deles adicándose case exclusivamente a Baamonde. Cando se transladou un facultativo, ao ter destino noutra praça, o consultorio quedou sen atender.

O Sergas negocou cos tres médicos que quedaban en Begonte e conquериu que un deles se

desprase a diario a esta parroquia. A comisión vecinal que intenta arranxar este problema pensa que detrás do feito de non cubrir a praza de Baamonde, pode estar a desaparición do centro. Nas suas tarxetas sanitarias non aparece Baamonde, senón que teñen asignado o centro de Begonte. Por esta razón, queren devolverllas ao Sergas a modo de protesta. A viaxe até Lugo con esta fin celebrouse o 9 de Abril. Se non centro do Sergas non llas aceptan, teñen pensado ir a Atenção Primaria coa mesma intención.

Deceas de veciños congregábase o Sábado 20 de Marzo no po-

lideportivo de Begonte manifestaron o seu descontento porque o director de Atención Primaria non quixera recibir aos representantes vecinais. Remitiúrono ao concello, onde, á súa vez, sinalaron que nada podían fazer cos temas sanitarios. O médico que se translada a Baamonde, ten que atender tamén a outras parroquias como Carballedo, Pacios e Bóveda. Rexeitan que o concello non reclame un médico máis poñendo como exemplo que outros concellos da zona con menos poboación contan con catro e até con cinco facultativos. Se non se atopa unha solución, a parroquia queda sen médico, din os afectados. ♦

Vilar de Santos

promociona o cultivo de plantas aromáticas

Para o mes de Abril está previsto que se leve a cabo o cultivo experimental de plantas aromáticas en Vilar de Santos nun terreo propiedade do concello, que é quien promove a iniciativa. Co asesoramento dos técnicos da consellería de Agricultura e da Escola de Enxeñeiros Agrónomos de Lugo, poñerense en marcha a realización de sementeiros de trinta especies diferentes para probar como se adaptan ao chan. A intención é buscar alternativas ao cultivo da patata na Límia.

A iniciativa tamén podería contar co apoio da cooperativa Carqueixa, que desde a vila portuguesa de Vilar de Perdizes, comercializa plantas medicinais por Internet, cultivadas nunha superficie de 9.500 metros cadrados. A cooperativa portuguesa interesa buscar novos socios na Galiza. ♦

O concello de Lalín

xa pide o galego para o servizo de normalización lingüística

O concello de Lalín deu marcha atrás na sua convocatoria para unha praza de normalización lingüística na que só reclamaba como titulación necesaria a de Filoloxía Hispánica (ver ANT nº 874). Tras a protesta de A Mesa pola Normalización Lingüística, que se dirixiu ao concello, modificáronse as bases o Xoves 18 de Marzo solicitando titulados en Filoloxía Hispánica, na especialidade de galego-portugués, ou en Filoloxía Galega, dando cinco días máis tras esta modificación para apresentar solicitudes. ♦

A delegación de EFE

na Galiza asegura que respeita os topónimos

Segundo o delegado de EFE na Galiza, Diego Bernal, os xornalistas do servizo da axéncia en Galiza respeitan a toponímia do país e que os incumplimentos da mesma serían responsabilidade da empresa en Madrid.

As informacions publicadas pola axéncia con motivo do temporal que afectou a Galiza en días pasados incluían topónimos como "Ourense", "La Coruña", "La Tierra Llana" ou "El Barco de Valdeorras" (ver ANT nº 874). Asimismo, as informacions sobre o Clube Deportivo Ourense sitúanse en "Ourense", ainda que os xornalistas de EFE na Galiza aseguran que as informacions son enviadas cos topónimos correctos e legais. ♦

O descenso da natalidade en Galiza está relacionado coa precariedade laboral

Deixar o emprego para ter un fillo

• P. BERGANTIÑOS

As cifras sobre nacimentos en Galiza constatan que as medidas de protección á maternidade no traballo son insuficientes e que a incorporación ao mercado laboral da muller, por regra xeral, é incompatíbel coa decisión de ter fillos. Un estudo sobre nacimentos elaborado polo Instituto Galego de Estatística (IGE) constata que as porcentaxes de nacimentos más altas séguense a rexistar nas mulleres sen emprego. As cifras más baixas corresponden coas traballadoras en precario, mulleres para as que ter un fillo implica abandonar o mercado laboral.

Aos dados sobre a estratificación social dos nacimentos súmase o descenso povoacional constatado na recente revisión do padrón municipal segundo a cal nos dous últimos anos a povoación do país decreceu en 18.078 habitantes, e dicer, un 0,66%. Galiza sitúase así como a segunda comarca con maior descenso do Estado, que en conxunto experimenta un incremento do 0,46%.

Dos 19.630 nacimentos que se produciron no ano 1994, e que se analisan no estudo do IGE, case 12.000 corresponden a parellas nas que a nai non figura como activa. O extremo oposto dase a invertir os papeis e ser o pai o desempregado. Neste caso, cando a nai é traballadora en activo pero o pai non, só aparecen rexistros 57, unha cifra inferior aos 134 nacimentos que se dan cando nen a nai nem o pai ten traballo.

Atendendo ao tipo de situación laboral na que se atopa a nai, o maior número de nacimentos, independentemente de que o pai estexa empregado ou non, dase cando a muller non traballa. Séguelle aquellas que figuran como profesionais, como persoal administrativo ou no sector servicios. Na producción, no comercio e na agricultura, sectores nos que as condicións laborais e económicas empioran consideravelmente, rexístranse as porcentaxes más baixas. A

Nos cursos de pre e post-parto ponse de manifiesto o alto número de mulleres que unha vez que deciden ter un fillo quedan sen emprego.

dificultade de acceso da muller aos postos directivos tamén se pon de manifiesto na táboa, que neste caso contabiliza 186.

Medidas de protección a maternidade

No ano 1919 a Organización Internacional do Traballo adoptou o Convénio de Protección da Maternidade no Traballo, que foi revisado no ano 1952 e que se vai modificar este ano. Actualmente a norma prevé unha licencia mínima de maternidade de 12 semanas, que no Estado español se ten concretado en 16. Despois deste tempo, para a lactancia, a muller pode optar por unha redución no seu traballo de unha hora entre xornada ou media de redución á entrada ou saída.

Para a CIG, a estratificación social que se produce nas porcentaxes de nacimentos constata que estas medidas non son suficientes e que se está a producir un suicidio xeracional, máis acentuado nos casos das mulleres con traballo en precario. Algunhas propostas que se apontan como urgentes serían a de

aumentar o período de licencia á 18 semanas –ás que se suman 4 meses con traballo á media xornada pero retribuido ao 100%, subvencionar a maternidade en función dos ingresos e garantir garderías públicas nas vilas e bairros.

Actualmente as garderías públicas non solucionan o problema da muller traballadora. O seu número é insuficiente –en Vigo por exemplo só existen 3– e no caso de recurrir a unha privada o seu

custo ascende a unhas media de 15.000 petas ao mes por meia xornada. Ao tempo os horarios non son compatíveis cos de moitas das traballadoras e non disponen de servizo de transporte. "Con este panorama, ou tes os suficientes recursos económicos como para contratar a unha persoa ou recurrir a unha gardería privada, ou estás obligada a deixar o traballo", sinala Nati López da CIG que engade que nos cursos de pre e post-parto ponse de manifiesto o alto número de mu-

Nacimentos en Galiza 1994		19.630		
Profesión da Nai	Pai			
	Activo	Inactivo	Non consta	Total
Profesionais	2.594	13	161	2.768
P. directivo	176	2	8	186
P. administrativo	1.883	11	143	2.037
Comercio	618	7	57	682
Servicios	1.007	7	106	1.120
Agricultura	102	5	8	113
Producción	660	19	51	730
Estudiantes	331	39	79	449
Ama de casa	7.906	59	1.014	8.979
Xubiladas	4	3	1	8
Non consta	669	14	1.875	2.558

ller que unha vez que deciden ter un fillo quedan sen emprego.

Noutros países, pola contra, as axudas á maternidade superan con moito as recomendacións da OIT. Entre os países que outorgan as licencias retribuidas de maternidade más prolongada figuram a República Checa e Eslováquia (28 semanas), Croácia (6 meses e catro semanas), Hungria (24 semanas), a Federación Rusa (20 semanas) e Itália (5 meses).

Redución da xornada

Para o BNG, que ven de apresentar unha proposición non de lei no Parlamento a respeito do problema de renovación xeneracional, entre as causas que provocan esta situación hai que reconecer "o próprio sentido de responsabilidade dos proxenitores que aspiran para os seus fillos unha maior calidade de vida". Tamén sinalan que outra eiva á hora de decidir aumentar a familia é o interese das mulleres por non deixar o seu posto de traballo. Ao fío sinalan que "esta continuidade laboral é fundamental para a calidade de vida familiar, pero sobre todo é fundamental para que as mulleres poidan exercer o direito inalienábel da dignidade persoal acadando cotas da tan reclamada igualdade social".

Neste sentido, para fomentar e fortalecer a sua permanencia no mercado laboral veñen de apresentar unha iniciativa no Parlamento para que esta institución inste á Xunta de Galiza "a dispor dunha partida orzamentaria que teña como obxectivo incentivar económicoamente a aquelas persoas que voluntariamente reduzan ao 50% a súa xornada laboral por necesidade de cuidado de fillos, persoas maiores, enfermos crónicos ou de longa duración". Para a formación nacionalista medidas artelladas pola Xunta de Galiza, como a subvención a empresas que contraten a traballadoras en substitución de outras por reducción de xornada, son interesantes pero ineficaces se non se incentiva tamén economicamente as persoas suxeitas á redución horaria.♦

PUCHEIRO

Apoio maioritario aos CAF nas elecções ás Xuntas de Faculdade da Universidade de Santiago

Os Comités Abertos de Facultade acadaron o apoio maioritario dos estudantes nas elecções ás Xuntas de Faculdade que se celebraron o Mércores 24 na Universidade de Santiago. Ao peche desta edición os CAF conseguiran 180 representantes dos 211 que apresentaran. Como segunda forza situase MEU. FICUS, unha federación intercampus de organizaciones que apoian ao reitorado, queda con trinta representantes.

No Campus de Santiago os CAF pasan a ser a primeira

forza nas facultades de Ciencias da Educación Físicas, História, Óptica e Bioloxía e mantén tamén o apoio maioritario dos estudantes en Direito e Xornalismo. Os MEU acadaron o primeiro posto en Filoloxía, os Estudantes Independientes en Filosofía e o CAMAE en Matemáticas. En Lugo os CAF suman tamén a maioria na Politécnica, Veterinaria, Maxistério e Humanidades e os MEU en Ciencias. Ao remate das votacións representantes dos Comités sinalaron a importancia destes resultados, nuns comicios aos que

iles seguirán a elección de decano na maior parte dos centros. Esta organización non pudo participar nas elecções ás Xuntas de Faculdade de Farmacia e Psicoloxía, porque segundo xa teñen denunciado, os decanatos adiantaron o prazo de presentación de candidaturas sen prévio aviso. Enfermería e Económicas foron os únicos centros nos que non acadaron representantes. No último caso, os CAF denúncian que "membros de outras organizaciones cubriron papeletas de forma masiva que repartieron ás portas das urnas".♦

Baltar sube, o Ourense baixa

Afirma a oposición que Xosé Luis Baltar ten un xeito moi paveiro de vender as accións do C.D. Ourense: a cada candidato do PP que aspire a deputado provincial oferécelle un millón de pesetas en participacións. Alcaldábeis do PP e concelleiros con aspiracións tamén se apontan, seica, a esta chosca poxa. Baltar sabe moito. Antes a provincia controlábase através da rede de Coren e da Caixa Rural.

A cooperativa decidiu andar máis por libre e Caixa Rural foi absorbida por Caixa Galicia. Agora Caixa Ourense fusionase coa de Vigo e Pontevedra. Así que, as principais institucións ourensás (co Ribeiro matuteado na súa imaxe) son o C.B. Ourense e o C.D. Ourense. Co control de ambas se fixo Baltar. Na primeira puxo de presidente a seu fillo e desapareceu da División de Honra. No fútbol vai costa a baixo e sen freos cara a Segunda División B. Cando lle mercou a maioria das accións a António Asensio, Baltar non só controlaba o clube, senón que ainda podía facer negocio. Agora, o crédito con que as mercou aprémia e vende a quem lle merque, pero, ainda así, pretende que o PP local siga co control. Tres presidentes, tres entrenadores nun ano é unha boa mostra da desfeita deportiva. Aprenderá Horacio Gómez?♦

¿ACABAR COAS IGREXAS?

VICTORINO PÉREZ PRIETO

Un leitor de ANT escribia recentemente dindo que esta publicación, que recofiecia como bandeira do nacionalismo galego, padecía dun "reseso anticlericalismo decimonónico", manifestado en tódalas informaciones e opiniões de tipo relixioso que publica. Non sei se me inclúfa a mi, que ademais de escribir con asiduidade neste xornal e noutras publicacións laicas, sei un pouco de teoloxía (traballo en revistas de tipo relixioso e varios libros así o refrendan) e son desde hai case vinte anos un cura en exercicio, con "cargo pastoral", actualmente como responsable de dúas parroquias na bisbarra de Ferrol, nomeado a tal efecto polo meu bispo.

Traballei e dirixín durante unha ducia de anos (1981-1993) a revista *Irimia*, feita por cristiáns galeguistas; eses tempos trouxéronme grandes satisfaccións e amargas críticas. Os curas e laicos/as que traballabamos cada semana nela queríamos ser honradamente humildes voceiros da Boa Nova de Xesús Cristo, convencidos de que esta era unha palabra de liberación para o noso pobo. Sintindonos –con diferencias...– fondamente Igrexa –comunidade de seguidores de Xesús de Nazaret–, fomos tachados máis dunha vez de infiltrados que queríamos "destruir a Igrexa desde dentro", e mais dun pensou que traballabamos "para o inimigo". Na longa nómina de colaboradores da revista –algúns deles nomes moi coñecidos no mundo galeguista– había cruentes e non cruentes, desde varios bispos ata homes e mulleres que non o facían precisamente por ser da mesma Igrexa, senón porque crían que xuntos faciamos pobo e terra en Galiza. Entre eses colaboradores non faltaron os debuxos habituais do amigo Xosé Lois ("O Carrabouxo"), ben coñecido desta casa, e mesmo de Pepe Carreiro, nalgúnha ocasión. Parece, logo, que tal debuxante non nos tiña precisamente como "españolistas fillosdep. cos que hai que acabar". Tamén tiñamos xa daquela unha boa relación con ANT, que louvou en máis dunha ocasión o noso labor, e mesmo pedíronme que colaborara habitualmente con eles, cando mo permitira o meu tempo, couxa que puido ser nos últimos anos.

¿Anticlerical o debuxo de Pepe Carreiro no que un paisano fala de "acabar coas Igrexas" ante un adusto prelado de fociño prominente? É unha posible lectura. Pero tamén se me ocorre outra"

¿Anticlericalismo en ANT? Non digo que non manifestara tal en moitas ocasións e ainda se siga a respirar en máis dunha ocasión, ten unha longa nómina de colaboradores e hai de todo. ¿Anticlerical o debuxo de Pepe Carreiro no que un paisano fala de "acabar coas Igrexas" ante un adusto prelado de fociño prominente? É unha posible lectura. Pero tamén se me ocorre outra; o amigo Pepe está contra todo poder institucional que el coide que oprime ao pobo, e a Igrexa Católica non foi sempre nin é agora de xeito unánime exemplo de servicio desinteresado á causa popular, ainda que algúns sectores si o fagan. ¿Métenos a todos nun saco? Penso que non. Tampouco vexo esa liña no periódico ANT; ou sería unha esquizofrenia respecto deste cura que escribe aquí libremente –nunca fun censurado nela, cousa que si me ocorreu noutra publicación diaria galega–, ou seria qualificarme de "tonto útil" para a súa causa de "acabar coa Igrexa". Afnda

máis, coido que si tal cousas pensaran, sería pouco intelixente pola súa parte, de cara a ir construíndo país; pero estou convencido de que esta non é unha empresa de tontos.

En concreto, penso que non é unha mentira tendenciosa o que dicía ANT do novo presidente da Conferencia Episcopal Española, no editorial do número aludido (872): "Bispo institucional", pouca sensibilidade pola realidade galega, "vai seguir impedindo o rexurdir da igrexa galega de base", etc. Se non fora porque non lle quero botar máis leña ao lume do anticlericalismo real que xa hai no ambiente social actual –en parte xustificado por actuacións dos representantes institucionais da Igrexa–, podería dar unha chea de datos obxectivos sobre a realidade destas afirmacións de ANT. Quen lea os meus artigos, verá que un é crítico, pero quiere ser constructivo, convencido de que o cristianismo é liberador, ainda que tamén

pode ser opresor: foíno –en parte– no pasado, e –tamén en parte– segue a selo hoxe.

Quizais se me tache a mi tamén de anticlerical. Mesmo pode que o sexa un pouco, en certo sentido, como o foi Xesús de Nazaret. Xa me dicía o meu rector no Seminario compostelán que eu estaba "muy asegrulado"; ou sexa, que era pouco clerical, por andar demasiado mergullado cos leigos. Quizais por iso gústame más a palabra *cura* (o que quere axudar a "curar", a sandar) que *crego* ("clérigo", que pertence ao status clerical) e mesmo que *sacerdote* (coma os velllos levitas do Antigo Testamento, persoas sagradas que estaban para facer ritos que aplacaran a Deus ou conseguiran o seu favor).

Mais dun tamén pode pensar que son pouco "católico", non acepto sen más "todo o que di a Igrexa" –algúns representantes de-, e mesmo agora que chega a Semana Santa, teño manifestado o meu pouco afecto ás "devotas" procesións e capirotes, destacando máis ben a memoria do Crucificado –Xesús Cristo, torturado e matado polo poder, pero resucitado pola forza Deus– como a historia subversiva dun home que se enfrentou ao poder político e relixioso do seu tempo, que oprimía á xente humilde e desfiguraba o rostro do Deus da xustiza e o amor misericordioso.

De calquera maneira, coido que a posibilidade de debate honrado, de expor e defender opiniões diversas, é unha das riquezas de calquera boa publicación.

Haberá ocasión de falar longo e tendido nestas páginas das bondades do "Bienio Irmandiño" e de "Galegos ata a morte", agora que xa se vai poñer a andar o seu Boletín e a súa página web en Internet, da que son responsables. Cónstame o proxecto do Bienio foi ben acollido maioritariamente polo nacionalismo laico, como se poderá constatar no que me escribiron algúns dos seus representantes. Se non se deu máis conta deles nestas páginas foi tan só por limitacións deste que escribe.♦

VICTORINO PÉREZ PRIETO é escritor e cura

VIGO, A DESMEMÓRIA DA EMIGRACIÓN

ANA MOSQUERA

O recente estudio sociolingüístico sobre a situación da lingua galega no concello de Vigo deixou claro o que xa se sabia: que o uso do galego é prácticamente nulo entre os menores de trinta anos. Non o revela o estudo, pero esta xeración conseguiu ade más desprendese do acento galego adquirindo unha fala híbrida, unha sorte de castaño fonético. Tan falto de identidade como a propia cidade que se cita nalgúnsas facultades de arquitectura como o antíxeplo de urbanismo. A comparación entre urbanismo e idioma non resulta casual.

Vigo medrou de xeito brusco e desatinado, especialmente na década dos setenta, cando os emigrantes comenzaron a retornar a Galiza e, en lugar de instalárense nas localidades de orixe, fixérono en moitos casos aquí, un lugar, a maior parte das veces, tan descoñecido como os propios países dos que retornaban.

Pero a emigración é un feito contíncional. Os emigrantes mantienen as expectativas de voltar, conservan os vínculos, seguen a falar en galego e poden permitirse un sentimento acomplexado por non estar na casa. Instalarse en Vigo sen embargo ten un ca-

rácter estable que obriga a afacerse ao medio, a cambiar de idioma e a tratar de fazer deste novo destino a morada definitiva. Os retornados serán de novo extranjeiros, pero agora con carácter permanente, xa son maiores para voltar a superar un novo proceso de adaptación. Ademais, a proximidade da aldea failles ver Vigo como un inmenso hotel no que se dorme e se come pero que nunca chega a ser un fogar. De aí que a moitos nen se lles ocurra nunca empadroarse. Tampouco se lles pode botar a culpa porque resulta difícil sentir Vigo como algo propio.

Os seus fillos, a xeración que andamos agora polos trinta, si que porfiámos en identificarnos coa cidade, somos herdeiros do compreexo paterno e todos nalgún

momento tratamos de borrar as pegadas que a aldea nos transmitiu. Vivimos unha infancia inestable, algúns porque marchámos cos nosos pais e primeiro tocounos acomodarnos no extranjeiro e despois a volta aquí. Outros naceron fora e chegaron como auténticos forasteiros. Logo tamén están os orfatos que medraron lonxe dos pais, no mellor dos casos con algún familiar, no pior nalgún dos abundantes internados que funcionaban como hospícios de época. O compreexo ás veces desaparece para converte en visibel trauma sicolóxico. Os acompleados reconócen ter estado no extranjeiro, pero nunca usan a palabra emigración. Os traumatizados non o nomean nunca, e tratan de esquivar a memoria.

A esta xeración faltanlle raigames, moitos renunciaron ás dos seus pais, e Vigo non conseguiu abrazalos. Pais e fillos vivimos inseguros, incómodos co medio. Na aldea quedaron as antigas pautas de conduta, na cidade non se deu atopado un novo modelo. Entre outras esta é unha das razóns que fai a cidade tan agresiva.

Doutro lado o urbanismo tampouco axuda, resulta violento, e ademais está en constante metamorfose, non deixa lugar para a nostálxia, todos os lugares queridos acaban por converterse en blocos macizos de vivendas, o verde esmorece. A construcción pasoule o mesmo que aos habitantes, faltouelle un modelo e un vínculo.

Recuperar a personalidade e o idioma en Vigo pasa por espertar a memoria da emigración, por perder o compreexo de sermos galegos de aldea, por asumir que esta urbe que hoxe fachendea de ser a más importante de Galiza, non ten o xermelo só na pequena burguesía local, nos traballadores ou non mundo do mar, senón que está feita tamén de emigrantes retornados, de aldeás, e nesa diversidade social está a sua más xenuina identidade.♦

'Recuperar a personalidade e o idioma en Vigo pasa por espertar a memoria da emigración'

Os medios de comunicación uniformizan a visión do conflito

O exército dos Estados Unidos bombardea o corazón de Europa

• MANUEL VEIGA

Os vellos dino en voz baixa: "Tamén cando comezou a segunda guerra mundial parecía que non ia ser nada". Sen querer ser catastrofistas, é obrigado lembrar que o bombardeo de Iugoslávia supón a primeira guerra contra un estado soberano dentro de Europa desde 1945. Os Estados Unidos logran, más unha vez, que os conflitos armados transcurran lonxe das suas fronteiras e moi perto, ademais, do corazón dun dos seus competidores económicos: a Unión Europea.

O bombardeo de Iugoslávia conta cun macizo apoio mediático. Tres emisoras de rádio e duas de televisión coincidían, na mañá do día 25, en utilizar a pouco habitual expresión: "a coreografía do ataque", deixando traslucir a unidirecionalidade das suas fontes informativas e o posibel pacto prévio á hora de informar sobre a guerra. A coincidencia non é tan sólida sen embargo a nivel diplomático. As bombas están a ser arroxadas sen o apoio das Nacións Unidas. Membros permanentes do Consello de Seguridade como Rússia e China puxeran de manifesto a súa oposición absoluta á guerra. Tamén a diplomacia francesa é consciente do perigo de iniciar unha guerra contra un Estado soberano ás portas da Unión Europea. Por se fose pouco, Austria e Grécia tampouco apoiaron a decisión de bombardear.

O exército xermano si colaborou cos Estados Unidos no ataque, despertando a memoria dos vellos partisans iugoslavos que lembran con pavor a intervención das unidades nazis da *wehrmacht*. Pero Alemaña non parece a máis beneficiada con este conflito que no seu transcurso significa a intromisión dos Estados Unidos nunha área económica claramente favorábel para Berlín. O territorio do *marco* comenzara a extenderse, após da caída do muro, por dous antigos

Misil partindo dun navio fondeado no Adriático. Imaxe oficial da guerra distribuída pola armada norteamericana.

Estados da Federación Iugoslava: Eslovénia e Cróacia. O interese alemán excitou a confrontación entre nacionalidades e armou o conflito de maneira que a escalada continuou por Bósnia, extendeuse logo a Kosovo e xa se empeza a falar dela en Montenegro. O modelo de paridade nacional ensaiado por Tito caiu baixo a crise da débeda externa e a cobiza alemana, país que hoje gorna en Zagreb e Liubliana, igual que en Praga, cun non disimulado mando a distancia.

Pésie a todo, é a solidez do que queda do Estado iugoslavo, que posue pozos petrolíferos propios, a que provoca o alongamento do conflito nun territorio

que se lle resiste a Berlín, demora que, por outra banda, facilita a toma de cartas no centro do continente por parte dos Estados Unidos.

A distorsión do conflito nacionalista

A raíz nacional do enfrentamento non oculta a sua manipulación intencionada a mans de potencias más poderosas. Os "guerrilleiros" do ELK, armados e entrenados por mercenários occidentais, gozaron dunha posta en cena mediática que puxo en evidencia de que lado estaba o favor occidental, mália que a vertente "separatista" da loita non fose do agrado de certos

governos, sobre todo do español, preocupado pola leitura interna que podería provocar.

A OTAN pretende "resolver" agora, arroxando centos de toneladas de bombas, un conflito que antes encirrou con todos os meios que estiveron na súa man, desde a espionaxe até o periodismo comprometido cos poderes oficiais.

A diferencia da guerra irakí, neste caso o militarismo occidental non conta cun final asegurado. A sua definición de obxectivos parece demasiado difusa. O goberno iugoslavo goza do apoio masivo da súa povoación e semella que só un ataque de moita maior en-

vergadura e mortandade podería acabar por romper as súas bases de consenso. Occidente xoga neste terreo con instrumentos de dubidosa lexitimidade, como se puxo de manifesto coa recente destitución forzada do líder serbio-bosnio, Nikola Poplasen, que fora democraticamente eleito.

Na propia Sérvia, o líder da oposición até hai seis meses forma agora parte do goberno, ocupando unha praza de vicepresidente no gabinete de Miloševic. ¿Onde atopará a OTAN un títere –e con que avais democráticos– para imponer de xefe de goberno en Belgrado, no caso de que logre a derrota do actual presidente?♦

XOSÉ M. MEXUTO

O que non é globalizábel

Vivimos na era da globalización, dos globalizadores e os globalizados, de Gates e o novo taumaturgo das autoestradas da información, ese tipo bochechudo e de ar feliz e un chisco infantiloide de apelido Caise, e todo se torna nunha enxurrada informativa aparentemente neutra de datos e estatísticas capaz de te suspender o alento, has ficar acorado e sen capacidade de resposta, a globalizadora democracia é-che isto, viaxar por Internet e bater contra a páxina Web de calquera grupúsculo infinitesimal da ong más insospetada. Quen dará sobrevivido a tal enxertia.

E, sen embargo, un muro de silencio afasta-nos sintomaticamente de certos grandes temas, esas cuestións que perfilan quem mora a quién e quen alén da fronteira do pensamento único. Por exemplo, a posición política do Estado español no xadrez internacional. E más polo miúdo, o proce-

so en virtude do cal o Estado transfire parcelas de soberanía (ao sacroso Banco Central Europeo, sen irmos más lonxe) e paralelamente estreita os tradicionais vínculos que o xunguen ao poder imperante na aldeia global, depositario de que si se pode universalizar, instância decisória inapelable sobre o que merece existir, aparecer nos medios e ser obxecto mesmo de brincadeiras na cínica cerimónia dos óscars, xuiz implacábel que opaca o incómodo, o que non ten altura par aparecer no telexornal da CNN (isto é, en ningún outro), o que ao estar rexistrado en ningún medio sinxelamente non aconteceu nunca.

Alguén dos que deciden o que aparece no cenário da aldeia global resolveu a semana pasada que o que de ningún xeito é globalizábel é un chamamento do Parlamento español á comunidade internacional para garantir que o líder curdo Ocalan receba un trato

xusto, os seus dereitos humanos non sexan zorrugados, no xuízo ao que vai ser submetido por parte do aliado atánico turco. E sen embargo ese chamamento existiu, verquese diariamente se sesións do Congreso, foi fruto de negociación política entre as diferentes forzas parlamentares, non unha andrómena de nengunha imaxinación enfebrecida. O tal prodixio sucedeu en realidade a instancias dos deputados do Bloque Nacionalista Galego e de Eusko Alkartasuna, Francisco Rodríguez e Begoña Lasagabaster, respectivamente, autores de senllas proposicións non de lei para emprazaren ao Goberno a galegos e bascos foi recollida no esencial nun texto transaccionado entre os diferentes grupos parlamentares, PP incluido, no que supoña unha certa chamada de atención ante a evidencia de Turquía non ser precisamente un aliado presentábel do Estado español.

Mas, o tal apelo non mereceu trato ningún

por parte do poder mediático español. Nen unha liña. Seica a consigna agora é a de maquillar o rosto real do réxime turco (unha democracia que se vai aperfizado aos poucos, en palbras do voceiro do PP na comisión de Asuntos Exteriores do Congreso) é unha empresa de suceso cando menos dubidábel. Así que, mellor non tocar o asunto, nem sequera para encinar a besta irracional contra os nacionalismos. No caso curdo, a razón ten a batalla gañada. Ningún quer aparecer aliñado claramente co réxime de Ankara. É nese contexto no que cumple inserir as razóns en virtude das caias o aparato informativo español recorre sen enrubescer-se á censura menos satisfeita, a do agachamento puro e duro.

Só faltaría que o nacionalismo comparecese perante a opinión como unha forza con discurso próprio, diferente, non enfeudada. Isto é: non globalizada.♦

Os lores deciden por unanimidade a pertinéncia da extradición

Pinochet poderá ser xulgado en Madrid por delitos de tortura e desaparición

• X.C.

Despois de meses de incertidume a decisión dos xuíces ingleses supón, maquilada ou non, un revés para os partidarios de Pinochet toda vez que o ex-ditador chileno, ademais de seguir en Londres mentres se resolvén os recursos, podería ter que viaxar a Madrid para ser xulgado.

A decisión provocou unha aparente alegria similar entre partidarios do ditador e demócratas. Os primeiros consideran desbaratada a acusación porque os delitos polos que se pode facer efectiva a extradición redúcense aos posteriores a 1988: tres acusacións de torturas documentadas por Garzón e 40 de desaparecidos.

Pero os defensores dos direitos humanos teñen moitos más motivos para se mostrar ledos, porque por primeira vez se dita a persecución universal dos ditadores, que até agora gozaban, ou ben da impunidade do seu país, ou de exílos dourados en Occidente.

A decisión dos Lores é diferente da primeira adoptada por 3-2, e posteriormente obrigada a revisión polas vinculacións de Lord Hoffmann cun organismo de apoio a Amnistia Internacional. Se daquela se entendeu que todos os delitos desde 1973 debían ser contemplados como improtevíbeis pola inmunidade diplomática, desta volta considérase que é desde 1988, ano no que ambos países asinaron a Convención Internacional contra a Tortura cando se poden considerar os supostos que afectan de cheo a Pinochet. O único voto discrepante coa extradición limitada, foi o de Lord Nicholas Phillip, partidario de manter a negación total de inmunidade. O asunto non foi entendido así pola mayoría que temía verse involucrado nun suposto que viola o acordo internacional da irretroatividade das normas legais. Ou sexa que unha lei afecte a actos cometidos antes de ser promulgada.

Un caso fai causa

O feito de que sexan un ou máis delitos os que se enxuicen se procede á extradición é de menor importancia. Un só torturado e 40 desaparecidos son abondo para a condena efectiva de Pinochet, porque nel todo o mundo entende simbolizados os máis de quince anos de ditadura e nove de democracia tutelada. Pero o ex-ditador non debe preocuparse só do aspecto moral, no que os meses de atención mundial son demoledores para el, senón a posibilidade real de que a extradición a Madrid sexa inevitábel.

A práctica unanimidade dos lores esluce moito as posibilidades dunha nova trapela xurídica. De feito

Exiliados arxentinos celebran en Londres o veredito dos lores-xuices.

DAVE THOMSON

os esforzos concéntranse agora en presionar ao ministro do Interior británico, Jack Straw, que é sobre quem cae, formalmente, a decisión derradeira. Straw ten sido investigado polos partidarios ingleses de Pinochet —encabezados por Margaret Thatcher— e apenas alcanzaron a detectar unha visita sua a Chile en 1972, nas que é saudado por un funcionario do governo democrático de Salvador Allende.

Straw, que aceitou inicialmente

a petición de Garzón, ten poucas razões na man para non proceder a facer efectiva a extradición. Segundo se dixo desde un principio, o proceso formal de garantías permitiría a Pinochet botar dous anos metido en recursos, pero a probabilidade de quebrar a extradición é acada más difícil.

Aniversario arxentino

A decisión británica non foi tampouco unha grande noticia

XAN CARBALLO

Prodi en tempos de guerra

O himno adoptado pola Unión Europea, a *Oda á Alegria* de Beethoven, sonou en Londres por primeira vez un 25 de Marzo. Ese mesmo dia, máis de 150 anos depois, Europa entraba en guerra e mudaba de presidente. Cantas coincidencias, simbólicas unhas, dramáticas outras!

A elección de Romano Prodi resolve aparentemente a contradicción que podia haber no seo da Unión Europea, entre os que admiten a soberanía cuase total do Banco Central Europeu, e os que procuran un equilibrio político máis acorde coa soberanía que deba emanar do Parlamento.

A tres meses da renovación da cámara lexislativa europea, a crise da dimisión da Comisión Santer sálida con provisoriamente, coa escolla do ex-primeiro ministro italiano, un centrista que se gaba da estreita amizade con Win Duisenberg, que personaliza o verdadeiro poder en Europa.

A resolución da crise non deixa de ser cambaleante, tanto pola efémera elección, como pola incapacidade de definir a Unión Europea unha política exterior independente dos Estados Unidos, que seguen mantendo a tutela nun continente que quer ter voz independente e agora ten a guerra instalada no seu corazón.♦

Romano Prodi

sucesor de Jacques Santer na Comisión Europea

Na reunión de Chefes de Estado e de Governo da Unión Europea celebrada en Berlín o pasado Mércores 24 de Marzo, o ex primeiro ministro italiano Romano Prodi (centro-esquerda) resultou eleito novo presidente da Comisión Europea en substitución de Jacques Santer, que demitiu xunto con toda a Comisión a pasada semana despois dun amplificado escándalo de corrupción. Os Chefes de Estado e Governo descartaron aos outros tres candidatos a cobrir o posto: o primeiro ministro portugués, António Guterres, o secretario xeral da OTAN, o español Javier Solana, e o holandés Wim Kuk. O recién eleito presidente da Comisión pediu aos Chefes de Estado un calendario rápido para substituir ao resto dos integrantes do goberno europeu.♦

Os terratenentes

brasileiros poñen

minas antipersonais

nas suas propiedades

O Movimento dos Sem Terra do Brasil denunciou que os terratenentes da rexión do Paraná están a pôr minas antipersonais nas suas propiedades para evitar a sua ocupación por parte do campesiñado. Precisamente a denuncia dos Sem Terra prodúcese cando se leva a cabo unha grande ocupación simultánea de fincas que levan anos sen explotar. Ante a demora do goberno brasileiro no proceso de expropiación para levar adiante a reforma agraria, os campesiños decidiron ocupar as fincas a así obrigar ao Executivo a acelerar os prazos. A Policia Federal xa comezou a investigar o emprego de minas.♦

Asasinado

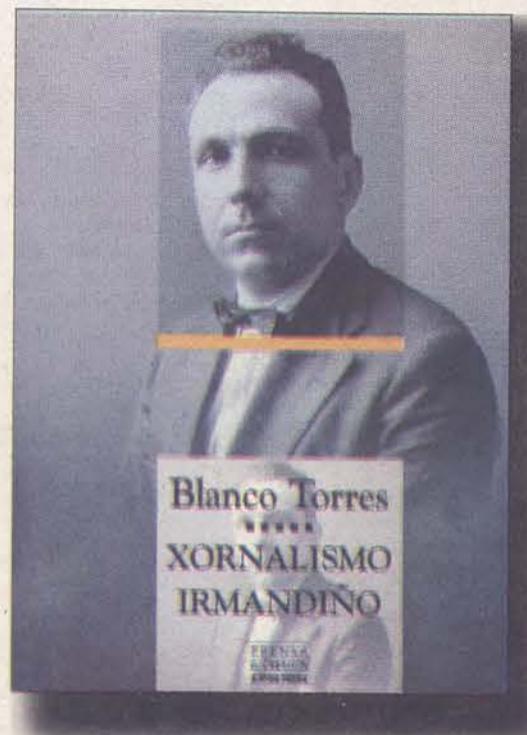
no Paraguai un oponente

ao golpista

xeneral Oviedo

O pasado Martes 23 de Marzo tres homes vestidos con roupas militares asasinaron en Asunción ao vicepresidente do Goberno do Paraguai, Luis María Argaña, un dos máis significados opositores ao golpista xeneral Lino Oviedo. Outra das persoas enemistadas con Argaña era o próprio presidente do país, Raúl Cubas, quen ordenou a liberación de Oviedo tras pasar catro meses no cárcere por estar implicado nun golpe de Estado. Tanto Cubas como Argaña eran membros do Partido Colorado, pero o vicepresidente aliñábase coa oposición no que respectaba á necesidade de encarceramento de Oviedo.♦

Novidades

XORNALISMO IRMANDIÑO

ROBERTO BLANCO TORRES

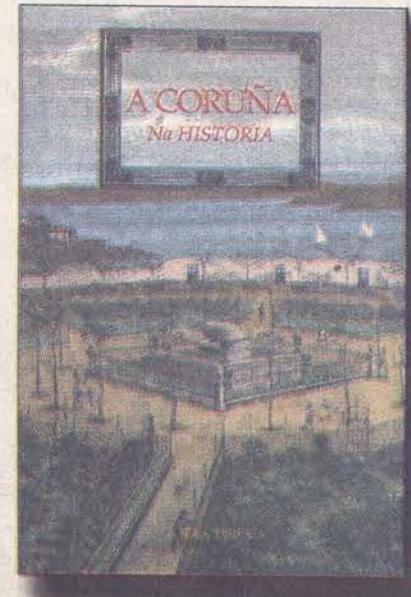
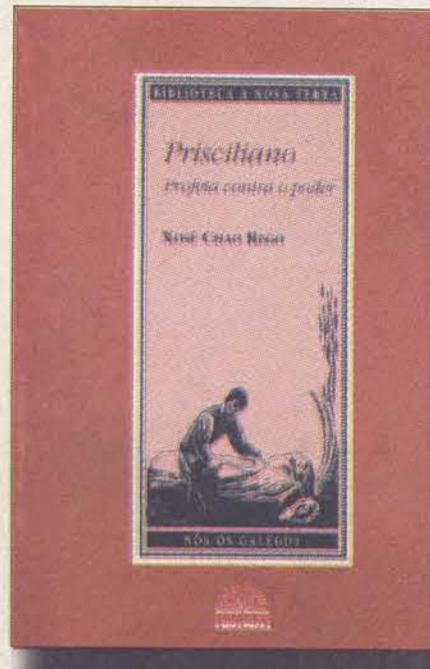
Colección Prensa e Creación

O compromiso de Roberto Blanco Torres coa lingua galega desenvólvese maioritariamente nas páxinas de *A Nosa Terra*. Neste libro, Marcos Seixo edita o xornalismo que realizou no xornal das Irmandades da Fala e outros traballos espallados por revistas e xornais situados sempre na órbita do galeguismo político que o converten nun verdadeiro renovador da prensa na Galiza dos anos vinte e trinta.

PRISCILIANO Profeta contra o poder

XOSÉ CHAO REGO

En pleno século IV aparece un galaico singular que remove os alicerces da igrexa establecida. Exerce a liberdade de palabra, reivindica a igualdade dos bautizados e as mulleres. A oficialidade relixiosa e política terxiversaron o seu pensamento e a súa actitude vital mais Prisciliano perviviu e a súa voz resoa como unha denuncia profética contra o Poder. ¿Quen era ese home?

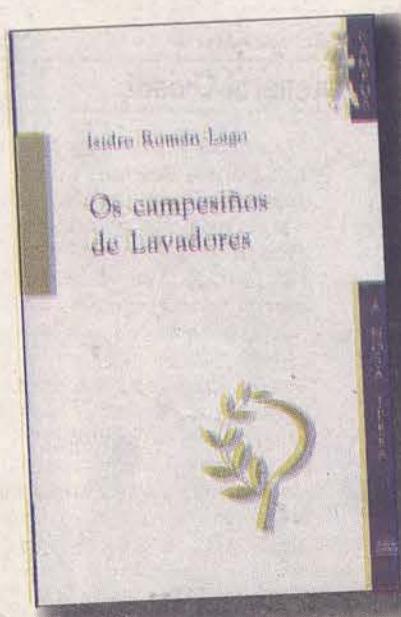

A CORUÑA NA HISTORIA

HENRIQUE RABUÑAL

Colección Esencias

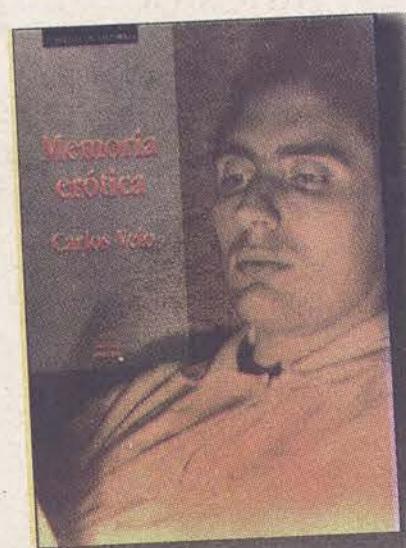
Arrollada por un mar milenario, cabalgando polos rueiros, preñada de luz e cimentada nos mitos e lendas que artellan a súa historia, A Coruña segue soñando para que a soñemos. Liberal de sempre, orgullosa de si, traballadora, patria de Murguía e Pondal, de Villar Ponte, berce de senlleiros artistas o seu devalar centenario vese glosado por Henrique Rabuñal.

OS CAMPESIÑOS DE LAVADORES

ISIDRO ROMAN LAGO

Colección Campus

MEMORIA ERÓTICA

CARLOS VELO

Colección O Fardel da Memoria

A ALDEA GLOBAL

22

Nº 875 - ANO XXII

A NOSA TERRA

25 DE MARZO DE 1999

"Tinamos un problema
e xa está solucionado
J. M. Aznar

Poeta é aquel que descobre a beleza ali onde outros non a ven. Pero o poeta (varón) cando de **mulleres** se trata, só encontra a beleza nos corpos de top-model, cun toque de cultura snob, a poder ser.

O pasado 22 de Marzo, Fraga recibiu no seu despacho ao fundador de *Ladró* que lle fixo entrega dunha figura adicada ao Xacobeo. Fraga, que é como aqueles sacamoas que non paraban de falar para que estiveses entretido en canto che arrincaba média dentámia, non se resistiu a dar a sua opinión. As pezas de *Ladró*, segundo o presidente da Xunta son "belísimas", pero sobre todo engarzan "coa mellor tradición" e co "mellor sentido do que os españoles entenden como **moral**, como **elegante**". Se cadra é unha indirecta para Díaz Pardo que lle puxo tetas a algunas pezas de Sargadelos.

A Xunta vai investir no saneamento de Vigo 5.100 millóns de pesetas. O máis importante é que colabora o Xacobeo. Haberá que

Surrealismo Mediático Militar

Recém visto no canal de televisión Tele-5, de Espanha, a respeito do iminente ataque da OTAN sobre Iugoslavia: Sobre um fundo dum mapa do tempo da rexión dos Balcáns, o meteorólogo explica as condicións climáticas para o ataque aéreo (palavras aproximadas):

"Ahora mismo hay nubosidad sobre la región, pero las nubes se están dispersando. En Kosovo, concretamente, hay ambiente soleado [sic]. Mañana desaparecerán las nubes y habrá vientos del Noroeste sobre el Adriático. Como vemos en el mapa, toda la región estará despejada. En definitiva, para mañana una jornada ideal [sic] para un ataque militar en Kosovo".

"Intertextualidade" é un termo que fica curto para explicar o que acontece neste fim de milénio: O mesmo registo metereológico que convida os cidadáns a ir á praia ("jornada ideal") aplicado á barbárie militar. A tecnologíao ócio ao servizo da morte.♦

CELSO ÁLVAREZ CÁCCAMO

Iniciativa pola música tradicional galega

Nestas últimas semanas, estáse a levar a cabo a nivel de toda a povoación galega, unha decidida iniciativa na procura dunha concienciación popular que leve a presionar a quen cumpla, co fin de conquetar un apoio lóxico a todo este movemento existente en torno a unha parte tan importante da Cultura Popular Galega como é a nosa Música Tradicional. De todos é sabido que nos últimos anos as criacións neste ciclo –sexan máis ou menos fusionadas, pero sempre de raíz galega– están a ser moi abondo-

sas, contando cunha calidade e cantidade excepcional no marco peninsular; referencia en toda Europa; e, en todo caso, cunha magnitud descoñecida dende as Cantigas medievais.

Por iso, desde este espazo que se nos brinda, queremos solicitar de todas

A nosa Música Tradicional merece un moi superior nivel de difusión nos medios audiovisuais públicos.

aquelhas persoas que pensen que a nosa Música Tradicional merece unha moi relevancia e un moi superior nivel de difusión nos medios audiovisuais feitos no país, a súa colaboración nesta empresa, que nos ha levar a presentar, se todo vai como é de esperar, moitos miles de sinaturas perante os presidentes dos referidos medios de comunicación, nun prazo máximo duns tres a catro meses.

Todas aquelas persoas que vos prestedes a colaborar nesta laboua recollendo a cantidad de

CLÁUDIO LÓPEZ GARRIDO

Eurocepticismo

Após os escándalos financeiros dos governos español, francés, italiano, grego ou belga e, mais recentemente, do británico, non deverá constituir unha surpresa o descubrimento de corrupción na Comisión Europea, de favoritismo na Presidencia da Eurocámara e de mais de 1.500 casos de fraude nos Estados miembros da UE. Ao cabio, a natureza do todo non pode ser diferente á das partes que o integram.

Por outra parte, se o Parlamento Europeu non é unha Assemblea Legislativa e a Comisión non é un Governo, a designación dum Comité de Expertos amosa que tampouco o Tribunal de Contas conta na tramoxía institucional comunitaria.

Contodo, o cidadán comum, que identifica corrupción com política e que sonha com que alguém o corrompa un bom dia, já só está deslumbrado polas cifras e pensa que o euro foi inventado para que parecessem menores. O salário dum comisario europeu som 30 milhons de ptas, quantidade que, igual que os ministros, seguirá cobrando durante trés anos após a demisión. Se bem é mui inferior á que ganha un futbolista, non difire da percebida polos directivos do Grupo Lácteo Galego, em crise, ou da que paga anualmente o COI pola suite reservada num hotel ao seu presidente, cujas dietas alcanzan as 150.000 ptas diárias. Contodo, para sobreviver, manter o espírito deportivo e dar exemplo, a grande familia olímpica tem que recorrer aos sobresoldos indirectos, por veces em espezie, geishas incluidas.

A Coroa, a institución mais apreciada segundo o braço mediático da corrupción, que tamén goza dun bom passar, vai estrear un iate que alcanza unha velocidade de 60 nós. Como as planeadoras dos narcos.♦

sinaturas que poidades, podédesvos poñer en contacto con nós por correo tradicional ou electrónico aos seguintes enderezos:

APTDO. DE CORREOS 80-C.D.
36.930 (GUILLERME)
E-MAIL: TIMOGON@MX3.REDESTB.ES
(RAQUEL)

Comisiones abusivas e arbitrarias das entidades financeiras

Xa ven sendo demasiado frecuente que as entidades financeiras, principalmente as caixas de aforro, cobren comisiones de maneira arbitraria por calquera trámite. Dende logo case que sempre hai discrepancias dos propios usuários con estas entidades. Por outra banda o próprio Banco de España dispón que estas entidades establezan libremente as súas tarifas de comisión, ca única limitación de que se poñan en coñecemento do propio Banco e que estean a disposición da clientela para o seu coñecemento. Pésie a todo iso as reclamaciones dos usuários non son moi usuais, pero en algúns casos como o que me aconteceu debo referirme a que nunha entidade se me cobrou unha comisión abusiva, cando efectuaba un cobro por ventanilla.

O Defensor do cliente, primeiro, o Defensor do Povo logo e finalmente o servizo de reclamacións do propio Banco de España doume a razón en que, certamente, a entidade financeira en cuestión vulnerou o aconsellado polas boas prácticas e usos bancarios.

Cales son as entidades financeiras que o fán, e sen embargo continúan sen control algun? O Banco de España no seu informe elaborado polo seu servizo resolvendo reconociendo que as entidades financeiras deben procurar que as comisiones que se apliquen se adecuen aos servicios prestados en cada caso, evitando situaciones de desproporcionalidad como acontece por exemplo no caso de que se pase ao cobro por ventanilla un recibo de 6.000 pesetas e a entidade cobre 1.000.

reconociendo que as entidades financeiras deben procurar que as comisiones que se apliquen se adecuen aos servicios prestados en cada caso, evitando situaciones de desproporcionalidad como acontece por exemplo no caso de que se pase ao cobro por ventanilla un recibo de 6.000 pesetas e a entidade cobre 1.000 pesetas –a sexta parte– de comisión. Importe, a todas luces, excesivo e que vulnera o aconsellado polas boas prácticas e usos bancarios.

Dende logo nos últimos anos o cobro de comisiones pasou de ser unha práctica habitual dos bancos para ser un patrimonio case que exclusivo das caixas de aforro que poñen comisión por calquera operación bancaria que se realice. Ademais en moitas ocasións os propios empregados das entidades aplican as

comisións sen sopesar as consecuencias das mesmas e ade más aplicando diferentes porcentaxes para a mesma operación, dependendo do cliente de que se trate. Dende logo aos ci dadáns de a pé non nos queda más saída que denunciar ante o Banco de España éstas irregularidades. Veríamos como logo se mirarian con lupa cada tipo de comisión que se aplique.♦

XOSÉ MANUEL PENA
(RIVEIRA)

Penas de morte

Ultimamente os telexornais ven ofrecéndonos un regueiro de penas capitais por todo o planeta. Dous executados alemáns nos EE UU; aos cales se lles negou representación consular alemá (rachando con toda a legislación internacional). O caso Ocalan, revolucionario curdo e líder do PKK, que pese as suas tentativas de chegar a unha paz negociada co goberno turco vai ser executado; despois dunha farsa de xuízo. Ocalan débelle dar as gráciás da sua situación á Europa que se di demócrata e vende o seu armamento a gobernos criminais como o turco ou o marruquino; que non teñen pudor nengún en gastar grandes sumas de cartos nos seus exércitos armados "á última". Hai xente que di que Ocalan é un terrorista. Entón, como se debe chamar o goberno turco que nega a existencia de Kurdistán, que gasta 8.000 millóns de dólares nesta guerra sen cuartel aplicando unha política xenocida; igual que o Iraq, Irán, Siria e Arménia.

Outra pena de morte é a anunciada polo fiscal cubano ao salvadoreño responsável das bombas colocadas en Cuba con resultado de morte dun cidadán italiano.

Ainda que estes tres casos aquí expostos teñen un contexto político diferente, teñen un nexo en común: o direito fundamental que é a vida e que vai ser violado en nome da perniciosa lei de Talión. Non caben entre militantes de esquerda (preferentemente de primeira e segunda via) "actitudes pontificias" que defenden a gobernos ditatoriais de direitas con argumentos de caridade cristianamente condonan ao comunismo. Non cabe na nosa mente ambigüedad algúmha sobre a condeña capital. Nestes tres casos debe ser repudiada en nome da humanidade.♦

A. DADAS VALCARCE SÁNCHEZ
(COMPOSTELA)

A transición das mulleres

Quizais a nosa vida sexa pura transición, transitar polos espacios abertos e polos escuros

A ALDEA GLOBAL

está aberta ás vosas colaboracións, débense incluir o nome e apelidos. Os textos non deben exceder as 45 liñas.

Agora tamén pode dirixir os envíos para esta sección polo correo electrónico:
antpcg@arrakis.es

Envíos a:
A ALDEA GLOBAL
A NOSA TERRA
Apart. 1.371 36200 Vigo
ou através do Fax:
(986) 22 31 01

Ainda que estes tres casos teñen un contexto político diferente, posuen un nexo en común: o direito á vida.

espacios que abrimos cando chamamos e non atopamos a ninguén. Ningún. Herdamos unha tradición, modos e conflictos xeracionais cos que nos confrontamos cada dia, obstáculos que impiden unha relación de igualdade entre os homes e mulleres que aqui vivimos. O camiño é difícil. As normas están feitas basicamente polos homes, a xustiza é lenta e cús-talle moi traballo saír do "precedente", moitas familias gardan no seu seo o grao do costume que relega á muller a ser unha sombra social. De que

vale que os medios de comunicación implanten unha determinada conciencia e achén noticias proveitosas nos maos tratados? De que vale que se aproben normas de asistencia á vítima e castigo ao culpábel se non se dan os elementos necesarios para que as agresiones rematen?

É duro observar como ás veces o elemento más retrógrado da propia evolución feminina é a propia muller.

O problema é de difícil solución. Cada familia é un mundo e a prepoténcia machista, que nunca ten xustificación, unha ave que voa sobre o corpo e a mente da agredida. Non é cuestión de status social, trátase de respeito, que é a fronteira das liberdades individuais. Na escola non só se ensinan conceptos. A educación dá palabra e contido cos que valernos ao longo da vida. A educación de por si non garante un posto de traballo, son bens distintos que pertenecen a diferentes ámbitos, ainda que nunha estatística se estableza que en España o gasto en educación é esaxerado, posto que se relaciona o número de desempregados cos dos licenciados. Claro que nas estatísticas non se reflicten os movementos da emigración nem os aglutinantes sociais nem económicos das épocas. É evidente que estamos transitando. Esta é a transición da muller que necesita afirmarse

dentro do colectivo social, coas suas peculiaridades propias, sen renunciar á súa feminidez, cun traballo que lle conceda a segunda das independencias possibles (a primeira é a mental e veláz onde incide tal vez ese gasto inútil en educación do que poden falar uns estudos).

É duro escoitar a outras mulleres que mellor é ter nenos ca nenas, adxectivándoas de "empanadas". É duro observar como ás veces o elemento más retrógrado da propia evolución feminina é a propia muller que asoballa ao macho dicindolle "malla nela, non tes collóns".

De que vale todo o aparato burocrático co que se pretende transmitir determinada imaxe e específico eslogan se non se vai á raíz do problema? Para moitos españoles a transición comezou ao rematar aquela ditadura, e xa é un estado superado ante a normalidade democrática, pero que pasa con esta outra transición?, dará rematado algun día?♦

BEATRIZ DACOSTA MOLANES

Revolucionários de pegatina

Venho de ler o último nº do *Abrente*, vozceiro de Primeira Linha, autodenominada Movimento de Libertação Nacional e avergoñado é a palabra que melhor define o meu estado de ánimo para com estes revolucionários de pegatina, de marketing, de palestino e de cartaz do Che mercado em *E/Corte Inglés*.

Primeiramente gostaria de aclarar e deixar claro que non milito no BNG, pois o meu claro ideal independentista fixo-me hai tempo desbotar as minhas posibilidades de integrar-me nel, ademas de non compartir co bloco moitas das suas actuaciones. Agora bem, o que si tenho moi claro é que, a día de hoxe, na Galiza o BNG é a única força que pode transformar a nosa sociedade e que pode dar-lle ao noso país o grao de soberanía necesaria para aspirarnos a maiores retos; A independencia Nacional.

Desde a minha óptica, totalmente subxectiva, mas independentemente politicamente creio que o conxunto de Primeira Linha vive confrontando-se diariamente a sua crua realidade; ser ou non ser. Por un lado precisam do BNG para ser algo, para sair nos medios e vivem "en pecado" posto que o bloco é o seu proxecto ideal.

Entendo que en toda organización é positivo que os seus militantes pratiquen o seu direito á discrepancia pública e mesmo á crítica interna e que pode resultar benévolo para a mesma. Ainda así creio fermemente que a política de Primeira Linha é un boicote

comprobar, cando funcione, se sae auga bendita polos esgotos.

A cerimónia dos oscars foi contemplada por televisión por mil millóns de persoas. O bailarín español Joaquín Cortés bailou na gala. Apenas se viu. A propriedade das imaxes é exclusiva de Hollywood. A cultura do espectáculo representa o segundo sector exportador dos Estados Unidos, só superado pola Aeronáutica. O actor Bruce Willis cantou cun grupo rockero en Madrid. Notas a pe de páxina que apenas interesan en España. As culturas galega, basca e catalana si son perigosas.

Belloch afirma que o PNV deixou de ser un partido democrático. Non obedece as razóns de Estado e iso non é de democratas. Fraga di que a unión entre nacionalistas é un golpe de Estado. Tamén o BNG é unha alianza de nacionalistas. Se cadra non debería estar permitido. Canto lle prestaban aqueles titulares: "Os nacionalistas celebran o 25 de Xullo unha vez máis divididos". Eles quedaban á marxe. Demócratas neutrais dedicados só a observar.

Agora teñen que empregarse más a fondo.

Ademais dos medios de comunicación, tamén puxeron a traballar os inquéritos. Descubriron que o 59,9% dos galegos está en contra do ensino só en galego. (En Cataluña o 70%, en Euskadi o 53%). Parece pouco. E parecen moitos os que están a favor do monolingüismo en galego ou son indiferentes. Trátase, en todo caso, dun inquérito que especula cunha ficción. Porque a realidade é que hoxe o ensino xa é **monolingüe**, pero en castelán (cunha asignatura de galego, que algúns tamén imparten en língua cervantina, sobre todo na privada).

Solana era un radical opositor á entrada na Otan. Despois matizouno. Dixo que *de entrada non*. Mais tarde defendeu o *si*. Pero coa salvedade de que España non formaría parte da estrutura militar, o que ven sendo igual que se un entra nunha carnicería a declararse vexetariano. Logo, a sua conversión foi tan convincente que o nomearon xefe da organización armada. Agora decidiu bombardear un par de cidades iugoslavas. A este paso acabará pedindo que lle deixen pilotar un caza.♦

descarado umha sabotaxe pública do proxecto ao que dia a dia se afanan en reiterar que defenden e no que dim estar integrados, ainda que esto nom sexa máis que umha ilusión para complacer o seu subconsciente, por nom querer confrontar-se a única verdade: que o bloco nom os recoñece, nom os integra e de seguir así nunca o fará.

Nom me corresponde a mim pedir-lhes coeréncia e que abandonen o bloco, a mazá pudrefata na que dim viver, a nom ser que como nos veñen demostrando a diario tenham alma de vermes e estem financiados por algúm Ministerio do Interior.♦

XAVIER CARRO PORTELA
(SEDES-NAROM,
TERRA DE TRASANOS)

O viaxeiro das ondas hertzianas

Ceo azul, ailladas nubes brancas, e o lusco-fusco; pousadas as gaivotas sobre as chemineas, parecen renunciar áúa labor carroñeira, pois esta é a cidade do Semideus-Imperador do lixo. O viaxeiro contempla todo isto, mais apréstase a emprender unha alucinante viaxe por un mundo paralelo, onde as leis da Física e a Lóxica, do tempo, o espacío e a razón, non existen. Atreverase a descender ao abismo da paranoia tertuliana? Atrévete. Apaga a luz e pecha os ollos, lentamente move o dial de dereita a esquerda. "Non esquenamos que o Papa foi un progresista cando loitou contra os comunistas en Polónia"; así exculpa un progresista tertuliano a intervención vaticana pro-Pinochet. A estas alturas ao viaxeiro o binómio progresismo-anticomunismo empeza a sonarle xa como aqueloutro de fascismo-anticomunismo, e pensa nas mans firmemente entrelazadas de Wojtila e Pi-

nochet, e nas mans, estas cortadas, dos Víctor Jara de Chile e o mundo.

O viaxeiro segue aúa rota e entérise por un tertuliano do beneficiosos que foron os GAL para o sistema democrático e do demócrata que é Galindo ("Franquito" para os amigos); o tertuliano apologeta apelidase... Carnicer! Logo explícate que o acordo entre avogados e fiscal para rebaixar as penas do caso Ilbercop de quince a un ano é algo escandaloso, nen próprio de república baneira, pois está baseado nun denominado "Código da Democracia"; é o poder traumatóxico da palabra democracia; non en van xa outros inventaran "democracia orgánica". Segue

a viaxe, pola emisora cristiá, de pronto un alarido: "Como se poden proibir as ideas nazis!", o tertuliano, adalido xiro ao centro, é un liberal consecuente, adicará media hora a defender o dereito á difusión das ideas nazis por parte de un libbreiro procesado, o que non lle impedirá clamar pola prohibición da reunión de representantes kurdos no parlamento basco, pois nese "totum revolutum" se fará propaganda do separatismo.

O viaxeiro está exausto intelectualmente, pero debe percorrer o derradeiro traxecto. Silencio, as ondas transmiten unha leve respiración que pouco a pouco faixa máis sonora, acelerándose até o punto de acercarse ao

xadeo pre-orgásico, é o intre en que o inmoderado moderador irrumpe en ante a comeza a elexia diaria: Asnar, o home de xelo, Asnar, o líder providencial, Asnar, o non-medio-cre, Asnar, o non-papaxán, Asnar, ese home. a partir de aí unha mediática sección de asalto lánzase ao combate.

Un intelectual autoproclamado denuncia á fronte nacionalista basca e a "Declaración de Barcelona" pois representa un ataque dos trasnoitados nacionalismos periféricos contra o non trasnoitado nacionalismo español; é unha conspiración "anúncia o tamén autoproclamado socialista, pero non aclara se xudeomasónica ou de que tipo. Segue un fato de xornalistas non-cobradores de fondos reservados adicados a exorcizar "rojo-separatistas": coñido cos nacionalistas e más aínda cos nacionalistas que tamén son marxistas, o demócrata Arzállus, o insidiioso Pujol, eses galegos que non pintan nada (pero dos que cada vez botan más pestes), o perigo da descomposición do estado multisecular (unidad de destino no universal) "os primeiros españoles xa foron os homínidos de Atapuerca" (sic), sapos, demos, culebras e anatas... nese intre os ollos pechados non impiden ao viaxeiro das hertzianas albiscar ao Grande irmán, e desconéctalo. Abre os ollos, na segura da noite evoca o ceo azul, as ailladas nubes brancas e o lusco-fusco... que sempre chega. Azul, branco e bermello.♦

O viaxeiro segue aúa rota e entérise por un tertuliano do beneficiosos que foron os GAL.

MIGUEL VALDOMIR
(A CORUÑA)

SUBSCRÉBASE A
A NOSA TERRA

Nome Apellidos
Endereço

Cod. Postal Teléfono

Povoación N.I.F.

Província País

Suscrébome a *A Nosa Terra* (incluídos os *Cadernos de Pensamento e Cultura*) por un ano/semestre ao preço de:

Galiza/Estado/Portugal 9.000 pta./ano 4.500 pta./semestre

Europa 10.920

América e resto do mundo 13.080

a) Subscrípcións para o Estado español

- Talón bancario adxunto
- Reembolso (máis 130 pta.)

b) Para o resto do mundo

- Cheque bancario adxunto
- Xiro internacional a nome de A NOSA TERRA. Apartado 1371 Vigo.

PAGO DOMICILIADO. COBRIR OS DADOS DO BOLETIN ADXUNTO.

Banco/Caixa de Aforros

Conta ou Libreta

Titular

Nº Sucursal Província

Povoación Província

Sérvanse tomar nota de atender até novo aviso, e con cargo á miña conta, os recibos que ao meu nome lle sexan apresentados por Promocións Culturais Galegas S.A. (A Nosa Terra).

DATA

ATENTAMENTE (SINATURA)

A INFORMACIÓN QUE PAGA A PENA TER

Pandereiteiras e grupos folclóricos introducen no seu repertorio cancións en español

Co argumento de que forman parte da tradición galega

• C. VIDAL

Poden cancións en español formar parte da tradición galega? O debate abriuno o poeta e músico Millán Picouto co artigo "Música folclórica, lingua e expresión nacional" (A Nosa Terra- N. 873) no que afirmaba que "non hai máis música folklórica galega que a que se cantou e canta en galego". Respondia así á introducción nos repertorios de numerosos grupos de cancións cantadas en español por seren recolleitas en diversos lugares do país. Membros de diferentes grupos saíron ao paso afirmando, na sua maioria, que o traballo etnográfico ten que ser fiel á realidade que se atopa.

Estrofas ou temas completos cantados en español agroman nos últimos traballos discográficos de algunos grupos galegos. Ao pé das pezas lese o termo "tradicional", impreso facendo referencia a que as cancións foron recollidas en aldeas galegas e, en especial, nas voces de velllos e vellas do lugar. "O magnetófon é un aval falso, semella que admita calquer cousa. Non podemos pensar que se aparece unha canción en danés pase a formar parte do noso folclore. Introducir temas en español é considerar que é unha lingua nosa cando ademáis temos un cantoriquísimo que ainda está sen explotar" engade Millán Picouto que coida que é un desatino a naturalidade coa que se quere introducir o español na nosa música tradicional e responde ao "bilingüismo harmónico que queren imponer". O tema traspasado á literatura podería ser que a escrita contemporánea de carácter urbano tería que estar escrita en español porque esa é a lingua con maior presencia nas nossas cidades. Millán Picouto rexeita esa "introducción do español na nosa cultura que levaría a que en non moi tempo todo o cantoriquísimo se cantase nunha lingua distinta á nosa".

O debate está aberto e dos que están a cantar en español pezas como tradicionais a maior parte defende a sua posición acudindo á fidelidade coa recollida de temas. Montse, de Leilia, entende que "se se fai un traballo etnográfico hai que reflexar os seus resultados mesmo cando se atopan coplas en castelán ou castrapo. Non facelo sería ignorar un dado importante". No seu último traballo *I é verdade, i é mentira* recollen en español a "Jota de Cornes", atopada no lugar de Cornes, no concello de Mazaricos. "Os temas en castelán non están por que si, senón por algúna razón, non hai que ignorar a presencia do castelán

Imaxe de comezos do século. Abaixo, detalle dun gravado do xix.

por cuestións coma a emigración ou as segas. Se se fai unha interpretación moderna hai que

facela en galego; a tradición compre respeitala" conclue Montse Rivera.

Xerardo Santomé de Xistra de Coruxo distingue a música tradicional e a popular. "A lingua castelán meteuse na Galiza igual que os ritmos foráneos como mazurcas, xotas ou pasodobres. Desde o punto de vista do idioma as cancións en español son populares e non tradicionais. Cancións en español tñense recollido desde hai tempo, por exemplo no cantoriquísimo de Casto Sampedro" comenta Santomé dando as razões tamén de que o seu grupo cambiara de chamarse tradicional a popular.

Mais a recollida de temas en español non implica que pasen a formar parte do repertorio preparado para actuacións públicas ou traballos discográficos. Alfredo de Fiadiego fai ese distingo señalando que na recollida non se poden evitar os temas en castelán –que gardan no seu arquivo que para a selección de temas que cantan optan polo galego xa que, segundo afirma, "temos un cantoriquísimo moi rico e amplio".

Outros como Xosé Manuel Fernández, de Muxicas, agradecen que se abra o debate. "En principio habería que definir o que é tradicional, non me atrevo a facer un pronunciamento rotundo. Cantar en castelán non entraña coa nosa lingua pero, a pesar diso, hai cantigas en castelán ás que se lle gallegizou a melodia. Así tamén liñas melódicas que non son proprias foron asumidas polo povo como pasodobres, xotas ou mazurcas" comenta e afonda na distinción entre o grupo "etnográfico" e os de "recriación". Nos etnográficos, ao seu ver, "é preciso repetir o que se recolle e plasmar esa situación. De non facerse así estariase manipulando a realidade. O que acontece é que moitos grupos se apresentan como etnográficos cando non o son" engade, apontando tamén que nos "grupos de recriación a lingua e os instrumentos tradicionais considéranse diferenciadores. Cada agrupación debe marcar as suas liñas de actuación pero ser conscientes do que fan e por que o fan".

Muxicas defínese como grupo de recriación segundo a división que defende Xosé Manuel Fernández quen considera "perigosíssimo que se impoña un determinado xeito de facer as cousas, sobre todo avalado con cartos públicos para manipular a tradición de forma autoritaria. É como a imposición dunha cultura percusiva extraña respondendo a uns intereses políticos e seguindo esta liña non se tardará en cantar en inglés". ♦

Rosalía en Lugo

LOIS DIÉGUEZ

Con este título, Carballo Calero escribebe un fermoso artigo falando da estancia de Rosalía de Castro na cidade de Lugo. Non dunha estancia de paso (apenas a do tempo que leva tomar un café), senón da necesaria, más ou menos longa, para viver. Non é estranho se nos atemos aos intereses de Murguia e a propia Rosalía por motivos de edición dalgúns dos seus traballos ou dos seus libros. A publicación da sonada "Historia de Galicia" iniciou-se na imprensa de Soto Freire, que daquela (polos anos da década 1860-1870) estaba instalada na rua San Pedro, e Rosalía publicou nela "El caballero de las botas azules". Hai moitas referencias da amizade e relacións de Soto Freire co matrimonio, das que non faltan tamén os asuntos económicos que levaron a lle ceder verbalmente a casa onde o impresor vivía (Rua San Pedro, N° 31). Ou daquela revolta dos seminaristas apedreando-lle os talleres a Soto Freire cando ia publicar o sonado conto da poeta, "El Codio".

Mais non é só Carballo Calero o que afirma que durante algún tempo dessa década viviu en Lugo Rosalía; son, praticamente, todos aqueles que estudan a sua obra e a sua vida, e non fan número cativo: González Besada, Carré Aldao, Alonso Montero, Aureliano J. Pereira, Gamallo Fierros... A lembranza de Aureliano vendo a Rosalía polas ruas de Lugo sacou-na Carballo Calero no seu artigo. E Gamallo contou-no nas páginas de "Táboa Redonda" de "El Progreso", aló polo ano 1985, cando xa Xoan Soto as coordenaba. Non sei se este o lembra agora, pero parece que non. E os demás puxeron-mo más ou menos ampliamente nos seus estudos bio-bibliográficos.

Por todo isto, os concellos de Lugo, felizmente, acaban de colocar unha placa nunha casa da rua San Pedro (a nº 29), na que lembra a estancia de Rosalía na nosa cidade. "Aquí viviu entre 1864 e 1868 a poeta de Galicia Rosalía de Castro. O pobo de Lugo na súa lembranza, 8 de marzo de 1999", di o texto. As mulleres más activas levaban-no pedindo hai ben anos e, á fin, conseguiron-o. Curioso isto, que sexan precisamente as mulleres as que reivindiquen un feito tan sinxelo e, ao mesmo tempo, tan importante para a historia literaria luguesa. E curioso tamén, ainda que nun sentido ben diferente, que ao cronista oficial da provincia se lle ocorra poñer chatas a esta obra humilde por mor de dúbidas e nebulosas que hai ben tempo foron aclaradas en grande parte. Non é cosa de pareceres, consideramos, nen de teimas. É-o, en todo caso, de xustiza e de fidelidade a nós mesmos. ♦

■ Contra a substitución do empedrado nas ruas da Coruña

Cambiar pedras vellas por novas nas ruas da Coruña non ten razón de ser, segundo veñen de denunciar a Agrupación Cultural Alexandre Bóveda e a Asociación de Amigos dos Museos de Galicia. O concello xa mudou o enlousado dos Cantóns, incumprindo a legalidade, segundo a denuncia, xa que "era un elemento protexido no Plano Especial de Protección da Cidade Vella e Pescadería". As razóns esgrimidas pola agrupación e a asociación de amigos dos museos para non substituir as pedras históricas son estéticas, funcionais e por economía monetaria e ecolóxica. Ademais, reseñan as razóns legais, xa que un plano, aprobado polo próprio concello, protexe os pavimentos históricos.♦

■ A coordenadora de montes e Manuel María, prémios Moncho Valcarce

No restaurante "La Paz" de Culleredo tivo lugar o 13 de Marzo a entrega de prémios Moncho Valcarce de "Defensa da Terra" e "Promoción da Terra", que recaíron na coordinadora galega de comunidades de montes e Manuel María, respectivamente. A irmandade que leva o nome do que fora párroco de Sésamo e Sueiro e concelleiro de cultura polo BNG de Culleredo, prémia deste xeito, "a loita pola asunción viciinal dos montes desde unha perspectiva social, produtiva e ecolóxica" da coordinadora de comunidade de montes, e "as de-

ceas de anos que leva potencian do os valores da identidade de Galiza como povo através da palabra e da acción", en referencia ao escritor chairego. A entrega de prémios contou coa presencia de veciños das Encrugas, protagonistas xunto a Valcarce do conflito que os enfrentou á empresa Limeisa, e a actuación de A Quenlla pechou o acto.♦

Os papaqueixos.

■ Festa de Primavera na Universidade de Compostela

Os CAF queren celebrar os resultados das eleccións á Xunta de Faculdade, que se celebran o 24 de Marzo na universidade compostelá, cunha festa que teñen argallada para o dia despois, na carballeira de San Lourenzo. Chámala I Festa da Primavera e ten lugar o dia 25 a partires das cinco da tarde, esperando que a "esmorga" dure toda anoite. Música folk, cantautores, rock con Os Papaqueixos e as pandereteiras de Liñaceira, entre outros. Asisten tamén outras organizacións sociais, políticas e ecoloxistas que terán os seus postos colocados na carballeira.♦

■ Os nacionalistas piden recoñecemento institucional para Conde Corbal

Os vencellos do finado pintor Xosé Conde Corbal con Pontevedra, onde naceu, plasmados na súa obra –como exemplo, os murais do café Carabela– e o seu traballo a prol da recuperación do Diario de Pontevedra nos anos sesenta, son motivos de abondo para que o BNG da cidade de Lérez solicite que o concello organice unha serie de actividades ao redor da súa figura, ademais de que se lle poña o seu nome a unha rua. Os nacionalistas salientan de Xosé Conde Corbal, além da súa faceta artística, "a súa condición de home xeneroso, solidario e colaborador activo e desinteresado de todo tipo de actividades e traballos a prol da democracia e da cultura galega".♦

■ Fallan o Costa da Morte, un prémio para a normalización

Xa van tres edicións do certame literario "Costa da Morte", destinado a todos os alumnos de Baio, Cee, Ponteceso, Vimianzo, Fisterra, Muxia, Laxe, Ponte do Porto, Zas e Carnota, e organizado polas equipas de normalización lingüística desta zona. Son trece traballos seleccionados, dos que no mes de Maio o xuri terá que escoller tres: Café con sabor a sangre, de Begoña Álvarez, Cognaco, logo simbiose, de María Sara Balbiña Vieites, ¿A derradeira opción?, de Pablo Blanco, O libro dos soños, de Laura Canosa, A María Magdalena, de Cristovo Devesa, Bolboretas, de María Forján, A xente di que pensamos, de Alberto Mancebo, Desta vez farei, de Xesús Ozón, Na escuridez,

das augas, de Eva María Paz, Mantis, de Martina Pereira, A oliva da Atenea, de Cristina de la Torre, O encontro, de María Xosé Varela, e Paz, de Carmen Marina Vidal.♦

■ Os veciños de Paraños convocan o concurso de contos

O 28 de Abril remata o prazo establecido pola Asociación de Veciños de Paraños para aceitar os orixinais que se envien ao III Concurso do Conto Galego. De tema libre, a convocatoria exixe un mínimo de dous folios e un máximo de dez, escritos a man ou a máquina. Tamén se establecen tres categorías, para menores de dez anos, entre once e dezaseis, e a partir de dezaseis. As obras deben enviarse á Asociación de Veciños

de Paraños, 36877, Paraños, O Covelo, Pontevedra. Os premios entregaranse durante os actos do Día das Letras Galegas.♦

■ Solicitan no Parlamento língua e literatura galegas na UNED

Pilar García Negro, deputada do BNG no Parlamento, ven de solicitar que se inste á Xunta a demandar a inclusión da matrícula de Língua e Literatura Galega como optativa na filoloxías impartidas pola Universidade a Distancia. A parlamentaria fai fincapé en que so exista esta opción en Filoloxía Hispánica na UNED e que, en troques, a Xunta esforze, con partidas orzamentarias, na presenza do galego en universidade de Europa, Latinoamérica, Norteamérica e Austrália.♦

Hamlet.

■ Festival con Los Enemigos e Hamlet en Vigo

Grupos da cidade e de fóra mestúranse no cartaz do concerto "Primavera 99", que organiza Planta Baixa Produções na sala Óxido de Vigo o Miércoles 31 de Marzo. Los Enemigos, que veñen apresentar o novo disco Nada, Hamlet, con moitos seguidores galegos, Sindicato del Crimen, tamén con traballo recién editado, Kabuto Jr., formación local con membros de Rebelde Rojito, e La verdad de los locos, cun CD autoeditado que leva por título Mismamente. As entradas para o concerto custan 1.800 pesetas anticipada, e 2.000, na billeteira.♦

Os prémios María Casares homenaxeán a Maruxa Villanueva

O espectáculo Valle Inclán 98 do CDG consigue unha nominación.

A entrega dos prémios teatrais María Casares chega a súa terceira edición o Domingo 28 na Coruña, cando remata en Compostela outro encontro de autores, actores e directores. O Martes 23 de Marzo botou a andar a séptima edición da Feira do Teatro, en Compostela, que até o Sábado 27 de Marzo, Dia Mundial do Teatro, oferece as representacións de vintetres compañías. Da Feira do Teatro, mergullada nos actos do Xacobeo, participaron compañías como Teatro do Morcego, Teatro da Lua, Pilar Pereira, Teatro do Aquí, Teatro do Adro, Teatro de Ningures e Chévere, entre outras. A Feira desenvólvese en varios espazos: o Te-

tro Principal, o Auditório de Caixa Galicia, o Teatro Galán e a Nasa.

A Coruña acolle o Domingo a entrega dos prémios María Casares, que lembran a grande actriz nacida na Coruña e formada en França, morta en Novembro de 1996. Os prémios, instaurados hai tres anos pola asociación de actores, galardoan a autores, actores e técnicos durante unha gala que se celebra na Coruña e que conta co apoio do concello. Trece son os galardóns que se entregan nas diferentes categorías, para as que están seleccionados tres finalistas, máis o de honra, que leva o nome de María Soto, e que desta vez recae

en Maruxa Villanueva, recentemente finada. Actriz da emigración e do exilio que pasou os seus últimos anos gardando a casa-museo de Rosalía.

"Cada ano hai un novo xuri, que nesta edición decantouse por espectáculos de formato pequeno", comenta Lino Braxe, secretario do xuri. Tamén o xuri optou por outorgar máis nominacións ao Centro Dramático Galego que nas edicións anteriores polas duas montaxes do pasado ano: Memoria de Antígona e Valle Inclán 98, ainda que esta última só obtén unha nominación. A gala comeza ás oito e media da tarde no Teatro Rosalía de Castro.♦

O camiño de Prisciliano

RAMÓN CHAO

ESPIRAL MAIOR
EDICIONES

Leituras

Luis Seoane, ou a arte do alquimista

Título: Luis Seoane, o alquimista.

Autoras: Ana e Marcela Santorun.

Edita: Ediciós do Castro.

Pintor, muralista, debuxante, ilustrador, poeta, autor teatral, locutor e guionista de rádio, xornalista, promotor de editoriais activistas... Luis Seoane (Buenos Aires 1910 - A Coruña, 1979), é, en palabras das autoras dun novo libro sobre a sua figura, as irmás galaico-argentinas Ana e Marcela Santorun, "o intelectual galego más completo do noso século".

Celebrada no 94 a litúrxia das Letras Galegas coa figura de Seoane como centro das investigacións, charlas e cerimónias (sinceritas, sentidas e lúcidas boa parte delas; postizas como era d'agardar as oficiais) semella un tanto "raro" ver aparecer case cinco anos despois de tal evento, da man das Ediciós do Castro precisamente (tan intimamente vincelladas á propia iniciativa de Seoane, xunto á de Isaac Díaz Pardo), este volume das irmás Santorun que leva por título *Luis Seoane, o alquimista*.

A celebración das Letras Galegas tivo e ten, que dúbida cabe, un beneficioso efecto de resgate das figuras esquecidas e postergadas na memoria comunal. Mais chega a ser por veces tan desmesurada e abafante a fervenza de discursos, folletos, publicacións, artigos, edicións, de atención, en suma que de sócato se lle empresata a unha (e só a esa) determina-

Homenaxe á torre de Hércules.

dá figura homenaxeada que acaban producindo-se inevitavelmente, por desgraza, dous efectos indeseados: unha sensación de fastio sobre o personaxe e a sua obra, por unha banda, e unha falsa consciéncia de que non ficou apenas nada sen estudar sobre o autor/a en cuestión, por outra. A figura pasa, xa que logo, ao caxón de mortos rememorados con toda pompa (e sen que sirva de precedente, caberia engadir) e arquiva-se na carpeta de temas definitivamente esgotados para a investigación e a crítica, mesmo para a leitura e o desfrute...

As autoras do libro que comentamos, felizmente, non cafrón nesas duas trampas. Nun proceso demorado (mesmo por latos imponderables editoriais), a xornalista e poeta Ana e a pintora gravadora e ilustradora Marcela elaboraron esta nova e en moitos sentidos novidosa achega á figura e á obra (máis á obra que á figura, en realidade), de Luis Seoane, co afán de recuperar e actualizar o seu imenso contributo, ainda non suficientemente asu-

mido, como ben se encarregan elas mesmas de sinalar nas palabras de presentación da sua obra.

A traxectoria vital de Seoane, a grandes trazos, é ben coñecida por todos. O libro en cuestión non bota man da biografía máis que para contextualizar debidamente os diferentes momentos e enfoques criativos do noso autor. *Luis Seoane, o alquimista* quixo ser e é, ante todo, un guía estético literario e pictórico da obra de Seoane unha explicación e ao tempo interpretación, tan persoal como ben fundamentada, incluso apabullantemente convincente en moitos dos treitos, da traxectoria criativa deste "artista total" que durante máis de 40 anos de exilio soubo ser galego e porteño a un tempo, beber nas máis diversas correntes estéticas e fontes de inspiración, despregar unha actividade titánica a prol da cultura e da identidade galega con afán universalista ben entendido e que (tal vez o que máis admire e rinda para o noso hoxe) soubo ser e facer todo iso sen perder xamais de vista o compromiso radical co ser

(Pasa á páxina seguinte)

humano, a loita pola superación dos atrasos e das inxustizas, a identificación coas arelas dun pobo, o galego, forzado en epopeias de heroicidade colectiva e anónima como a revolta irmandiña ou as vagas migratorias a América e Centroeuropa dos dous últimos séculos, que el tan repetidamente recriou, evocou e interpretou na sua obra, tanto plástica como literaria. El mesmo afirmaba: "se facemos un repaso na historia vemos que a obra que ten acadado máis trascendencia foi aquela que estaba ao servicio dunha orientación ética".

De regreso a Galiza con seis anos, Seoane marchou a Santiago para comezar o bacharelato. Entre 1929 e 1932 estudiou na Facultade de Dereito e comezou a despuntar como artista, co maxistério do pintor Carlos Maside. Participou Seoane nas actividades da F.U.E., sindicato de estudiantes de ideoloxía progresista e radicalmente oposto á ditadura de Primo de Rivera. Colaborou en revistas como "Guion", "Yunque" e "Resol" e ocupou-se tamén da edición e ilustración dos primeiros libros de poemas de Cunqueiro. Rematada a carreira, fundou o semanario político "Claridad", militou na Unión Socialista Galega de Xoán Xesús González e ingresou, finalmente, no Partido Galeguista en 1933. Estabeleceu-se logo na Coruña e abriu un despacho laborista. No 36 colaborou na campaña a favor do si no plebiscito do Estatuto de Autonomía de Galiza deseñando diversos carteis. Cando estoupeu a guerra, Seoane lourou fuxir a Portugal e desde ali embarcou para o seu Buenos Aires natal: "Desagarrado saí da longa noite en que te sumiron, Galiza, / e ainda sentindo orgullo da túa gloria popular, antiga, / da túa terra verde xurdida do océano, das túas

conta de libros

Relatos de comédia

As irmás bastardas da ciencia é un compendio de relatos que resposta á visión de comedia que sobre a vida ten o autor, Xosé Luís Martínez Pereiro.

Preferindo o riso ás bágoas, Martínez Pereiro gañou con este texto, subtitulado como *Antoloxía de sedes clandestinas*, o premio de Narración Curta Ricardo Carvalho Calero, que organiza o concello de Ferrol.

A morte dunha meiga ou a aparición do cadáver dun hermafrodita danlle pé ao autor para descripcións humanas que non atenden á piedade. A maior parte do mundo adoece de ignorante, insensibl e de poucas luces, parece querer dizer o autor. Sete textos con supresa. Editado en Laiovenzo, cujo deseñador, Pepe Carreiro, estrea novas capas para os libros.♦

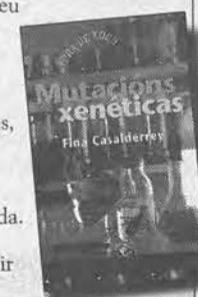
Dar voz ás vacas

Xavier López Rodríguez é o autor dunha historia na que as vacas, a Oliva, a Rubia, a Dourada, a Garbosa, contan as suas experiencias ao leitor. Pacíficas e entrañables, como as describe o escritor, nacido en Zamora pero veciño de Compostela desde 1985, relatan o que sinten ao ser muxidas, o que lles fastidía a presencia das moscas ou o que sufren ao dar a luz en *Voces de vacas*. Na colección Árbore de Galaxia.♦

Aventura científica en Compostela

Hadrian é un rapaz que vai pasar as vacacionas fóra do seu país, Inglaterra. Chega a Compostela pensando que os trinta días seguintes, que pasará á beira dun investigador, serán os máis aburridos da súa vida. Pero non vai ser a única aventura subir ao avión por vez primeira senón que contribuirá a que un tolo non se faga co control dos seres libres, en *Mutacións xenéticas*, o último libro de Fina Casalderrey. En Xerais.♦

Executar ao extranxeiro

O libro que edita Txalaparta resgata a memória de Saco & Vanzetti, inmigrantes en Estados Unidos que remataron na cadeira eléctrica na década dos anos vinte. O asalto a un vehículo que transportaba trinta mil dólares de salarios en 1919 foi o delito do que foron acusados este dous obreiros italianos. A xustiza nunca pudo probar a súa culpabilidade pero, segundo o xornalista alemán e autor do libro, Helmut Ortner, bastou a súa orixe e as suas tendencias sindicais para que fosen condenados.♦

LETROS GALEGAS

ROBERTO BLANCO TORRES

Xornadas de alerta e agonía

Neste libro colectivo, preparado por Juan L. Blanco Valdés, Xosé Manuel Núñez Seixas, Ramón Nicolás Rodríguez e Marcos Valcarcel, ofrecense catro asequibles análises que pretenden actualizar e situar no seu xusto lugar a dimensión creativa e humana de Roberto Blanco Torres e mais o tempo que lle tocou vivir.

XERAIS

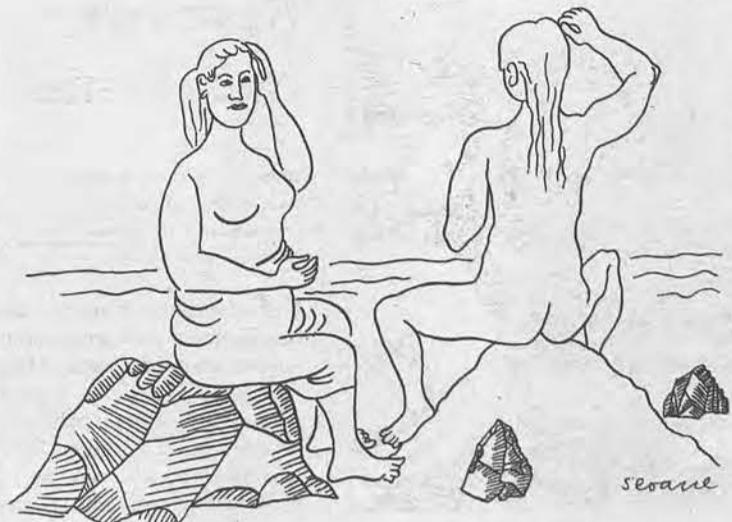

Leituras

(Ven da páxina anterior)
pedras venerábeis, / volto cara un lonxano cabo do mundo, un país estrano / onde outros fillos teus, meus irmáns, erguen cidades, / irmándados no traballo cos homes doutros povos edosos, / a vagar esquecido e senlleiro entre as somas más mestas".

En Buenos Aires, ao chegar Seoane, vivían uns 400.000 galegos/as. Ana e Marcela, entre outros moitos logros deste pequeno volume *Luis Seoane, o alquimista*, conseguem retratar, como non poderíamos facé-lo os que vivemos sempre na "banda de acá", o clima social e cultural da chamada "Atenas do Prata", do seu "Buenos Aires querido". Son enormemente dilucidativas algunhas das reflexións das irmás Santorun a respeito da modernidade, a variedade, a riqueza e o "estar ao dia" que Buenos Aires facilitaba entón a unha persoa coa sensibilidade e o afán de saber e crear de Luis Seoane. Tamén reveladoras son as suas reflexións sobre o contexto sócio-cultural e a presenza dunha burguesía arxentina ilustrada, maiormente de orixe xudia, que, entre outras cousas, permitiu a profesionalización dun artista como Seoane, ben promocionado de cote, mesmo a nivel internacional, pola Galería Bonino.

Na capital arxentina como é sabido, van-se concentrar moitos dos intelectuais, políticos e artistas galegos que lograron fuxir da represión franquista: Castelao, Arturo Cuadrado, Lorenzo Varela, Dieste, Suárez Picallo, Colmeiro, Maruja Mallo... Seoane foi un mío nesta honrosísima lista. Despregou unha actividade incansábel que o singularizou e que se derrama en tres grandes frentes, constantemente entrelazados: o político, coa publicación de diversos artigos en varios xornais arxentinos, o libro *Trece estampas de la traición*, a sua participación no debate sobre a reconstrucción do galeguismo (enfrontamento co "piñeirismo"), etc.; o cultural, dirixindo xornais como "Galicia Libre", a revista do Centro Galego, "El Correo Literario", a revista e audición radiofónica "Galicia Emigrante"..., fundando coleccións ou editoriais como Emecé,

Homenaxe á torre de Hércules.

Editorial Nova, Botella al Mar, Citania, organizando a 1ª Exposición do Libro Galego, participando na A.G.U.E.A., etc; e, finalmente, o criativo, con traballos como *Homenaxe a la torre de Hércules*, *Maria Pita e tres retratos medievais* (con gravados de Seoane e poemas de Lorenzo Varela), o libro *Tres hojas de ruda y un ajo verde*, numerosos murais en diversos bairros e ruas bonaerenses, infinitude de debuxos "subitáneos", feitos nos soportes más humildes (servilletas, sobres...), cadros e máis cadros, tapas de libros, etc. A década dos 50, nesta dimensión, revela-se especialmente prolífica: *Fardel de eisiliado* (1952), *Na brétema, Santiago* (1956), a peza teatral *La soldadera* (1957), escrita orixinalmente en galego, a medalla de prata na Exposición Universal de Bruxelas (1958) e a medalla do Senado da Arxentina polos seus méritos artísticos, o terceiro poemario *As cicatrizes* (1959), a peza teatral *El irlandés astrólogo*, traducida do orixinal galego tamén por el mesmo...

1963 é o ano en que Seoane pon punto e final a esta etapa verdadeiramente fulcral da súa vida que discorre nas beiras do Rio da Prata. Regresou a Galiza coa súa muller, Maruxa Fernández, e estivo fortemente vixiado nos primeiros tempos pola policía franquista (debia presentar-se cada tres meses na comisaría para renovar o seu visado). Mais Seoane non voltou pra descansar. En 1968 fundou con Díaz Pardo o Laboratorio de Formas de Gali-

cia, que está na orixe da cerámica feita actualmente na fábrica de Sargadelos. Apoiou os primeiros pasos da clandestina UPG e polemizou co Celso Emilio de Viaxe ao país dos ananos. No 1972 apareceu o seu derradeiro poemario, titulado *A maior abundamento*, e un ano despois recompilou algunhas das suas charlas radiofónicas co título de *Comunicacións mesturadas. Imágenes de Galicia* é o derradeiro libro que publica Seoane. Morreu na Coruña no mesmo ano en que faleceron outros dous representantes da mellor literatura galega deste século: Blanco Amor (outro galego porteño...) e Celso E. Ferreiro.

Ana e Marcela repartiron o labor de análise nesa súa achega á obra de Seoane. As letras e a plástica. Non perderon de vista a propia prioridade que o autor concedeu sempre a esta segunda sobre as primeiras. El, que se confesaba poeta para expresar con verbas

aquilo que non era quen de expresar mediante a pintura, afirmou unha e outra vez que non había verdadeira arte sen compromiso ético, un compromiso que, como analiza Ana, parte no seu caso dunha intelixente visión marxista, nada dogmática, da realidade. Nen des-humanización da arte, nen puro xogo para ou dos sentidos, senón facer que os demás vexan e sintan como un ten visto e sentido. Ver e sentir para eternizar". Tamén se fartou de insistir Seoane en que a arte ten sempre nacionalidade (por máis que esta non sexa en absoluto un postizo que se coloca nos cadros ou nos libros senón algo consustancial) e que só se pode concebir a universalidade partindo da particularidade (como demostra, enxigámos, o caso dun pobrísimo filho de criadores de porcos, natural do Alentejo, que acaba de recoller non hai moito un merecidísimo premio Nóbels...).

A análise que atopamos en *Luis Seoane, o alquimista* pormenoriza, xunto con novidosas suxerencias de leitura en relación, por exemplo, coa presenza de elementos astrais na obra, dous aspectos centrais da arte literaria de Seoane tanto poética como teatral. Son estes a relación entre poesía e plástica, por unha banda, e a temática-problemativa-vivencia da emigración, por outra. Non é do caso resumir aquí as atinadas e incisivas reflexións que deita Ana neste lugar da obra, mais compre dizer que hai gobernosa matrícula para a releitura de Seoane nesas páxinas, pois a autora deleita-se en sinalar influencias e conexions, semellanzas e ecos dos versos, motivos, imaxes, esquemas de Seoane dramaturgo e Seoane poeta con moitas e variadas figuras e obras das letras universais. Sobre o fondo do consabido elenco de características desta poesía de Seoane (estilo realista e discursivo; sobriedade expresiva; temática social; dominio do verso longo, case prosaico; aparente despreocupación pola ornamentación do poema en aras da emoción que quer transmitir, etc), Ana desciende ao pormenor, ao detalle, convertendo a súa análise, insistimos, nun convite á re-leitura. Tal vez diso mesmo tifia que tra-

tar-se este Luis Seoane, o alquimista, dunha excusa, fermosa excusa, para que releamos a este autor con renovado interese...

Ou para que o re-vexamos, que é a responsabilidade que lle cabe á parte do libro redixida por Marcela, igual de suixerente, convincente, atinada. Sería unha auténtica ousadia que uns profanos en temas plásticos como nós tentásemos sequer entrar na crítica das páxinas desta obra que levan por subtítulo "Estética para a totalidade". Podemos, iso si, facer unha sincera confesión de leitores, que consistiría en sinalar que esas liñas de Marcela serven para que uns "cegos funcionais" como nós percibam, entendan, "saiban ler" (por fin con fundamento!) a plástica de Seoane, a evolución que vai seguindo a súa obra, en qué muda, por que o fai, que persegue o autor con cada experimento, con cada novo chanzo ou aporte estético acadado ou incorporado á súa bagaxe imensa, por que ten tanto valor e mérito a súa pintura no contexto en que naceu e aínda na actualidade... Igual que aprendemos a ler e escrever na escola os textos literarios, necesitamos aprender a ver os cadros, que nos expliquen onde está o enorme esforzo e os logros da arte plástica. Marcela fala-nos de etapas, de evoluciones, de vertentes criativas, de manexo de conceitos por parte de Seoane como o plano, a estrutura, a liña, a cor. E fai-no a un nivel que satisfará por igual a profanos e iniciados, a quien procure un abeced de pintura seoanística porque ten moita ignorancia pictórica ao lombo (como é, de certo, o noso caso) e a quem, por contra, afeito a ver e deleitar-se coa pintura, queira entrar nun diálogo crítico coa obra de Seoane ao que, en definitiva, igual que acontecía con Ana para a poesía, tamén está a convidar desde o libro a propia Marcela.

Congratulemo-nos de poder anotar, xa que logo, que a figura de Seoane contra os "excesos" das celebracións do dia das Letras do 94 e os "olvidos" posteriores, segue a resultar, gracies a este libro de Ana e de Marcela, fonte inestimable e suixerente de cultura. ♦

EMILIO XOSÉ INSUA

Música

Urticante travesía musical con Berrogüetto

Acto: Apresentación do disco *Viaxe por Urticaria*.
Grupo: Berrogüetto.
Lugar: Centro Cultural CaixaVigo. Vigo 19 de Marzo.

O Venres, 19 de marzo, o teatro do Centro Cultural CaixaVigo está ateigado. O motivo: o concerto de Berrogüetto, no que o grupo apresenta os novos temas incluídos no seu segundo traballo discográfico *Viaxe por Urticaria* e as composicións realizadas pola banda para a serie televisiva RENOVART sobre as enerxías alternativas.

Unha atractiva posta en escena e unha moderna iluminación surprenden ao público desde o inicio desta travesía musical na procura de novas illas de sons e tonalidades. Muitas son as novedades que

agardaban ao espectador embarcado nesta aventura. A primeira, a voz de Guadi Galego que na introdución ao primeiro tema do concerto Alalá ensarillase nos ouvidos evocando os cantos das seixas do Exeo que cubrian de brétema sonora o retorno á Itaca de Odiseo. Unha voz persoal que se deixou sentir poderosa en 5 temas do novo repertorio e que se revela como peza fundamental do novo traballo discográfico e da nova xeira de concertos.

Surpresa tamén foi a presencia no cenáriu dos músicos que colaboraron na gravación do disco e

que foron timoneis de luxo nesta primeira singladura da Viaxe por Urticaria: Javier Paxariño estremercedor coas frautas étnicas e o saxo; Paco Dicenta, impecábel no baixo eléctrico, e Iñaki Plaza e Ruben Isasi aportando a forza atávica da Txalaparta e regalándonos tamén o formigo da Trikitixa. Un esforzo integrador que, en palabras de Ruben e Iñaki, fan neste segundo traballo de Berrogüetto algo innovador "nun momento en que está tan de moda falar de fusións -indican- a presencia da Txalaparta neste disco debería ser unha chamada de atención para todos os que só

miran a África ou a países exóticos buscando con que misturar os seus ritmos".

Os escozores provocados pola "urticante" travesía musical deixáronse sentir desde o comezo do concerto e foron en aumento a medida que, desde o cenáriu, Berrogüetto verquia unha tras outras as suas novas composicións. Mediada a actuación, más de un padecía nas nádegas un inatural poido e laiábase polo baixo de estar nun teatro e non poder abandonar a comodidade da butaca para saltar e danzar ao son (Pasa á páxina seguinte)

Música

(Ven da páxina anterior) da música, único remédio coñecido para este tipo de comechón producido por axentes tan alérgicos como o ritmo, a potencia, a anovación e a sensibilidade. E é que, como comentaba o remate do concerto o gaiteiro Xosé Manuel Budiño "Berrogüetto é un super-grúpazo que che fai fervor o sangue. Danche o que realmente debes esperar dun grupo: fanche sentir algo e cando os escutas sentado fanche sentir que queres levantarte".

A satisfacción polo escotado, as ganas de non perder de todo ese escozo utópico que acompañou toda a *Viaxe por Urticaria* quedaron patentes á hora de poñer punto e final á travesía. Non contento con aplaudir durante más de cinco minutos a despedida do grupo, o público demoraba en partir. A xente arremuiñábase nas escadas e no vestíbulo do Centro Cultural e os numerosos -e cada vez menos discretos- avisos do persoal do Caixa Vigo tardaron en surtir efecto. Muitos eran os que perguntaban polo disco e ficaban decepcionados ao saberen que por un lixeiro retraso non saírá a venda ata o dia 30 deste mes. Pero sobre todo escotábanse gabanzas para este novo traballo. Tampouco nesa situación os Berrogüetto decepcionaron a quen se embarca con eles. Santiago Crieiro, Anxo Pintos, Quico Comesaña, Isaac Palacín, Guillermo Fernández, Quim Farinha e Guadi Galego souberon retrasar o merecido descanso e, tras finalizar a manobra de atraque, baixaron a porto a se misturar con que fomos pasaxeir@s dunha nave tan ben tripulada.

Admirador@s desde os tempos de *Navicularia* e novos adictos, amig@s, familiares, e tamén numeros@s músic@s (circunstancia que en muitos casos non é excluente das categorías anteriores) regalaron con afagos os ouvidos destes timoneis da boa música.

Desde as propias entrañas do Folk, Oli Giraldez, o gaiteiro de Chouteira, repetía "fantástico, formidábel" para matizar deseñado "os temas do novo disco son absolutamente innovadores. Haberá que os escutar várias veces para entendelos na sua total

Berrogüetto.

complexidade". Na sua opinión hai unha evolución moi positiva desde o anterior disco, *Navicularia*, até *Viaxe por Urticaria*. Destaca a profesionalidade e a calidade e considera esencial neste último traballo o tratamento da voz "o cambio das pandereteiras a unha voz solista foi un acerto. Guadi Galego ten unha voz moi orixinal e particular estou convencido de que é unha voz que vai soar".

A incorporación de Guadi Galego á nova proposta de Berrogüetto foi tamén salientada pola gaitera Susana Seivane quen confesou non ter palabras para definir un concerto que "me gostou muiñosimo".

Tamén estaba ali Uxía, quen por certo prepara xa o seu novo disco no que contará coa participación de Guadi Galego. "Foi un concerto ao redor do que se criaran muitas expectativas -indícou- e eu creo que se cumpliron

todas. Creo que maduraron como compositores, e como músicos penso que estiveron impecables". Salienta a incorporación da voz solista porque, explica, "nada expresa mellor os sentimientos humanos que a palabra" e referíndose en concreto á voz de Guadi define-a como "neo-tradicional, elegante e con carácter". Uxía vaticina o éxito de *Viaxe por Urticaria*. "O novo disco de Berrogüetto vai ter unha gran aceptación. No concerto de hoxe, sen o cofre, a xente respondeu moi ben e cando o disco se escute habrá ainda máis empatía entre músicos e público".

Pero as gabanzas non chegaron só do mundo do folk. Tony (Germán) Lomba non dubida en declarar "é a aposta contemporánea más interesante que hai dentro do folk. Demuestra que se pode estar no 2000 facendo música con raíces galegas".

O comechón da *Urticaria* provocada por Berrogüetto tampouco deixou indiferente a artistas de propostas musicais e escénicas tan diferentes como os integrantes do grupo *Killer Barbies*. Silvia Supertar (vincellada a esta travesía tamén por razones afectivas) recoñecía sentirse fascinada "son todos uns músicos estupendos que se lo están currando mogollón. O concerto emocionoume muito. Encantoume". "Tefén un sonido tremendo e os temas novos gostáronme muiísimo -aseguraba Billy King. Apostas como as de Berrogüetto rompen cos tópicos a respecto da música folk".

Anxo Rial, xornalista especializado en música, destaca sobre todo o tratamiento da percusión. "Son capaces de estar facendo algo más tradicional e típico e de sócato, rachar e facer algo totalmente distinto e novedoso". Salienta tamén a evolución do grupo: "Nótase unha clara evolución. Unha evolución realmente atinada na que mantén unha liña coerente sen se repetir sobre o mesmo".

Pero se cadra, a frase que mellor soubo resumir o sentir xeralizado tralo concerto foi a de alguém anónimo entre o público. Alguén que dixo, "se a sarna con gusto non pica, a urticaria con Berrogüetto é todo un pracer". ♦

BEGOÑA CAAMAÑO

Cinema

Ryan coa mula Francis

Título: *Salvar ao soldado Ryan*.
Director: Steven Spielberg.
Protagonista: Tom Hanks.
Nacionalidade: EE.UU.

Desde *Obxectivo Birmania* sabemos que os americanos aniquilaron aos xaponeses na II Guerra Mundial gracias á intervención decisiva de Errol Flynn. Outros pensan, pola contra, que aquela guerra do Pacífico gañou heroicamente a Mulla Francis. Tamén sabemos que en Corea, como a cousa quedou en empate, as escolas de historiadores norteamericanos ainda están a buscar heróis sólidos para a lembranza planetaria. O mesmo que en Vietnam, pero pior, xa que a amarga derrota deixoulles só o delírio dun coronel Kurzt morto entre un estoupido apocalíptico final de sangue e lume.

Pero se parece claro que no Pacífico os herois verdadeiros, os auténticos protagonistas da vitória dos USA, foron un home e unha besta (coa non cativa axuda dun grande fungo debuxado no ceo) non semella, a luz dos descubrimientos más recentes, que poida existir tanta claridade cando se trata de identificar aos grandes heróis americanos da guerra en Europa entre 1942 e 1945.

En efecto, se desde *O día máis longo* pensaban os americanos de xeito unánime (e nos tamén) que a conquista das

praias de Normandía e a liberación de Fráncia enteira fora obra caseque exclusiva de Robert Mitchum, John Wayne e Henry Fonda, o traballo de investigación histórico-cinematográfico asinado por Steven Spielberg ven de facer analcos esta unanimidade. E

Isto é así porque despois de *Salvar ao soldado Ryan*, á historiografía da II Guerra Mundial, haberá que poñer o nome de Tom Hanks ao carón daquela egrégia triada de heróis de guerra que conquistaron os arenais de Omaha. A partires de agora as novas xeneracións de historiadores americanos terán que eleixir entre os tres ilustres iconos caseque esquecidos e a nova faciana de dor, amargura e morte que Hanks deseñou para maior gloria do exército do seu país. O seu descubridor que ven de recibir 5 oscars por este traballo, acaba de abrir pois un debate sobre a autoría do trunfo norteamericano en Europa. Deixemos que sexan os espacializados traballos dos estudiantes de Harvard os que resolván definitivamente a cuestión. ♦

C.X. LÓPEZ PAZOS

O cordeL

Andaina
Revista galega de Pensamento Feminista

Segunda Época. Nº 22. Prezo 500 pta.
Correo Electrónico: andaina@geocities.com

A celebración do cincuenta cabodano da Declaración dos Dereitos Humanos ocupa informe central da revista no que Naniña Santos avanza no elocuente título do seu artigo que son "tortos e torcidos, como a historia se encarrega de demostrar". Ana Sánchez cuestiona se son tamén derechos das mulleres, Susana Chiarot

ti afirma que "sen as mulleres os derechos non son humanos", e apresentase un proxecto para a elaboración dunha Declaración para o século XXI "desde unha perspectiva de xénero". Amás das interesantes seccións habituais que poñen a vista en situacione que a cotío pasan de longo, a revista recolle un artigo de Adrienne Rich sobre a violencia de xénero e unha entrevista a M. Xosé Queizán. ♦

Colóquio / Letras

Nº 147 - 148. Prezo 3.000 escudos.
Dirixe: Joana Morais Varela.
Edita: Fundación Caouste Gulbenkian.

Máis de catrocentos páxinas de análise literaria na coñizada revista da Fundación Gulbenkian que no último número nos achega á crítica brasileira, a Eça de Queirós, á dramaturxia de António Patrício, A Jorge de Sena, á poética do regreso de Ruy Belo, á arte da melancolia de Pinto de Amaral e á "revolución e contra-revolução" de Mário de Carvalho. En canto criación, a poesía de Inés Lourenço, Paulo José Miranda e Frederick Carlson e a prosa de Mário de Carvalho e Fernando Cabral Martins. O amplio sumario completa coa sección de análise "Notas e comentarios" nos que se recolle, entre outras, reseñas da obra de Ramos Rosa, Ruy Cinatti, Mário Claudio e Pedro Tamén e un amplio apartado de reseñas críticas de literatura portuguesa e brasileira. ♦

Campo da Festa

Marzo de 1999. Nº 0. De balde.

Dirixe: Antonio Fernández.
Correo Electrónico:
e.sampedro@iberonline.es

Ven de sair a ruta esta revista que se anuncia como "sectorial do mundo do espetáculo" e indicase para profesionais e seguidores da música. Adicada así a festas populares e turismo, a publicación distribuirase de forma gratuita en concellos, parroquias, asociacións culturais, comisións de festas e empresas vencelladas ao sector, entre outras. Visita a Fisterra e Terra de Soneira, a Orquestra Finisterre e a música en Internet son algunas das temáticas do seu número cero. ♦

TABELA DAS LETRAS

FICCIÓN

1. CÍRCULO
Suso de Toro. Xerais

2. O LAPIS DO
CARPINTERO
Manuel Rivas. Xerais

3. MORNING STAR
Xosé Miranda. Xerais

4. O CAMIÑO DE
PRISCILIANO
Ramón Chao.
Espirito Maior

5. ORBALLO
DE MEDIANOITE
Roberto Blanco Torres.
Xerais

NON FICCIÓN

1. ROBERTO
BLANCO TORRES
Marcos Seixo.
A Nosa Terra

2. GUIA DE CASAS
RURAIS
DE GALICIA
Cristóbal Ramírez.
Galaxia

3. HISTORIA
SOCIAL DA
LINGUA GALEGA
Henrique Monteagudo.
Galaxia

4. HISTORIA
DA LINGUA
GALEGA
Freixeiro Mato-Gómez
Sánchez. A Nosa Terra

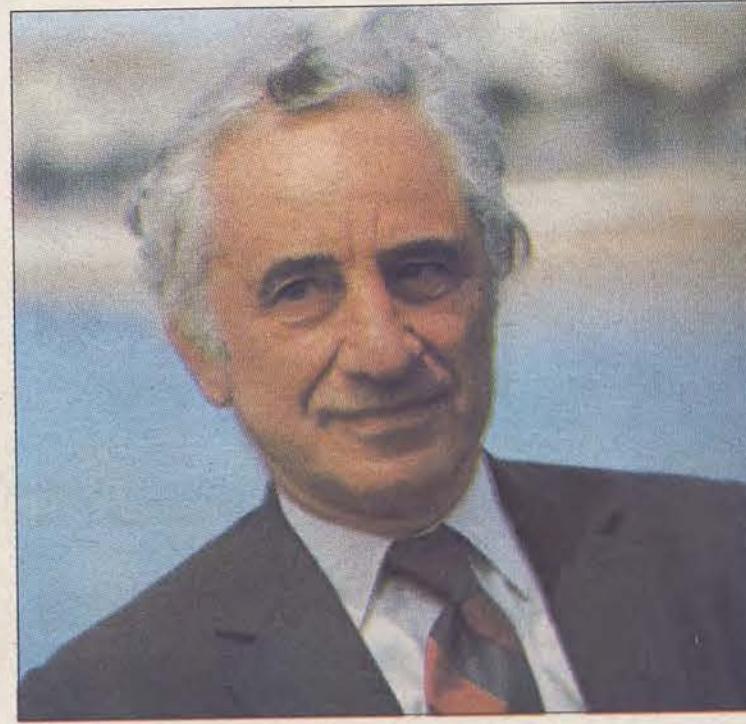
5. ROBERTO
BLANCO TORRES
Xosé Durán. Galaxia

Librarias consultadas:
Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índice (Ferrol).
Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

BEGOÑA CAAMAÑO

Nove dos Dez de Hollywood condenados por "desacato ao Congreso". À direita Elia Kazan.

Hollywood lembra a caza de bruxas

Boa parte dos asistentes aos Oscars mostrou a sua repulsa pola represión dos anos cuarenta

• CELSO X. LÓPEZ PAZOS

Por primeira vez, na historia dos Oscars, rachou a unanimidade a propósito da concesión dos premios honoríficos. Non foran obxecto de discusión os acadados por Chaplin, Kurosawa ou Welles, por citar só algúns exemplos. Nesta edición, o premiado era Elia Kazan, realizador de orixe turca que nos anos das *listas negras* se converteu en delator de moitos compañeiros diante do Comité de Actividades Antiamericanas. Esta actitude, nunca rectificada, e que ainda segue sendo recordada polos sectores más progresistas de Hollywood, fixo que boa parte dos asistentes á cerimónia (Ed Harris, Nick Nolte, Tim Robbins entre eles) lle negaran o aplauso ao nonaxenári o soplón.

Entre 1947 e 1953 unha violenta purga conservadora e anticomunista, ensaiada coa guerra fria, sacudió as entrañas de Hollywood, tratando de estirpar de xeito traumático os anos nos que, ao abeiro do New Deal rooseveticano a industria cinematográfica amosara un níndio talante liberal nunha cheia de filmes que como *Furia* ou *As uvas da ira* trataban de abordar temas antifascistas, antirracistas ou críticos que condenaban o *American way of life* e que simbolizaban o reverso do cinema conformista e ben pensante que encarnaba Frank Capra. Eran fitas que facían fincape na traxédia da gran depresión e que se aproveitaban da chegada aos Estados Unidos de numerosos exiliados europeos (Lang, Wilder, Brecht, Thomas Mann...) que aportaron o seu talante democrata á vida cultural norteamericana. Esta tendencia aperturista puxo en alerta aos sectores más reacionarios e ultraconservadores que começaron a exercer fortes presións para freala, mesmo en discrepancia coa administración Roosevelt.

En realidade, esta reacción xa se

empezara a concretar através da Comisión de Actividades Antiamericanas criada en 1938. O estoupido da II Guerra Mundial e a necesaria alianza cos soviéticos conxelou a ofensiva da Comisión. A chegada de Truman á Casablanca e os primeiros síntomas da guerra fria permitíronlle á Comisión reanudar os seus traballo s que, a partires de 1945, se converteu nunha Comisión Permanente da Cámara de Representantes. O Comité escomenzou a mirar a Hollywood como un niño de comunistas infiltrados. Segundo dados do FBI, entre Marzo do 47 e Maio do 53 foron revisadas 4.660.000 fichas dactiloscópicas, tramitadas 4.770.000 formulários, realizadas 27.000 diligencias, arquivándose 28.000 investigaciones completas de funcionarios federais. A partir deste ensaio iniciouse unha investigación sen precedentes na industria do cinema que habería de levar a numerosos profisionais de talante liberal e progresista a seren perseguidos.

A primeira ofensiva

En Setembro dese mesmo ano o presidente da Comisión Parnell Thomas expediu 41 citacións a outros tantos profisionais do cinema que teñían que presentarse diante do Comité. Só 19 deles refusaron facelo, apoíándose en que tal citación ia contra o espíritu e a letra da Constitución. Alvah Bessie, Edward Dmytryk, Bertolt Brecht, Robert Rossen, John Howard Lawson, Waldo Salt, Adrian Scott, Lester Cole, Ring Lander jr., Dalton Trumbo, Samuel Ornitz, Lewis Milestone, Herbert J. Biberman... formaban,

con outros, a relación daquelas testemuñas inamistosas que non aceitaron declarar diante da Comisión proclamando o seu carácter anticonstitucional, apoíándose para iso na Primeira Emenda que afirmaba que "o Congreso non elaborará nenguna lei que tenda a recoñecer unha confesión relixiosa, nem tampoco para proibir ou a limitar a liberdade de palabra ou de prensa...". Tal decisión foi apoiada por numerosos intelectuais e xentes do cine que formaron o chamado Comité da Primeira Emenda e que estaba integrado por persoas como Humphrey Bogart, John Huston, Kirk Douglas, Henry Fonda, Gregory Peck, Rita Hayworth, Gene Kelly, Billy Wilder, Elia Kazan, Sterling Hayden, Lauren Bacall, Katharine Hepburn... Unha onda de solidariedade invadiu a industria, chegando a organizarse actos multitudinarios ao seu favor.

O 20 de Outubro de 1947 iniciábanse as sesións da Comisión. Só fixeron declaracións 11 das 19 testemuñas inamistosas (Brecht, Trumbo, Lawson, Cole, Dmytryk, Ornitz, Samuel Maltz, Bessie, Lander jr. e Biberman), sendo Brech o único deles (non era ciudadán norteamericano e podía ser deportado) que acatou a autoridade da Comisión e afirmou a súa non filiación ao Partido Comunista. Os demais, chamados a partir de agora os *dez de Hollywood* non reconheceron a legitimidade do tribunal e negáronse a declarar sobre a suas conviccións políticas. Pouco despois a Cámara de Representantes decidiu iniciar actuacións xudiciais contra os *dez de*

Hollywood por desacato ao Congreso. As listas negras co seu ronsel de despídos e persecucións acababa de escomenzar, xusto no momento no que por presións de todo tipo, aparecían as primeiras desercións (Bogart á cabeza).

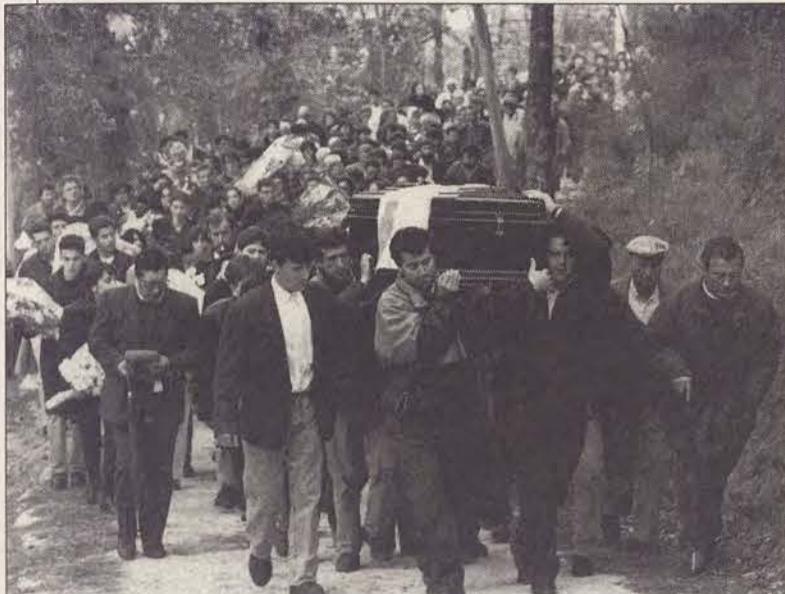
Os dez de Hollywood foron apartados dos seus traballo s e condenados a penas de cárcere que oscilaron entre seis meses e un ano de prisión.

As delacións

Cando só levaba tres meses na cadea Edward Dmytryk reventou. Mandou desde o cárcere unha carta ao Comité e ofereceu a dar os nomes dos seus antigos coreligionarios no Partido Comunista. Sterling Hayden, antigo militante do Partido e actor protagonista de *A xingla do asfalto* seguiu os pasos de Dmytryk. O mesmo fixo o autor teatral Clifford Odets e alguns outros membros das 19 testemuñas inamistosas. O medo apoderouse de todos e unha chea de actores, directores, guionistas, e produtores tiveron que sopor tar a tensión e a angústia de ser convocados pola Comisión ou de ser delatados polos seus compañeiros. Os que tiveron que declarar agráronse esta vez á quinta emenda que permitía a todo cidadán norteamericano non declarar contra si mesmo. A partir dese momento o exilio (Brecht, Losey, Welles, Chaplin, Lang, Huston, Enfield, Wilson), a inactividade por decadas (os directores Biberman e Polonsky, os actores Howard da Silva ou Anne Revere), o traballo clandestino (os guionistas como Trumbo ou Michael Wilson asignaron con seudónimos os seus guion s durante quince anos), o ostracismo por non someterse á dialéctica da delación (Arthur Miller, Lilian Hellman ou Dashiell Hammett) e a morte (John Garfield morria dun ataque ao corazón aos 39 anos en vésperas de ser chamado a declarar), formaron entón o decorado más presente naquela fábrica de soños. ♦

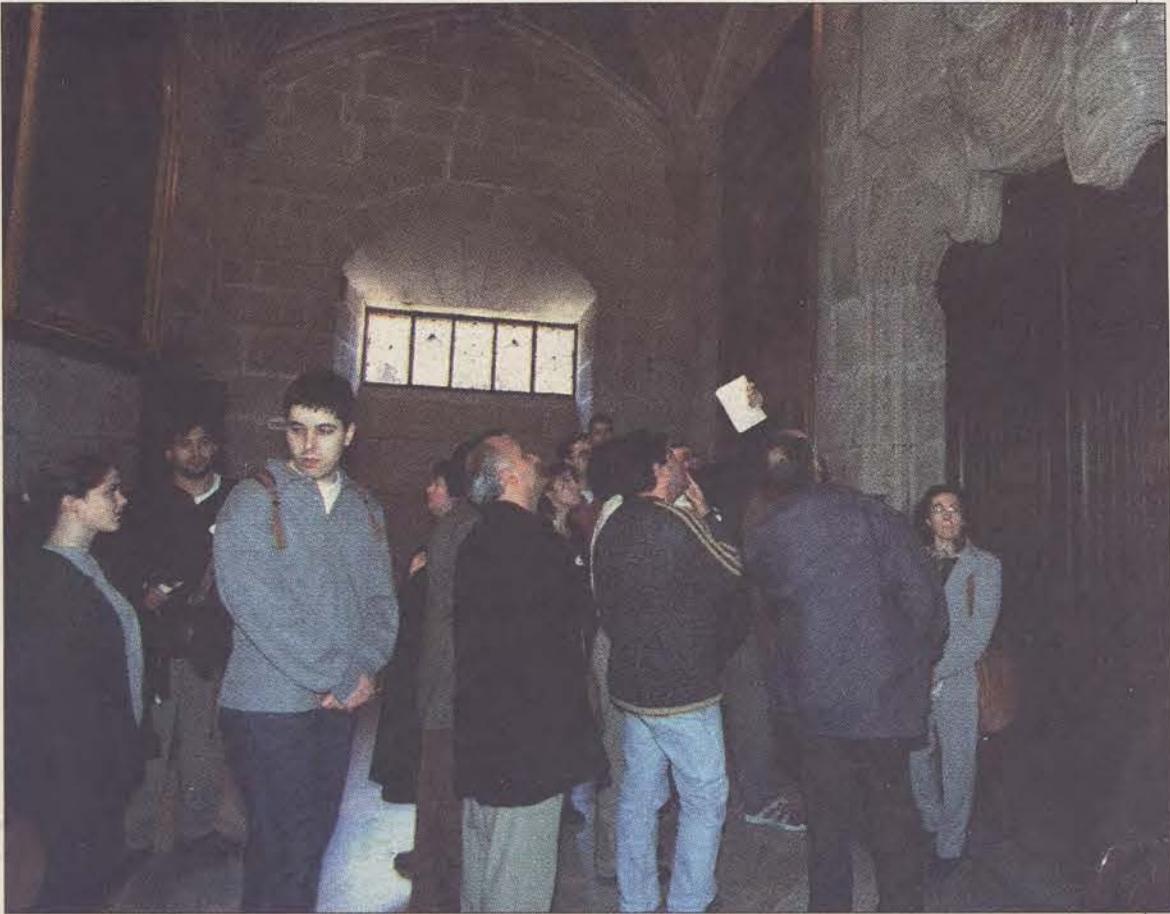
O chivato Elia Kazan

O caso máis notorio de delación foi o que exemplificou o prestixioso director teatral e realizador cinematográfico Elia Kazan. Kazan tiña formado parte dos movementos de solidariedade de 1947 e do grupo da Primeira Emenda e como tal se distinguía pola defensa solidaria dos primeiros en ser chamados a declarar diante do Comité. Por outra banda tanto a sua filmografía dos anos cuarenta como as suas montaxes teatrais revelaban o seu talante crítico e de claro compromiso político que o había de levar a entrar nas filas do partido comunista, no que militou entre 1934 e 1937. Cando Kazan se presentou voluntariamente diante do Comité, en Xaneiro de 1952, reconceu a sua militancia no partido comunista, pero tivo a delicadeza de non dar nomes. Porén, tres meses máis tarde, comparece de novo e escomenza a sua imparábel ringleira de chivatazos. O asunto de Kazan foi o máis sonado polas súas repercusiones publicitarias, xa que lle concedía unha especie de trunfo moral ao Comité. Ainda hoxe, aos seus noventa anos, Kazan non se retractou da súa actuación durante aqueles tempos de pesadelo. ♦

Enterro do escritor en Noia.

A.N.T.

ANTÓN AVILÉS DE TARAMANCOS SETE ANOS DESPOIS

BERNARDINO GRAÑA

Vintretrés de Marzo!... Estamos no 23 de Marzo de 1999, a punto de entrar noutro milénio, noutra era. Pero o corazón, a mente, o lembrar de moita xente de Galiza están no 23 de Marzo de hai sete anos. Nese 23 de Marzo soterramos a un dos más grandes poetas e un dos más grandes irmáns que pariu Galiza: Antón Avilés de Taramancos. Co pasar do tempo, coas chuvias de versos de novos poetas, co desfilar de modas literarias, o canto de Avilés non queda atrás, non queda superado e esquecido; máis ben queda diante, na vanguarda, na actualidade. Quen lle dera a moitos ter un canto tan auténtico, tan xenuño e vibrante e verdadeiro! E por que é así? Por que, se volvemos ler os versos de Avilés de Taramancos, atopámooos enganchados e conmovidos e coñecendo o mundo de hoxe? A resposta é ben simple, cabe nesta frase: "Avilés de Taramancos é o poeta-voz da terra que dá testemuño de loita pola vida". Haberá que ir desmontando a frase, vendo todo o que significa:

Naceu Antón Avilés no lugar de Taramancos. O seu apellido materno é Vinagre. Pero "Antón Avilés Vinagre" a el mesmo non lle soaba ben.

**'El é quen pode,
con verdade,
ser considerado
como quen
"dá testemuño
da loita
pola vida"**

vera que marchar de moi novo para o continente americano e traballar á toa, á desesperada, no que fá saíndo: de cavador, de criado, de domador de caballos, de feirante, de contrabandista, de vendedor de cabezas humanas reducidas polos indios da selva... A súa vida xa podia dar lugar a unha gran novela e unha gran película. Son páxinas súas e son páxinas da vida de Galiza, a Galiza paisana e traballadora. El que sufriu e loitou na emigración e volveu á terra e seguío sufrindo e loitando aquí e montou e renovou unha Tasca Típica na súa vila de Noia e escribió sobre as mesas da taberna, cando os paisanos llo ían permitindo, e foi concelleiro activo e consecuente do concello da vila, el é quen pode, con verdade, ser considerado como quen "dá testemuño da loita pola vida".

Deixamos para o final o anaco que vai no medio: "poeta-voz da terra". Xa dixemos algo da súa fidelidade á orixe labrega-mariñeira. Pero en demais Antón era e é e será por moito tempo (tamén no vindeiro milénio) unha voz viva que proclama e canta a vida. Ou talvez podemos dizer algo que a simple vista choca, pero que é certo: "a terra (a viva, a seminal e xermolente e triunfante en seres animados) ás veces fala a través dun poeta como Antón Avilés de Taramancos. ¡E con que forza, con que ritmo próprio, con que potencia e beleza! A súa voz é profunda e grande e está viva. Fala nela a comarca noitea. Fala Galiza. A Galiza do traballo e do amor. El ensinounos a amar e traballar por ela. Foi presidente dos escritores de Galiza e segue moi presente en nós.♦

Concentración pola apertura do Panteón Real.

Membros da asociación cultural O Galo protagonizaron na mañá do Venerdì 19 unha peregrinaxe á catedral de Santiago para demandar das suas autoridades e dos responsables da Consellaría de Cultura á apertura do Panteón Real. Partiron da praza das Platerías, achegáronse até o Museo Catedralicio, pero non puideron, pésie a sua intención inicial, visitar a estancia na que se atopan as tumbas dos Reis de Galiza: Fernando II, Afonso VIII, o conde de Traba, Berenguela, Ramón de Borgoña e Xoana de Castro. Este acto forma parte dunha campaña pola cal xa se levan conseguido en pouco máis dunha semana máis de duas mil sinaturas. Tamén teñen previsto entrevistarse co arcebispo de Santiago e co Director Xeral de Patrimonio, Anxel Sicart. Ademais da apertura ao público, esta asociación cultural demanda que o Panteón Real se sinale nas guías e publicacións divulgativas incluindo o nome dos membros da dinastía galega que están ali soterrados xa que, actualmente, as tumbas apreséntanse baixo a denominación de "reis de León". Pésie as promesas do Director Xeral de Patrimonio e a diferenza do que acontece na Basílica de San Isidoro de León, na que o cuarto dos Reis de Galiza é a estancia máis visitada, o de Compostela permanece pechado ao público. A relevancia desde o punto de vista artístico e histórico desta parte do museu coñecida como Capela das Relíquias, púxose de manifesto o Mércore 24 nunha mesa redonda na que participaron Anselmo López Carreira, Xavier Rei e Manolo Vilar.♦

A TRABE DE OURO
PUBLICACIÓN GALEGA DE PENSAMENTO CRÍTICO

36

TOMO IV / ANO IX / 1998
Outubro • Novembro • Decembro

OS BRANCOS DO POSTMODERNISMO
Francisco Sampedro

O PODER DOS ACTORES:
O RENACEMENTO DA HISTORIA POLÍTICA
Xosé Ramón Quintana Garrido

PLANIFICACIÓN CULTURAL E RESISTENCIA
NA CREACIÓN E SUPERVIVENCIA DE
ENTIDADES SOCIAIS
Itamar Even-Zohar

CONSELLO A TEMPO
E OUTROS POEMAS
Ilse Aichinger

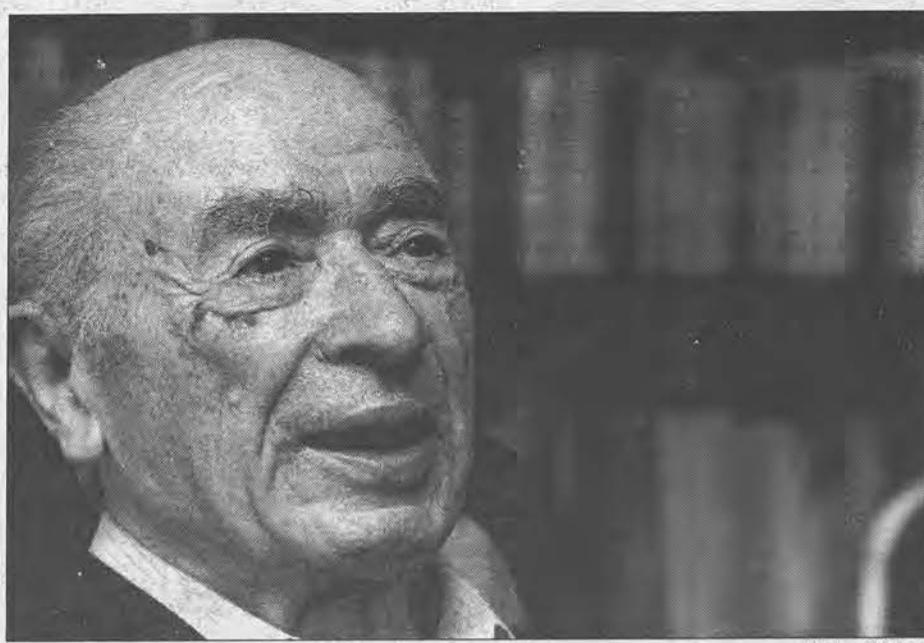
sotelo blanco

I.- 1998, ANO DE CONMEMORACIÓN. A simple vista dalgúns catálogos da producción de ensaios históricos e literarios en España, ao longo de 1998, abonda para imaxinar a fatiga que deberon padecer as prensas ao ategaren o mercado con investigacións, conmemoracións e reedicións sobre unha das supercherías historiográficas que máis rendemento ideolóxico lle tirou a cultura nacionalista española, como é a pretendida "Generación del 98". Ao mellor, coas mores de ensaios sobre os escritores agrupados arbitrariamente baixo o marbetxe azoriniño, as autoridades académicas e políticas pretenderon facer esquecer ao lector común o significado histórico da perda de vez das posesións ultramarinas ante a forza da nova potencia imperial, o sacrificio inútil dos soldados das clases baixas que decretou a oligarquía dominante para que non cambaleara o trono dos Borbóns, o illamento internacional da política canovista, a manipulación da opinión pública por parte dunha prensa burguesa embebizada de patrioteísmo, pero tamén o comportamento exemplar exhibido tanto por personalidades antisistema como Pi y Margall como polas forzas sindicais de orientación anarquista, ben representadas na súa oposición á guerra colonial polo núcleo coruñés de *El Corsario*.

A atención preferente da crítica universitaria a un grupo de escritores que non tardaron en substituir a súa primeira visión crítica da España canovista por un enrabechado nacionalismo para consumo interior, comprenderse sen grande dificultade desde o presente como unha resposta ideolóxica do poder constituído ante os apretos en que se ve sometido o Estado-nación pola perda de soberanía coa globalización económica e a incorporación, á UE, así como polo afianzamento dos movementos de emancipación nacional da periferia. En 1998, unha vez máis, a hispanística perdeu unha ocasión de ouro para expoñer con claridade o imperialismo cultural de Unamuno, Menéndez Pidal, Altamira, Valle-Inclán, Baroja e non poucos membros da seguinte promoción intelectual, como Ortega y Gasset, Madariaga, Américo Castro, Julio Camba, etc. Daquela que este nacionalismo do Estado –o dominante– non se recoñece como tal, e os intelectuais madrileños vencellados a certos medios de comunicación seguen a usar os estereotipos más pedrestes para demonizar os movementos de emancipación nacional, como hai un século, non é de estranhar que un ensaio de interpretación tan valioso como *La invención de España* (Cátedra, 1997) do grande hispanista Inman Fox pasase case sen pena nin gloria, pois acaba propugnando como tarefa urgente "reescibir la historia cultural del país".

Sen embargo, no ámbito galego, o ano 1998 tamén abriu coa figura de Valentín Paz-Andrade a serie de centenarios do nacemento dos intelectuais da Xeración do 25, entendendo por tal o "pelotón de intelectuais" e artistas que se incorpora á cultura galega a mediados dos anos vinte servindose, sobre todo, da plataforma da prensa diaria de Vigo (*Galicia, Faro de Vigo* e *El Pueblo Gallego*). Desde o punto de vista político-ideológico, como é sabido, os máis dos escritores novos acollérónse ao maxistério dos homes de Nós e das Irmandades da Fala, áfia que non faltaron os casos dos que, en plena Ditadura de Primo de Rivera, se valeron das páginas do xornal de Portela Valladares para atacar despiadadamente a secesión intelectual que en Galicia supuxera a teorización política e estética de Vicente Risco, como foi o caso de Rafael Dieste, Xesús Bal y Gay e Felipe Fernández Armesto, reintegrados á cultura española antes mesmo da institución da II República.

A singularidade da figura de Paz-Andrade no panorama cultural e político da Galicia do século XX, en tanto que intelectual galeguista e máis capitán de empresa, serve para recoñecermos o lonxe que estamos afinda dunha auténtica reconstrucción nacional pola deserión suicida da burguesía de Galicia da defensa dos intereses culturais e económicos do pobo galego. O autor de

XAN CARBALLA

CENTENARIOS, PERO SEN AMNESIAS

A PROPÓSITO DALGÚNS LIBROS SOBRE
VALENTÍN PAZ ANDRADE

ANTÓN CAPELÁN

obras tan sobranceiras como *Galicia como tarea* (1959), *La marginación de Galicia* (1970), *La anunciaciòn de Valle-Inclán* (1967), *Pranto matrival* (1955) e *Castelao na luz e na sombra* (1986) adquire no seo da súa xeración unha dimensión de tal magnitud que non é de doda descripción pola natureza poligráfica e multidisciplinar, talmente a dos homes de Nós.

Aínda que a Deputación de Pontevedra editou en 1991 un volume homenaxe a Paz-Andrade con interesantes artigos de Filgueira Valverde e Ramón Piñeiro, ata hai dous anos non empezaron a publicarse estudos críticos sobre aspectos concretos da súa obra, coincidindo cos dez anos da súa morte, como o nº 51 da revista *Agália*, o volume non venal de Tucio Calvo *O legado xornalístico de Valentín Paz-Andrade* e unha escolma do seu epistolario ao coñecido de Charo Portela e Isaac Díaz Pardo. En 1998, para celebrar o centenario do seu nacemento, Charo Portela publicou unha breve biografía na colección "Galegos na Historia" de Ir Indo, mentres que o xornalista de *La Voz de Galicia* deu a coñecer na serie "Documentos para a historia contemporánea de Galicia" de Ediciones do Castro a extensa "autobiografía conversada" *Valentín Paz-Andrade, a memoria do século*, que, polo título nos lembra a biografía de Rafael Dieste de Rei Núñez, polo procedemento dialogal escollido obriganos a pensar nunha singular biografía, como é *Seixanta anos d'anar pel món* (1972) de Eugeni Xammar, sen que con isto queiramos equivar o libro de conversas co director de *Galicia* coas que mantivo o grande xornalista catalán con Josep Badia i Moret a pouco de regresar aquel do exilio.

A nosa pretensión non é a de comentarnos todos estes libros centrados na figura de Paz-Andrade publicados nos dous últimos anos, senón tan só chamar a atención sobre dalgúns silencios observables neles en torno a dous aspectos claves da vida pública do escritor e político de Lérez, que teñen que ver coa desaparición do xornal *Galicia* e con algunha etapas da súa trajectoria galeguista antes de 1936.

II.- LOITAS DE CLASE EN GALICIA. Certamente, desde mediados dos anos setenta ata a súa morte, nas entrevistas concebidas por Paz-Andrade a Víctor Freixanes, Benjamín Vázquez, Xan Carballa e Gustavo Luca, o noso autor espraiouse con detalle na narración das xestións realizadas para a fundación de *Galicia*, pero sorprende a falla de referencias aos factores que provocaron o peche do xornal o 15 de setembro de 1926, se uns anos antes conseguira, disque, unha tiraxe de 12.000 exemplares. Este aspecto non carece de importancia, xa que non se comprenden avances considerables nun proxecto de emancipación nacional sen a consecución dun espacio comunicacional propio.

Sabido é que *Galicia* saíu á rúa o 25 de xuño de 1922, nun momento de crise xenerizada do sistema político de "oligarquía y caciquismo" fundado por Cánovas, motivada polas consecuencias das alteracións bruscas da economía española por efecto da I Guerra Mundial e máis pola perda definitiva da hegemonía política dos partidos monárquicos do "turno". Galicia experimentou vivamente esa crise, acentuada pola retención dos xiros da emigración en América, e da que son bo expoñente as protestas campesinas que remataron nas matanzas de Nebra, Narón, Sofán e Guillarei; os 17 mortos e 93 feridos destes catro episodios trágicos contribuíron o seu á politización definitiva dos intelectuais galegos formados no modernismo finisecular. Sen embargo, o xornal *Galicia* non soubo canalizar ese descontento popular para socializar a mensaxe galeguista, pois o xerente-proprietario era o chileno Ernesto Cádiz Vargas, máis interesado na venda de nitraturo para o campo galego que en apoiar un movemento de rexeneración nacional galega. Non se esqueza, ademais, que Paz-Andrade era o delegado en Vigo da elitista ING de Risco, á que pertencían os principais intelectuais galegos colaboradores do xornal. Neste sentido, interesa observarmos o commentario con que foi recibido *Galicia* polos socialistas vigueses, xa que non foi recollido baixo o epígrafe "La prensa y Galicia" aos cinco días da súa aparición:

"El momento era propicio para esta nueva publicación y, por eso, su aparición constituyó un éxito editorial. Mas, la oposición se ha desilusionado al ver ya el primer número del nuevo diario. Esperaba que *Galicia* fuese otra cosa. Y se encontró con un periódico más, sin arrestos para oponerse a las arbitrariedades gubernamentales. Para ese viaje, teníamos bastante con el *Faro*".⁽¹⁾

A liña antisindical seguida por *Galicia* non tardou en ser denunciada no voceiro que dirixía Heraclio Botana, outro dos tipógrafos e xornalistas asasinados en 1936. O secretario do Comité Local da UGT de Vigo, Ramón G. Brunet, antes de mencionar casos concretos de silencio sobre informacións e comunicados dos sindicatos nos conflictos laborais de Vigo, expuso claramente a frustración da clase obreira polo tipo de información que sobre os temas sociais ofrecía un xornal que se gababa de independente, habida conta que o cónsul chileno visitara directivos da Casa del Pueblo para conseguir espallamento de *Galicia* entre o movemento obreiro:

"La aparición del diario *Galicia* fue recibida con satisfacción por la clase trabajadora, porque con ello creyó que se libraba de tener que soportar la lectura de un diario antipopular y odiado como lo es *Faro* de Vigo, cuyas tendencias y parciales informaciones en todo aquello que tiene alguna relación con los trabajadores y por sometimiento incondicional a toda clase de caciquismos, en más de una ocasión originó riuidosas protestas, no sólo del elemento obrero sino también de los de otras clases sociales. (...)

La empresa de *Galicia*, cuya conducta observada para con el personal empleado en sus talleres, no ha sido la más correcta, en los conflictos sociales que la Patronal ha planteado a la clase trabajadora federada, está procediendo en la misma forma que el viejo diario de la calle Colón, y como éste, silencia todo aquello que cree puede causar el enojo de la clase pudiente y, por consecuencia, mermar sus ingresos, que es lo que más le duele al americano que figura como propietario de *Galicia*. Y, al decir esto, no lo hacemos por capricho sino fundándonos en hechos concretos".⁽²⁾

O lñder sindical acaba o artigo advertindo aos responsables de *Galicia* da posibilidade dun boicot da clase obreira organizada semellante ao declarado a *Faro* de Vigo, acentuado tras o tratamento informativo dado aos episodios luctuosos de Guillarei:

"De continuar *Galicia* por el mismo camino, el boicot declarado al *Faro* deberá ampliarse a *Galicia*, e interin ocurrir esto, es muy conveniente que los trabajadores limiten la adquisición de ese nuevo diario. Aparte de esto, tened en cuenta que la prensa burguesa, por muy independiente e imparcial que se titule, no defiende más que a su clase en perjuicio de los trabajadores, y que lo que más afecta a esa misma prensa, son las entradas en la caja de la Administración".

A sorte de *Galicia* como empresa de información empezou a perigar desde o momento mesmo en que a "Liga de Defensores de Vigo", coa colaboración de Portela Valladares e Ramón Fernández Mato, fundou a Editorial Vigo S.A. para editar *El Pueblo Gallego* desde o 27 de xaneiro de 1924, xa que non pudo facerlle fronte ao seu poderío informativo, non obstante as polémicas que *Galicia* argallou contra o novo matutino para desacreditalo ante o lectorado liberal e galeguista. Co pseudónimo de "Xan Quinto", o propio Paz-Andrade encargouse de relatar na revista barcelonesa *La Calle* (13-xi-1931) a persecución política que sufrió *Galicia* por parte do xeneral Gobernador Militar de Vigo Rodríguez del Barrio a comezos de xuño de 1924, un episodio que había de referir en varias entrevistas. Ao encarceramento de Paz-Andrade, Blanco Torres e mais o tipógrafo Vicente Martínez, *Solidaridad* dedicoulle toda unha columna, na que acusou aos responsables de *El Pueblo Gallego* e *La Concordia* de "falta de compañerismo y de solidaridad".⁽³⁾ Sen embargo, este periódico tamén nos proporciona información detallada da política antiobreira de *Galicia*, xa baixo a xerencia de Paz-Andrade e, na nosa opinión, determinante da súa desaparición. Convén ter en conta que expulsara un tipógrafo por consideralo ancián, cando

(1) "Prensa local" en *Solidaridad* (29-vii-1922)

(2) G. Brunet, Ramón: "¿Imparcialidad, independencia periodística?" en *Solidaridad* (24-iii-1923)

(3) "Notas" en *Solidaridad* (7-vi-1924)

afnada desempeñaba ben o seu cometido, porque estaba inimigado co encargado do obradoiro; o vello non volvía a atopar traballo e faleceu de alí a pouco. Outro obreiro viuse na obriga de abandonar a empresa acusado polo encargado de facer sabotaxe, cando as razóns estaban nos temores deste a ser suplantado. Nunha folga foron despedidos 7 operarios, e Paz-Andrade negárselle a indemnizar con arreglo á lei ao delegado da sección gráfica da UGT. En abril de 1925 son expulsados dous novos empregados pertencentes á sindical socialista por non querer formar parte dun novo grupo de tipógrafos expulsados do sindicato, e a fins dese ano bota fóra a outros tres afiliados á Sección Gráfica uxetista⁽⁴⁾.

O conflito asaíouse cando a organización sindical adoptou estes acordos en defensa dos tipógrafos:

"1º.- Intensificar la defensa de los asociados lesionados por el director gerente de Galicia por medio de la prensa obrera y manifiestos a la opinión pública.

"2º.- Establecer estrecho contacto con las organizaciones obreras y agrarias de la región, hasta ponerlas al corriente de los atropellos cometidos por el dicho representante de la Empresa de Galicia.

"3º.- No cesar en esta defensa, mientras tanto que dicha Empresa no solicite el arreglo de las cuestiones pendientes con la organización directamente.

"4º.- Hacerlo público, por los mismos medios empleados para la defensa de nuestros intereses, en caso de solucionarse elo litigio"⁽⁵⁾.

En febreiro de 1926, cando Galicia xa só tiraba uns 2.000 exemplares, o sindicato pega polas rúas de Vigo un pasquín co seguinte texto:

"Ciudadanos: No comprando el diario Galicia prestáis un apoyo muy valioso a la Sección Gráfica de Vigo, pisoteada en sus derechos por dicha Empresa"⁽⁶⁾.

O conflito laboral entre Galicia e o sindicato socialista non quedou resolto ata comezos de xuño de 1926, momento en que se anuncia desde Solidaridad que cesaba o boicot ao "Diario de Vigo", pero xa non sobreviviría outros catro meses máis.

III.- DE ACTIVISTA UNIVERSITARIO A INTELECTUAL ORGÁNICO DA BURGUESIA. Do conxunto de escritores e artistas plásticos pertencentes á Xeración do 25, Valentín Paz-Andrade foi un dos de maior precocidade de no compromiso político galeguista, polo que sorprende que os editores do *Epistolario* non nos describan as características do corpus "das máis de 600 cartas, manuscritas ou mecanografiadas, que se conservan no seu arquivo de "Samil" e inician a súa escolma cunha do 15 de febreiro de 1930, dirixida a Otero Pedrayo, Risco e Cuevillas:

"Evidentemente, na selección evitamos as cartas de temas intrascendentes pero ademais e sobre todo, tentamos ir ilustrando as distintas etapas da vida do noso autor e a multiplicidade das súas tarefas"⁽⁷⁾.

Na nosa opinión, a primeira etapa da acción política de Paz-Andrade comeza co inicio do curso universitario de 1917 ao publicar no nº 3 da revista *Suevia* (20-x-1917) o artigo "Un Ateneo Escolar en Santiago", no que propón a constitución dese organismo facéndose eco dun texto publicado por Cristóbal de Castro en *Nuevo Mundo* de Madrid. Nos primeiros días de novembro, empezan a aparecer na prensa local as relacións de escolares adheridos á idea da fundación do Ateneo, entre os que se achán Leandro Pita Romero, Roberto G. Pastoriza, Ortiz Novo (director de *Suevia*), Marino López Blanco (director de *Maruxa*), Luís Pimentel, Manuel Míñones Bernárdez... O noso autor preside a Comisión organizadora provisional, encargada da re-

dacción do regulamento, sometido á aprobación dos universitarios o 30 de novembro. O Ateneo non se daría fundado, pero non se ha de menosprezar este proceso de integración dos universitarios como antecedente inmediato da organización de estudiantes nacionalistas integradas no movemento das Irmandades da Fala. Pensemos que o afnada estudiante Pita Romero forma parte xa da embaixada galeguista a Barcelona para establecer o pacto político coa Lliga de Francesc Cambó: o texto da súa conferencia sobre literatura galega dada no Ateneo Barcelonés sería vertido ao catalán e publicado en 1919 en *Quaderns d'Estudi*, revista mensual da Direcció d'Instrucció Pública da Mancomunitat, que estaba a cargo de Eugeni d'Ors.

Os ditirantes das Irmandades da Fala non ignoraban a importancia dos universitarios para o espallamento da ideoloxía galeguista e, o 26 de xaneiro de 1919, tivo lugar un mitin de propaganda, presidido polo concelleiro Francisco Vázquez Enríquez, no que tomou parte A. Villar Ponte para facer unha apelación aos estudiantes a laboraren por Galicia. Neste mitin falaron Paz-Andrade, Salvador García Fernández e Pita Romero. Solicitan o traslado da cátedra de Lingua e Literatura da Universidade de Madrid á de Santiago, adhírense ao programa da Asemblea de Lugo e declaran constituída unha "Xuntanza escolar nazionalista", na que participaron "Roxerius" e os amigos de Manuel Antonio, Marcial Rodríguez Cebral e Xosé Romero Lema, pero non se logrou.

A "Xuventude nazionalista" de Santiago, que tivo un papel activo na reclamación da cátedra no mitin do 13 de marzo de 1920, foi fundada a comezos de xaneiro dese mesmo ano, e a súa xunta directiva estaba constituída por Valentín Paz-Andrade (presidente), Marcial Rodríguez Cebral (vicepresidente), Rafael Pardo Ciorraga (secretario), David Pérez de Castro (tesoureiro), Juan Martínez Buján (contador), José G. Posada-Curros (bibliotecario), e Ángel Romero Cerdeiriña, Santiago López Somoza, e Ramón Romero Blanco (vocais). O noso autor xa tomara parte na Asemblea Nacionalista de novembro de 1919 e nela propuxera que se solicitase o establecemento en Galicia dunha Escola de Agricultura:

"Al terminar la Asamblea se celebró una reunión de escolares con objeto de recoger firmas para la formación de un Ateneo escolar gallego"⁽⁸⁾.

Na III Asemblea Nacionalista, celebrada en Vigo en abril de 1921, xa están participando nos debates os seguintes membros da Xeración do 25:

Manuel Antonio, Víctor Casas, Xavier Valenzuela e Paz-Andrade, que resultou nomeado membro da ponencia encargada de redactar "un amplio programa agrario" con Cabanillas, Rodríguez de Vicente e Lustres Rivas⁽⁹⁾.

Como se pode apreciar, antes da fundación de Galicia Paz-Andrade logra a súa plena incorporación á intelectualidade galeguista, á que elle vai abrir as planas do xornal de Vigo.

Na escisión do movemento nacionalista de 1922, como case todos os intelectuais, este avogado e publicista decantouse polo sector liderado por Vicente Risco. Por outra parte, ben sabido é que os nacionalistas "apolíticos"

"La Asamblea Nacionalista Gallega" en *El Correo de Galicia* (10-xi-1919)

"Los nacionalistas gallegos en Vigo" en *El Noroeste* (19-iv-1921)

"cos" da ING, a raíz da instauración da Ditadura de Primo de Rivera, non renunciaron a entrar nas institucións locais da man dos militares supostamente rexeneradores ante o seu fracaso en converter o que era unha liga intelectual en verdadeiro partido de masas. Así, Risco e Losada Diéguez incorpóranse ás deputacións, mentres que A. Villar Ponte, Núñez Búa e Rodríguez de Vicente fan o mesmo nos concellos. Tras a desaparición de Galicia, a traxectoria de Paz-Andrade presenta bastantes afinidades con estes persoalios da ING, xa que o 6 de maio de 1929 é nomeado canda Xavier Soto Valenzuela membro do Concello corporativo de Vigo, que preside Alfredo Pérez Viondi, concuñado de Castelao. Paz-Andrade quedou adscrito á comisión de gobernanza dun Concello que pro-

cincos días máis tarde, para crear unha nova organización política. Tanto a FRG como a Irmandade da Fala da Coruña xa anuncian a fins de xaneiro que non pensaban acudir, de xeito que a asemblea de Santiago non chegou a realizarse.

Probablemente, a relación laboral de Paz-Andrade coa patronal pesqueira foi a causa da súa progresiva moderación social e mesmo nacionalista. Pensemos que, no contexto das xestións encamifadas á celebración da VI Asemblea das Irmandades da Fala da Coruña, o noso autor envía unha carta a Otero Pedrayo, Risco e Cuevillas, na que propugna abandonar a palabra "nazionalismo" por outra: "autonomismo"⁽¹⁰⁾. Cando ten lugar a asemblea convocada pola Federación Republicana Gallega o 4 de xuño de 1931 para elaborar o texto do primeiro Estatuto, Paz-Andrade, ao igual que Portela Valladares e Basilio Álvarez, é obxecto do repudio do sindicato católico coruñés, que dá mostras do seu tradicional internacionalismo abstracto e cómplice co nacionalismo do Estado:

"Paz-Andrade, asesor de un grupo de burgueses de lo más infame y cubriendose por otro lado con la máscara de la democracia, burgues"⁽¹¹⁾.

Como mera curiosidade, digamos que tanto na "Cronoloxía" do *Epistolario* como no perfil biográfico publicado por Ir Indo se menciona o día 3 de xaneiro de 1932 como data do atentado sufrido por Paz-Andrade na rúa Galán, actual Príncipe, pero o certo é que ese feito tráxico tivo lugar na tarde do 23 de novembro de 1932, e fora perpetrado por un xornaleiro natural de Xubia, secretario do Comité local da CNT, e un panadeiro de Teis. O atentado cómpre inserilo nas duras loitas sociais do sector pesqueiro, estudiadas en profundidade polo colectivo de historiadores "Xermal" no ensaio do ano 1988 "Crise económica e loitas sociais na Galicia republicana: o conflito pesqueiro vigués en 1932". O abandono do Partido Galeguista en xaneiro de 1936 está, pois, intimamente vinculado ás posiciones de clase, dado que se integrará nas listas do Partido de Centro de Portela Valladares, a pesar das duras críticas que lle dirixira desde Galicia co gallo dos confrontamentos con *El Pueblo Gallego* e Ramón Fernández Mato. Curiosamente, foi nos meses de febreiro a xullo de 1936 cando Paz-Andrade dispuxo dun medio de comunicación apto para facer chegar a toda Galicia as súas orientacións galeguistas, pois non só se converte en editorialista de *El Pueblo Gallego*, que tanto combaterá en 1924 e 1925, senón que dá a coñecer tamén artigos asinados co pseudónimo de "Johan Quinto". Se na etapa de cambio de réimes non se pode comprender a republicanización de Galicia sen o auxilio de *El Pueblo Gallego*, a intensísima campaña a prol do Estatuto no plebiscito de xuño de 1936 tivo no voceiro portelista o principal baluarte. ¡As autoridades fascistas sabían ben o que facían ao incautárenlo a D. Manuel Portela Valladares!

Nun artigo de 1920 intitulado "Dándolle voltas a un centenario", Vicente Risco avertía sobre a necesidade de de manter certa distancia ante a celebración de feitos pasados:

"Centenarios, veladas, banquetes, rúas, lápidas, estatuas, bustos, procesións cívicas, certames, xogos florais, son os axóuxeres con que nos enfeitamos"⁽¹²⁾.

Os acontecementos do pasado nunca nos proporcionan a enerxía cívica para transformar o presente, pero case resulta tan perigoso o asentimento crítico a determinadas lendas rosas sobre algúns persoalios de preguerra, como o silencio sistemático sobre o pasado de represión cultural de quen está a presidir a Xunta de Galicia. ♦

(11) Paz-Andrade, Valentín: *Op. cit.*, p. 67.

(12) "Una nota da Federación Obrera" en *El Noroeste* (4-vi-1931)

(13) Risco, Vicente: *Lería, Galaxia*, 2ª ed., Vigo, 1970, p. 165.

Probablemente, a relación laboral de Paz-Andrade coa patronal pesqueira foi a causa da súa progresiva moderación social e mesmo nacionalista"

Risco, Roberto G. Pastoriza, J. Balbino e Víctor Fraiz, mestre socialista asasinado en 1936. O noso personaxe participou, certamente, no Pacto de Barrantes, pero xa non figura entre os asinantes do texto da convocatoria da "Asemblea de Compostela" que as personalidades desa converxencia dirixiron á opinión o 1 de febreiro de 1931, a celebrar

(10) "Cronoloxía" en Paz-Andrade, Valentín: *Op. cit.*, p. 24.

Roberto Blanco Torres censurado

Un seu artigo contra o cacique Bugallal, nunca publicado, consérvase nos arquivos da Presidencia do Governo

• ROSA CAL

Foi en 1930, recién caída a ditadura de Primo de Rivera, cando o lápiz bermello do censor —ás órdenes dos xenerais Dámaso Berenguer ou Juan Bautista Aznar— traballou arreio para evitar a creación de opinión pública desfavorable ao réxime caciquil, e por ende, á monarquía de Alfonso XIII que estaba a dar os derradeiros estertores.

Xornalistas e políticos anseaban poder expresarse en liberdade para recuperar, coa sua oratoria, a realidade dun país secuestrado polo control das furnas e polas subvencións aos xornais, convertidos, en muitos casos, en "sapos" que malivian dos fondos de reptiles.

Roberto Blanco Torres arremeteu con decisión e firmeza contra a situación no seu artigo, nunca publicado, "La vuelta al pasado":

"Quen residan continuamente na cidade e non coñezan a vida rural nas súas manifestacións oficiais xamáis poderán decatarse do que é España... Non saberán nunca de qué maneira se entretrece a vida oficial nos medios rurais, como se monta un tinglado político e cómo a vida administrativa está suxeita ao imperio dunhas xentes ineptas capaces de todo. Non semella que vivamos nun país civilizado; cásenos a alma aos pés vendo que non hai emenda posible, que áinda hoxe, despois dunha terrible proba e dunha experiencia dolorosa de seis anos, predominan os procedimentos de antano e se insiste no mesmo sistema de corrupción e de taifas ao servizo dos bástardos intereses dun cacique".

O cacique ao que se refire é un aprendiz de bruxo que manexa aos víctimas:

"É vergonento, é asombroso. Accidentalmente tócame ser testemuña nun municipio rural de cómo restaura un cacicato, de cómo unha pandilla que nada aprendeu no ostracismo volta con un desaforado xesto de vinganza e intriga a apoderarse da administración local, a facer dun concello un predio particular. Aquí non pasou nada nestos últimos anos fatídicos".

(1) Gabino Bugallal naceu en Ponteareas no 1861. Foi deputado por Ponteareas, Bande, Ribadavia, Xinzo e Ourense. Con Alfonso XIII foi conselleiro de Fomento e de Estado. O presidente do Goberno en 1913, Eduardo Dato, tamén galego, nomeouno ministro.

El confessionalismo en la enseñanza

Días pasados, comentando los sucesos provocados por los estudiantes, decían que no debían exagerarse en la suavidad, porque se desconsideraría el encarecimiento de lo contrario, no sería difícil encontrar motivos para negarle las pertenencias nacionales a los estudiantes. Y en efecto, otros colegas están haciendo el esfuerzo de que nosotros no quisieramos hacer por tener a contribuir con ello a una mayor exaltación en los ánimos, y la consecuencia obvia es aquella que nosotros bien sabemos: que el orden público se ha visto perjudicado, que se han trascendido los orden públicos determinando represiones sangrientas, porque los estudiantes de todos y de otras Asociaciones primero discutían, luego disputan y asuelan peleándose con los guardias.

En la Universidad no debe haber más Asociación que la profesional de estudiantes. La otra es la de padres, que son entidades que pertenecen a las familias y a los padres. Dentro de la Asociación se piden sostener los más estrictos criterios y decidir por votación las acciones que deben adoptarse en cada momento, quedando todos subordinados a lo que se resuelve por mayoría, aunque la minoría no esté de acuerdo. Si el acuerdo es hacer una manifestación, la minoría puede abstenerse y formar su ala.

No conviene pedir las autoridades académicas consentir en los clausuras las Asociaciones confesionales. Es tanto como comenzar la guerra

Blanco Torres, á direita, colaboraba con *El Liberal* onde ia destinado o artigo censurado.

Gabino Bugallal

Pronto o cacique terá nome e apelidos, trátase de don Gabino Bugallal⁽¹⁾:

"Eu quixería (...) ler na conciencia de don Gabino Bugallal os seus designios, saber qué idea ten este señor dun pobo, dun estado e dunha política, averiguar qué manexada de intencions o moven a actuar na vida pública, tan torpe e perturbadoramente, ata o punto de que para comprehendelo é forzoso partir da hipótese dunha inconsciencia irremediável. Porque aquí xoga o principal papel don Gabino Bugallal, e isto hai que dicilo sen ambaxes para que todo o mundo o saiba, para que toda España se vaia dando conta da desgracia que para o civismo e o progreso político nacional significa o caciquismo lugareño e mezquino rexendo os destinos dos concellos rurais. O señor Bugallal xa non poderá dicer na súa vida que se lle interpreta mal cando

fai declaracions e que se lle atribuen xuiros que el non expresou, querendo facer ver con iso que se lle torcen a pé feito as súas intencions. Non hai necesidade diso. Basta con narrar o que fai. Despois de narrar o que fai xa pode escrever os artigos que queira sobre política nacional, pois si disto alcanza moi pouco, menos alcanza de lóxica e coherencia o seu

tro de Facenda. Desde entón foi ministro: duas veces de Instrucción Pública, catro de Facenda, unha de Xustiza, duas de Gobernación e unha de Economía. Ademáis presidiu o Congreso, o Consello de Ministros, e o partido liberal-conservador.

criterio pedindo responsabilidades coa súa conducta como xefe de tribus das que saen alcaldes, xuíces e fiscais en tal abundancia, como si siesen de incubadoras.

"Aos que coñecemos estas tristísimas realidades das aldeas galegas, aos que sabemos cómo entre bastidores se manipulan os fios da farsa, non intentarán dicirmos don Gabino Bugallal unha soa palabra en descargo das suas responsabilidades e das suas culpas. Todo canto se lle diga a el é pouco. Porque a sua temeridade, o seu desprezo a este país e a sua dignidade cidadá é algo que non ten nome; nin o acontecido nestos seis anos lle abriu, se non os ollos da intelixencia, os ollos da prudencia, da discreción... Ten que disponer como de feudos propios duns cantos distritos, ten que disponer

duns cantos deputados como satélites, ten que contar con concellos como dependencias suas. Para esos concellos terá alcaldes, recaudadores, uns cantos criados... Pero nestos momentos, cando a resurrección do pasado significa unha vileza, a conducta do señor Bugallal, é provocativa, profundamente perturbadora, dirísemos: "¿e qué é el para erixir en xefe político de case toda unha rexión?", e eu resposto: o señor Bugallal non é ningún para iso; para o Goberno -e advierto á censura que non debe tacharse unha soa palabra- nomeou aos vellos espólios bugallalistas presidentes de diputacións, diputados provinciais, alcaldes, e agora, increibelmente, outros espólios aparecen nomeados xuíces e fiscais. ¿Qué pasa aquí? Todo está moi claro. O goberno non nos merece xa con-

fianza nin cremos na sua boa fe. Os feitos son demasiado expresivos para que nos calemos. Cando a pouco de caer a dictadura fixeronse determinados nomeamentos de maxistrados territoriais, quedamos turulatos, pensando en si tan expeditiva e rápidamente se podía voltar ao pasado, ás vellas corruptelas dun réxime que se creía xustamente perclitado. Onde non hai autoridade non pode haber mando nin acatamento. A pior das disolucions é a que provén da arriba".

Chamamento anticaciquil

O artigo conservase chatado de bermello no Arquivo de Presidencia do Goberno, xunto con outros moitos. Iba destinado ao xornal *El Liberal* do día 2 de xullo do 1930. Curiosamente cinco días máis tarde aparece un comunicado, tamén prohibido, e que vai pola mesma liña. polo sustancioso do texto podfa ser do mesmo autor, ben merece ser coñecido:

"Contra o caciquismo" Rógasenos a publicación desta nota (di *El Liberal*) "Galegos: a causa principal de que Galicia sexa coñecida en España pola "rexión cincuenta" está vinculada a ese caciquismo absorbente e criminal que ten aprisionada a alma do noso pobo. Así pois, a lexión anticaciquil espera de todos os que sinten amor pola "terrifica" que hoxe, día de Galicia, cursedes telegramas ao rei e ao goberno interesándolle que as eleccións municipais e provinciais se celebren antes que as de diputados a Cortes. Se conseguimos isto, Galicia terá dado o seu primeiro paso firme para a liberación. Do contrario, con Concellos e Diputacións interinas —que son armas poderosas para as loitas electorais—, que hoxe están nas mans de caciques, o pobo será unha vez máis escarnecido e o triunfo do caciquismo será un feito. ¡Por Galicia! ¡Por España! ¡Guerra ao caciquismo!"♦

Dille Berce ao Inimigo

Valle Inclán, nominado

O próximo Domingo dia 28 celebrarase a terceira gala de entrega dos Prémios María Casares de Teatro, organizada pola Asociación de Actores, Directores e Técnicos de Escena. Na pasada edición, na noite dos prémios criados para promover o teatro galego sentiuase a oposición do sector ao proxecto en español do CDG. A Asociación fixo despois público o seu rexeitamento a que o centro público programase unha obra en español e participou coa Mesa pola Normalización Lingüística en leituras das catro pezas de Valle Inclán traducidas ao galego, saltando a prohibición da familia do escritor de verquelas á nosa lingua. A presión do mundo do teatro e os numerosos actos de protesta non abandonaron para que Pérez Varela e Gude deran volta atrás. O Valle en español estrououse e as críticas non lle foron propicias. O público -ainda pouco abondoso pero na sua maioría galeguizado- que asiste ao teatro na Galiza tamén se rebello contra o cambio de lingua do Centro. En Madrid, a grande esperanza de Gude de "exportar o teatro galego", as cousas non foron mellor e a crítica española non agradeceu na medida na que eles esperaban o ter asumido a sua lingua. Agora, o Valle Inclán está nominado para un prémio María Casares. Só para un, pero abonda. Entende a Asociación cal é o teatro galego que ten que defender!♦

Susana Seivane edita un disco ao xeito dos vellos gaiteiros

De nena tocaba cunha gaita feita a medida, para que o punteiro non lle rebentase o ombreiro e os farrapos non arrastrasen polo chan. A gaita era unha Seivane, como o seu apelido, un dos de máis tradición na construcción dos instrumentos do país. Pola casa pasaban intérpretes como Ricardo Portela, Moxenas ou o seu próprio avó, dos que Susana tirou boa licción. Agora ven de editar un traballo discográfico no que verque a tradición na que aprendeu.

Foi Rodrigo Romani quen á fina convenceu para gravar o compacto no que colaboran coñecidos músicos como Xosé Ferreirós, Nando Casal, Rodrigo Romani, Laura Quintillán, Sonia Lebedynski, Brais Maceiras, Beto Niebla, Kim Garcia e Xosé Liz. Foi a propia Seivane xunto Brais Maceiras, que no traballo toca o acordeón diatónico, quen se encargaron da selección dos temas. "Non houbo moito que buscar, son os mesmos de sempre, o estilo das pezas é a usanza tradicional que é o que sempre me gustou tocar", comenta resaltando a coincidencia de varios temas que provén da comarca da Fonsagrada - "de onde más me gusta a nosa música" - e, en especial, o Vals de Taramundi, que o seu avó recolleu nunha festa. Mesmo os temas de autor que se incorporan no disco teñen, ao seu ver, "un gosto moi tradicional dando un traballo de moita calidade e creo que moi atrativo".

Muiñeiras, xotas, pasodobres

ou marchas procesionais compoñen o primeiro disco da gaiteira. O que sempre escoitou tocar na casa. "Están todos moi contentos, ánimanme e incluso me poñen algo nervosa" comenta Susana rindo. Cando Moxenas visitaba o obradoiro do pai reparaba nela coa gaita e aventuraba un futuro prometedor para Susana. A ela adicoulle o tema "A agachadía", augurando que algun dia sería unha gaiteira con renome. "Coñecin gaiteiros importantes e fixábamme na sua forma de tocar para acadar o estilo que teño agora", aponta Seivane, que está a preparar a banda que actuará en directo para promocionar o disco.

Pertence á terceira xeración dunha saga na que non hai ninguén que non teña relación coas gaitas. Ela é a primeira muller que amais de tocar participa na sua construcción. De mañá é fácil atopala no obradoiro dos Seivane xunto co pai, o tio e o curmán producindo as coidadas e cotizadas gaitas que levan o seu apelido. "Antes había máis pandereitras e a muller estaba máis rela-

cionada co cante, pero afortunadamente iso evolucionou e xa comezamos a entrar en todos os traballos. De todas maneras, o papel da muller foi fundamental na música tradicional. Meu avó aprendeu a tocar pezas na gaita porque suai llas cantaba" lembra Susana Seoane hai un ano nunha entrevista (ANT N.813) na que se analisaban os seus inicios como gaiteira despois de que se dera a coñecer tocando no verán con Milladoiro nun concerto en Lugo.

No obradoiro expónense entre outras as fotos de Ricardo Portela, Mike Oldfield e a familia Seivane ataviada nalgúns das delas co traxe tradicional. No piso de arriba gárdase unha singular colección de instrumentos entre os que hai desde as exquisi-

tas gaitas pensadas na imaxinación do patriarca da familia - unha delas con máis de un millo de incrustacións de nácar no punteiro e no ronco - até a pequena coa que comezou a tocar Susana. Toda esa tradición fai que para os Seivane o compacto sexa unha festa con moitas gaitas. ♦

Pertence
á terceira
xeración
dunha saga
na que non
hai ninguén
que non teña
relación
coas gaitas.

LOIS DÍEGUEZ

A SERPE DOS CAMIÑOS

A pena do monte Pano

ta me fai. Eu non vos podo beber champaña, non estou afeita".

Hai un mundo de turistas visitando o mosteiro. O claustro, baixo a grande pena, parece pequenín. Non cabe dúbida de que impresiona. A igrexa baixa está soterrada, e parte das tres ábsides rectas e da nave metidas e traballadas na rocha como se buscasen o útero da terra Nai, que é a Gran Nai, entre arcos de ferradura apoiados nunha columna con aneis. Na bóveda conservan-se pinturas románicas dos santos Cosme e Da-

mián. Os frades deste mosteiro debían gostar dos santos por parés, avogosos eles da tradición dos dióscuros, a xemeidade reconverte da pagania. É esta a parte más primitiva e íntima de San Xoán, de estilo mozárabe.

No piso multiplica-se o simbolismo que ao longo da historia foron construídos os artistas, o xa sonado mestre de San Xoán da Pena. A igrexa alta, románica, introduce tamén as tres ábsides curvas no ventre aberto da rocha, co triple arco triunfal e os más pequenos

percorrendo as curvaturas. A igrexa comunica-se co panteón real e mais o dos nobres, onde os viaxeiros contemplan, nas poucas posibilidades que a nube de turistas lles permite, un rico bosque de símbolos que unen a morte coa resurrección: grifos, mandorlas, crismóns... capítulo que se completará no fermoso claustro onde están soterrados os pertenentes ao estamento relixioso. O mosteiro de San Xoán da Pena foi cobizado por todas as xentes para o seu último descanso, tamén por gardar durante séculos, antes de ser trasladado definitivamente á catedral de Valencia, el Graal vitorioso de aventuras e portador da inmortalidade. Unha axudía, logo, para asegurar o alén.

Ao claustro entra-se por unha porta mozárabe. Entre duas capelas de distintas épocas (San Vitoriano e Santos Voto e Fiz), quedan pouco más que dous dos seus lados cos capiteis máis fermosos do mestre que os esculpio. Pero chama a atención a sua rareza de ter como tellado a pena viva, parecendo así como incompleto. As personaxes traballadas en pedra rústica amosan ollos enormes de améndoas e roupas e corpos minu-

ciosamente detallados envolviendo a totalidade da superficie dos capiteis. Ese Adán tapando o sexo despois de ser vencido, aparece vivo, sereno, sen a tristura nem a desesperación con que se adoita expresar a sua "caída". Acaso o mestre de San Xoán tivese unha leitura da Biblia pouco ortodoxa.

Contra os ocos das xanelas formadas polos arcos bate o sol da tarde esvaído polo verdor das follas dos caxigos. As chaves e as cruces gravadas por toda a superficie do muro que dá á igrexa, entre as pedras escritas cos nomes dos frades falecidos hai xa tantos séculos, volvense douradas. Os viaxeiros esperan outra vez que os boten, tan cumpridores son eles do tempo e da observación, e como se a causa lles soubese a pouco, ainda sobre ao mosteiro superior que se construiu séculos máis tarde no alto da serra, sobre a pena grande, para admirar a sua fermeza portada barroca e camifiar entre lindos pasos de acibro e faías até o Mirador. Desde ese balcón ven os Pirineos nevados en pequenos dentes entre os que se distinguen as Tres Sorores que sempre buscan, e as encostas e os vales verdísimos vindo-se át eles como se os perseguisen. ♦

ANACOS

BOROBÓ

A data do papel azul

Contadas veces escoitei na miña vida a Carballo Calero. A derradeira penso que foi unha mañá na Carrera do Conde, onde, ao cruzarme con el, sorprendeume cun vibrante berro: ¡Tíñas razón, Borobó! ¡Tíñas razón!, que me deixou abraido, xa que eu non tiña a menor idea de por qué tiña razón. Mais, Carballo explicoume desgida que a miña razón se atopaba no que datara atinadamente a actuación de Rosalía de Castro na "función teatral a beneficio dos feridos da Guerra de África": vinte anos denantes da fecha que constaba nas biografías da Cantora do Sar escritas ata entón.

Dira eu coa data exacta na colección de *La joven Galicia* que me doara o alcalde de Noia, nos anos cincuenta, Manuel Blanco Ons. E axiña din a cofiecer o seu contido nun serial de *anacos*, na Noite, que logo se publicaría íntegro nun número da *Gaceta da Prensa Española*.

Reflexaba *La joven Galicia* un brevíssimo período da vida de Santiago de Compostela (o primeiro semestre de 1860), que se caracterizou pola atención á cultura e o progreso. O subtítulo deste efímero periódico expresaba nitidamente cales eran as preocupacións de quen o redactaban: *Revista de Instrucción Pública, Cien-*

cias, Literatura y Bellas Artes. Dirixía a revista José Planellas Giralt, catalán de nación, catedrático de Historia Natural da Facultade de Farmacia, da Minerva galega.

La Joven Galicia apareceu, exactamente, o primeiro de Xaneiro de 1860. Na hora de entrar en prensa o número inicial acabábase de recibir en Madrid un telegrama, fechado no 30 de Decembro, anunciando que o día anterior fora atacado por unha partida de mouros, o batallón que protexía as obras do camiño de Tetuán. Viña a encetar así a Guerra de África, que gañaría o exército mandado polo xeneral O'Donnell –o propio primeiro ministro da Reina Castiza–, e na que tanto se distinguíron o célebre xeneral Prim.

Ista etapa bética coincide no tempo co período de publicación de *La Joven Galicia*, que se extende dende o primeiro de ano ata o 10 de Xuño do mesmo 1860; no que saiu o derradeiro número, o 24, de que dispoño na miña colección, anque pode ser que apareza algúin máis.

Na secretaría da redacción de *La Joven Galicia*, sustitueu ao poeta posromántico Miguel Ángel Corzo, xa no terceiro número, outro poeta que se malograria tamén coma il, en plena moceda-

de: Guillermo Alonso Alonso, natural de Mondoñedo e de quen serfa, no futuro, sobriño neto o ixnel Dámaso Alonso.

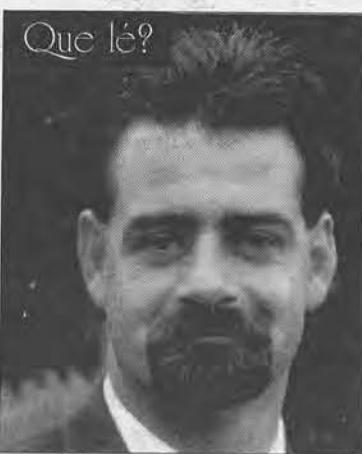
O Utilizaba o poeta mendoñense o seudónimo de O Morcero, pra trazar na súa revista a crónica da vida local de Santiago, moi movida neses meses daquela ano da Guerra de África. Trataba das funcións teatrais do Liceo de la Juventud a beneficio dos feridos na contenda; as cales alternaban cos brillantes bailes que a posromántica entidade –tan significativa no rexurdimento das letras galegas– non deixaba de celebrar; no seu local establecido no antigo convento da Cerca, ou de San Agustín.

"La comisión que mi señora *La Joven Galicia* me ha confiado –escribia O Morcero ao iniciar a crónica local nista revista– es esencialmente murmuradora: consiste en estar y poner al público al corriente de todos los chismes e intriguillas". O que non era óbice para que outras noticias tan curiosas como a da actuación de Adelaida Ristori, mellor actriz tráxica de Europa, no Teatro Principal. E asimesmo daría a de outra –e más trascendente pra nosa historia literaria– representación; dando motivo Guillermo Alonso pra que un século depois

Carballo Calero poidera darlle a razón a Borobó, aquela mañá, na Carrera do Conde.

Xa que tamén informou O Morcero nas suas crónicas das dúas funcións teatrais, organizadas por "el cuerpo escolar, esto es la nata y flor de Santiago", e o *Liceo de la Juventud*. Delas a segunda resultou a causa da afirmación de Carballo; pois a principal intérprete da velada foi, precisamente, Rosalía de Castro, na noite do 31 de Xaneiro de 1860.

Iste testimonio do secretario de *La Joven Galicia* viña a retrasar vinte anos xustos a data que pon a D. Victoriano García Martí, na anticipadora biografía que precede a sua edición das *Obras Completas* de Rosalía. Como proba da persistencia da afición á esencia da súa xenial biografada, adúciu Don Victoriano a posesión de "una cuartilla impresa en papel azul con una poesía dedicada por los estudiantes de Santiago a Rosalía en el año 1880". Don Paulino Pedret Pedret, expertísimo en datas, comprobaría, inmediatamente despois de revelala eu naquél serial, que a verdadeira data do *papel azul* era a dada por min. E logo, pasados se cadraron vinte anos, o egrégio –non esgrevio– D. Ricardo, ainda me berraba dándome a razón. ♦

Xosé Luis Martínez Pereiro

'O humor na literatura é un arma para atacar ás persoas ruíns'

Estou lendo *A demanda do Santo Graal*, na edición portuguesa de Irene Freire Nunes, *O Satanás*, de Vicente Risco e *A vida difícil*, do polaco Slawomir Mrozek, un autor cheo de ironía.

Que leituras recomenda?

Calquer relato de Fole, Cunqueiro e Ferrín. Tamén *A Guia da Galicia Mágica*, de Vítor Vaqueiro, Benjamim, de Chico Buarque, *Fraga na Galiza*, de Pepe Carreiro, e *Natura das alianzas*, de Carlos P. Martínez.

En *As irmás bastardas da ciencia*, libro de relatos co que gañou o certame "Carvalho Calero", o fio condutor semella ser a parodia.

O estilo é desenfadado e humorístico. Describo situaciones e personaxes más reais do que parecen ainda que se traten de hermafroditas, namorados de bonecas de plástico ou nenos con duas nais. Hai moita imaxinación pero cun trasfondo real. Non sei se o logro, pero percurto a ambigüedad.

Mália preferir o amor e o humor ás bágoas, os seus personaxes non saen moi ben parados.

Prefiro facer sorrir que chorar, pero son bastante corrosivo, non teño nengún problema en ridicularizar e parodiar á cantidade de xente rastreira e ruín que forma parte da realidade. Adicione tamén ao humor gráfico, a facer viñetas, e teño tendencia a peneirar comportamentos do que me rodea no traballo, na rua, etc. Son personaxes desfrutados pero, repito, más achegados a nós do que podemos pensar.

Como leitor, tamén prefere que o fagan sorrir?

A ironía paréce-me unha arma, non sei se cobarde, pero que na literatura dá moito xogo, más que outros recursos como o sarcasmo. Non pretendo facer dano a ningúen, trátase dunha broma, pero hai moita xente que merece ser atacada. O meu próximo libro, *Breviario de Calamidades*, a punto de sair, tamén segue esa liña, ainda que confía máis fantasía que este. ♦

FRANCISCO A. VIDAL

A insa da Perilla

llanzas cos atletas da televisión, todo o misterio da "insa" limitase a ser alcanzada a nado unha tarde de verán; e son moi poucos os que se lembran das traxedias vividas no seu entorno.

E a Perilla, que foi refuxio e acubillo de pescadores, tamén serviu de illamento, tal e como se conta dun sinistro suceso que nos fai lembrar a tantos que trocaron a súa visión da solidariedade cuando, a salvo dos seus medos, esquecidos da súa época de naufragos da vida, pecháronse na súa illa particular, e renegaron de quen busca remedio á súa miseria.

Conta esta tráxica historia o acontecido a dous veciños cando unha tarde, caía un coa súa dorna, foron sor-

prendidos por un temporal mentres pescaban. Daquela, levantaron a poutada e emproaron terra, no medio dun mar crecido que impossibilitaba o governo acertado das embarcacións.

Cando o primeiro deles se viu incapaz de chegar a porto, loitou duramente para que as ondas non o levasen contra as pedras, a como pudo, atracou por sotavento da Perilla, e logrou acubillarse.

Do seu compaño, perdido de vista no medio da tormenta, non sabía nada, pero supoña que tivera máis sorte ca el e chegaría a terra firme; e no desacougo que o refuxiado sentía nesas eternas horas nas que un estátuo de ventura dun temporal,

envexaba a sorte do seu veciño.

— Ese naceu de pé.

En escasos segundos, pola súa mente pasaron todas as glorias do outro e as desgracias del, para acentuar a desesperación; cando, de súpito, oíu un berro pedindo auxilio.

O refuxiado, sen ousar expoñerse ao vento e a auga, outeu o mar sen ver nada. Pero os gritos volvían a sonar por enriba do bruar das ondas. E seguía sen ver nada, ata que só o zoar do vento e o mar se deixaron oír novamente.

Desde o seu abrigo, o salvado loitou co medo e a solidariedade. Por un instante xustificouse pensando: ¿que podía facer el se por un caso o vise? ¿A arriscarse polo outro? ¿A expor a súa vida por quen, quizás, se o caso fose o contrario non se movería do seu refuxio por nada do mundo?

Estaba ensimesmado cando, de repente, sentiu unha man pousándose no seu ombro; e ao virarse, con ollos de pánico e o corazón detido nun sopro, viu ao naufrago mollado, ensanguentado e desfalecido.

— Home veciño, ¿non me ofás? Case me leva o mar. ♦

A Coruña (1959).

Outras obras publicadas: *Tres crímenes en busca dunhas labazadas* e *Monólogo con oito pausas e un falso espectador* (Teatro), *Amalgama de desquiciados* (Narrativa).

• PÁGINAS COORDENADAS POR ANDRÉ LUCA •

O 4 de Abril, remata a exposición sobre a Escola de Londres que se encontra no Auditório de Galiza en SANTIAGO. Na imaxe, Home posando de Lucian Freud.

Bueu

MÚSICA

RAFAEL AMOR

Celebrando os vintecinco anos actuando por todo o Estado, o cantautor arxentino Rafael Amor chega ao pub Aturruxo o Domingo 28. A partir das nove e media da noite.

Burela

EXPOSICIONES

DANIEL BEIRAS

Na Zaranda colgan, até Abril, os debuxos más recentes do coruñés Daniel Beiras.

Cambados

MÚSICA

SOCIEDAD ALKOHOLICA

Os Sociedad Alcohólica actuan na noite do Sábado 27 na sala Nirvana.

TEATRO

O CANTANTE E AS MULLERES

O Domingo 28 ás 19,30 h, ten lugar na Cultural, a actuación do grupo Migallas, co seu espectáculo de humor O cantante e as mulleres.

A Coruña

CINEMA

COLLEITA EIS 99

O Xoves 25, celébrase, no CGAI, a Gala Colleita EIS 99, escolma dos mellores traballo elaborados polos alu-

nos da Escola de Imaxen e Son durante o curso 97-98, entrada de balde. Ademais, o CGAI ten prevista a exposición das seguintes fitas: o Venres 26, *Ugetsu Monogatari/ Histórias da lúa pálida de Agosto* de Kenji Mizoguchi (Xapón, 1953), os *Caraboucos XIII-XVI*. Para o Sábado, novo passe de *Ugetsu Monogatari/ Histórias da lúa pálida de Agosto*. O Martes 31, *Palombella Rossa/Vaselina vermella* de Nanni Moretti (Italia, 1989). O Mercores 31 remata a programación de Marzo coa repetición da fita *Palombella Rossa/Vaselina vermella*. As proxeccións realizanse na sala do CGAI (Durán Loriga, 10-baixo), ás 20,30 h, de Martes a Venres; Sábados ás 18,30 h. A entrada cuesta 200 pta, por sesión, tamén hai un abono para dez sesión por 1.500 pta.

CONFERÉNCIAS

MULLER TRABALLADORA

"Igualdade e diferéncia no cincuentenario da obra *O segundo sexo*, de Simone de Beauvoir" é o título da charla que imparte Rita Radl o Xoves 25 de Marzo no salón de actos da agrupación cultural Alexandre Bóveda (Avda. Linares Rivas, 49, 1º). O acto comeza ás oito e media da tarde e, seguido da conferencia, terá lugar un recital poético do grupo de teatro da agrupación e a actuación musical de Amparo Leis.

EXPOSICIONES

M. TIessen PASTOR

Até o 10 de Abril, pódese contemplar na Biblioteca Pública Miguel González Garcés, a mostra de pintura do alemán afincado na Galiza Miguel Tiessen Pastor, que amosa a Galiza máis

escura e melancólica. De Luns a Venres de 9 a 21 h, Sábados de 10 a 14 h.

A MIRADA COMPLACIDA E A MIRADA INQUEDA

Castelao, Zuloaga, Sotomayor, Sorolla, Rusiñol, Iruñino ou Regoyos, son algúns dos autores que conforman a mostra *A mirada compracida e a mirada inqueda*, comprendida por unha escolma de 45 traballo, de autores de finais de século XIX e principios do XX, que amosa o debate entre modernidade e tradición presente no cambio de século. Até o 11 de Abril no Museo de Belas Artes.

O CARTELISMO NA GALIZA

Derradeiros días para contemplar a mostra, *O Cartelismo en Galiza*, aberta na sala Médico Rodríguez de CaixaGalicia. Cartaces concebidos por Castelao ou Seoane entre outros, amosan a actividade cartelista de primeiros de século.

ARTE BRITÁNICO DOS ANOS 50

Desde o Martes 9, a Fundación Barrié acolle a exposición adicada á arte británica dos anos 50, en colaboración co The British Council.

EMILIA SALGUEIRO

Até Abril ainda se pode olhar na galería de arte Pardo Bazán a mostra de pintura de Emilia Salgueiro.

TEATRO

UN CORAZÓN LLENO DE LLUVIA

Titúlase o espectáculo que apresenta no Forum Metropolitano, o *Mimán Teatro*, na noite do Domingo 28.

Fene

MÚSICA

MULLER TRABALLADORA

O Venres 26 ás 20,30 h, a cantautora Paloma Suances pecha o programa de promoción da muller cun concerto que terá lugar na Sociedade O Pote de Maníños.

EXPOSICIONES

LIBELLUS DE NATURA ANIMALIUM

Pecha a mostra de debuxos do libro *Libellus de Natura Animalium* de Raúl Gómez Pato na galería Sargadelos.

MÚSICA

HECHOS CONTRA EL DECORO

Ragga-muffing da man dos *Hechos contra el Decoro*, no Zebra, para o Venres 26 ás 12 da noite.

Carteleira

O Tríptico A vida é bela

Hollywood tivo que recoñecer que vale tanto un bufón de rúa como os seus multimillonarios esforzos por construir un guión que faga rir e

pensar. Roberto Benigni e a sua película *A vida é bela*, galardoadas pola industria norteamericana, ofrecen unha lección de bon cine.♦

A CEA DOS IDIOTAS

Empresarios e altos executivos teñen por costume buscar individuos supostamente parvos para convidalos a cear e rírse deles. Comédia francesa, que ten como base unha obra teatral. Entretida, ainda que non seña unha grande película.

MORTOS DO RISO

Un guión que avanza a saltos non impide rir en varias ocasións. Correcta interpretación de Santiago Segura e o Gran Wyoming. De la Iglesia confirma a sua boa posta en escena, pero non as suas potencialidades narrativas.

CELEBRITY

Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guión queda, sen embargo, un pouco corto e alguns diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Branagh.

ENTRE AS PERSONAS

Caro lle costou ás pantallas comerciais pasar este filme de Walter Salles que narra a busca interminable de tenura dunha muller na madurez da vida e un pequeno comenzando a sua. Personaxes que buscan e fuxen da amenaza que pesa sobre os desposeidos. A candidatura ao Oscar ábrelle por fin as portas dos cinemas.

BÁGOAS NEGRAS

Un mozo namórase dunha esquizofrénica con tendencias asasininas e, nunha tentativa de redimila, trata de fugir con ela, pero a protagonista sabe que a sua doença vai levala á loucura máis absoluta, por iso a sua vida carece de sentido. Bon papel de Ariadna Gil nunha película moi frívola.

ESTADO DE SÍTIO

Desaparecido o demo comunista, os integristas islámicos acosan á nación americana. Unha campaña terrorista en

VELVET GOLDMINE

Dous mozos ben feitos esandalizan a conservadora sociedade británica dos sesenta coa súa música glam e a súa estética bisexual. Moito video-clip e un chisco de socioloxía da época.

A DELGADA LINHA ENCARNADA

Un soldado que é obrigado a participar na II Guerra Mundial pergunta polo seu papel contendo e chega á conclusión que esta corrompe ao individuo e non ten utilidade. Filme antilibertario que critica a presenza norte-americana nesa guerra.

A VIDA SOÑADA DOS ANXOS

Dous pícaros ciganos, pai e fillo, sobreviven ás beiras do Danubio acosados por todo tipo de estafadores até que un deles pretende casar á súa irmá co fillo do cíngulo. Filme do Kusturica máis anarcoidé.

ESTACIÓN CENTRAL DO BRASIL

Caro lle costou ás pantallas comerciais pasar este filme de Walter Salles que narra a busca interminable de tenura dunha muller na madurez da vida e un pequeno comenzando a sua. Personaxes que buscan e fuxen da amenaza que pesa sobre os desposeidos. A candidatura ao Oscar ábrelle por fin as portas dos cinemas.

BÁGOAS NEGRAS

Un mozo namórase dunha esquizofrénica con tendencias asasininas e, nunha tentativa de redimila, trata de fugir con ela, pero a protagonista sabe que a sua doença vai levala á loucura máis absoluta, por iso a sua vida carece de sentido. Bon papel de Ariadna Gil nunha película moi frívola.

ESTADO DE SÍTIO

Desaparecido o demo comunista, os integristas islámicos acosan á nación americana. Unha campaña terrorista en

Nova York leva ao exército ás rúas e nese momento debátese o conflito entre seguridade nacional e direitos civis. Filme maniqueo escorado ás teses do Partido Demócrata.

INIMIGO PÚBLICO

Un avogado é vítima dunha persecución de todos os poderes do Estado sen saber por qué. Ao cabo descobre un plano dos servizos secretos para montar un operativo que vixie todos os movementos da cidadanía. Guión ben construído para unha película intrascendente.

GATO NEGRO, GATO BRANCO

Dous pícaros ciganos, pai e fillo, sobreviven ás beiras do Danubio acosados por todo tipo de estafadores até que un deles pretende casar á súa irmá co fillo do cíngulo. Filme do Kusturica máis anarcoidé.

OS PADRIÑOS DO NOIVO

É a segunda das fitas en galego prometida pola distribuidora Filmax tras o seu convénio coa Xunta. A febre de arremediar a Tarantino continúa neste filme no que se frustra unha voda ao verse implicado o noivo máis os seus amigos no atraco a unha tenda. Moita policía, moitos tiros, pero pouca emoción.

ROUNDERS

A vida observada desde o risco dos xogadores de póker. Película de interiores, con bons actores e cenários críbeis. Inapropiada para os que odien as cartas.

DE AGORA EN DIANTE

Un home deixa á súa muller por outra. A muller conoce a un home simpático e pequeno (Dany de Vito). A historia destes primeiros días da muller madura e separada é o tema dun filme que se ve con agrado.♦

Lugo

EXPOSICIONES

GUERREROS

Até o 28 deste mes, pódese olhar na sala Bacabú a mos-

tra de pintura de Santiago Catalán.

X. LUIS ARAUXO

A Biblioteca Provincial acolle, durante estes días, a mostra de pintura de Xosé L. Arauxo.

O clausurado de San Francisco de OURENSE acolle, permanentemente, obras de Arturo Baltar e António Failde.

Na imaxe, Failde no seu obradoiro.

Ourense

EXPOSICIONES

NOMADAS

Na galería de arte Visol encontra-se a mostra de pintura de Catóira, artista autodidacta, que permanecerá aberta até o 6 de Abril.

LUZPIN

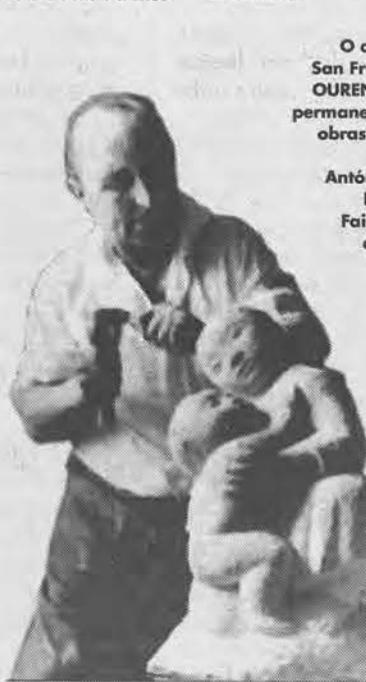
Luzpin, a pincelada atrapada coma unha mosca contra o cristal. Entre a luz e a sombra: a transparéncia, así titula Álvaro Negro a mostra de pintura aberta na galería Marisa Marín, colección dos seus últimos traballos pictóricos. Até o 3 de Abril.

ÁLEX VÁZQUEZ

O 30 deste mes clausúrase, no Ateneo, a mostra na que exhibe as pinturas más recientes Alex Vázquez.

ARTURO BALTAZAR E ANTÓNIO FAILDE

No Claustrado de San Francisco están, permanentemen-

te, as mostras de pintura dos artistas Arturo Baltar e António Failde. Tamén permanentes son a de arqueoxia, aberta no Museo de Arqueoxia; Arte Sacro, no Museo Catedralicio; e no Museo da Cornamusa outra adicada á gaita.

■ TEATRO

CYRANO DE BERGERAC

O Xoves 25, o Teatro Principal acolle ao grupo Librescena que presenta o espectáculo *Cyrano de Bergerac*.

Pontevedra

■ EXPOSICIONES

NATALIA DÍAZ-MELLA

Até o 31 deste mes pódese contemplar, no Teatro Principal, a mostra de pintura de Natalia Díaz-Mella, que titula *Visuēo*.

FERREIRA

Até o 5 de Abril, pódense contemplar na sala Teucro as pinturas de Ferreira.

NATALIA VAL

O Centro de Arte El Mañón acolle, até o 3 de Abril, a mostra de gravados de Natalia Val.

■ TEATRO

CANTA CONNOSCO

O Grupo de teatro Migallas apresenta, no Teatro Principal, o seu espectáculo infantil *Canta connosco* o Martes 30 ás 19 h.

Santiago

■ EXPOSICIONES

LAS HURDES

O Centro Galego de Arte Contemporánea acolle a segunda mostra que se realiza sobre a obra do aragonés surrealista Luis Buñuel baixo o título de *Las Hurdes, un documental de Luis Buñuel*. Por outra banda, pódese ollar tamén no CGAC, a mostra de fotografía do arxentino Humberto Rivas, selección de 56 fotografías realizadas desde 1979, nas que se amosan arredores de Buenos Aires, Barcelona, Lisboa, Coimbra e Santiago de Compostela.

PATRIMÓNIO ECLESIÁSTICO

No Museo do Mosteiro de San Martiño Pinario está aberta a mostra *Todos con Santiago. Patrimonio eclesiástico*.

VÁZQUEZ CEREIXO

Paisaxes titula Xosé Vázquez Cereixo a súa mostra de pintura, na que exibe traballos realizados entre 1990 e 1999. Até finais de Abril na Casa da Parra.

VIRXILIO VIÉTEZ

No Museo do Povo Galego pódense ollar as fotografías de Virxilio Viéitez, na que se retrata a Terra de Montes entre os anos 1955 e 1965. Tamén está aberta a mostra de pintura de Ramón Vázquez Molezún.

Leandro
mostra as
suyas
pinturas no
Funil de
Santiago.

Convocatórias

PRÉMIO OURENSE DE CONTOS

A Casa da Xuventude e a Agrupación de Libreros de Ourense, en colaboración coa Concellería de Cultura de Ourense convocan o *xvi Concurso de contos para a mocidade*. Poden participar todos os xóvenes entre 14 e 30 anos, con un ou vários relatos de tema libre. Os orixinais, e inéditos, terán unha extensión mínima de seis folios e máxima de vintecinco, mecanografados a duplo espazo e por unha só cara. Estabelécese un único premio de 100.000 pta. e catro accesits de 25.000 pta. cada un. Os traballos entregaranse ou enviaranse á Secretaría da Casa da Xuventude, Celso Emilio Ferreiro, 27. 32.004 Ourense. As narracións apresentaranse baixo seudónimo e irán acompañadas dun sobre fechado no que figurarán os dados persoais do autor. O prazo de presentación remata o 25 de Abril. Maior información no teléfono 981 120 156.

CONCURSO NACIONAL DE CONTOS INFANTIS

A Agrupación Cultural O Facho, co patrocinio de CaixaGalicia, convoca o

XXX Concurso Nacional de contos infantis. Os contos, para nenos, de tema libre, han ser orixinais e inéditos. A extensión máxima dos traballos será de seis folhas mecanografadas a duplo espazo. Cada concursante poderá apresentar tantos traballo coma deseñe. Os orixinais mandaranse por triplicado e baixo plica ao local social da Agrupación Cultural O Facho: Federico Tápias 12, 1ºC, 15.005 A Coruña, ou ao apartado de correos 46. O primeiro premio está dotado con 45.000 pta. O prazo de presentación pecha o 29 de Abril de 1999. Maior información no teléfono 981 120 156.

PRÉMIO DE FOTOGRAFIA LUÍS KSADO

A Deputación da Coruña convoca a *III edición do premio de fotografía Luís Ksado*. Aberto a todas aquelas persoas, maiores de idade, que gosen da fotografía, está dotado cun único premio de 1.000.000 pta. As fotografías apresentadas deberán compoñer unha serie de un mínimo de seis e un máximo de doce, en formato 30 x 40 cm. O tema ha xirar arredor do país, e as cópias deberán entregarse sen

nengun tipo de montaxe ou enmarque, en cor ou branco e preto e inscribiranse no ámbito do fotodocumentalismo, fotoxornalismo ou reportaxe en xeral. Os traballos apresentaranse baixo lema ou título acompañados de plica na que figurarán os dous datos persoais do autor. Deberán levar no seu dorso o título ou lema da serie e más o número de orde que ocupa nella. O prazo de admisión dos traballos remata o 1 de Maio de 1999. As fotografías remitiranse á Deputación Provincial da Coruña, sección de Cultura e Deportes, Avd. Alfériz Provisional, s/n, 15006 A Coruña, indicando no sobre *III Premio Luís Ksado de Creación Fotográfica*. Bases publicadas no BOP, Nº 286 do 15 de Decembro de 1998.

I CERTAME MUNDANAL DE ARTE DESFIGURATIVA

O Café das Artes e a revista Alémparte convocan o *I certame mundanal de arte desfigurativa* aberto a todo o público en xeral. O soporte sobre o que se realize o traballo de desfiguración debe estar editado, tanto ten que sexan libros, comics, publici-

dade, cartace... Admítense calquer método de traballo, agás os onogramáticos, calquer técnica. Os orixinais remitiranse xunto plica na que figure o título da obra e unha foto do autor ademais dos seus dous datos persoais e unha fotocopia da páxina na cal se realizou a desfiguración. Os traballos remitiranse ao apartado de correos 47 de Chantada (Lugo), antes do 8 de Maio de 1999. Mais información no teléfono 982 462 160, de Xoves a Domingo, a partir das 19 h.

ENCONTRO GALEGO-PORTUGUÉS DE EDUCADORES POLA PAZ

Educadores pola Paz-Nova-Escola Galega e Educadores para a Paz de Portugal organizan o *VI Encontro Galego Portugués de Educadores pola Paz*. O Encontro desenvolverase do 23 ao 25 de Abril nas Torres de Santa Cruz, Oleiros (A Coruña). A matrícula, más pensión completa para toda a fin de semana no Hotel Porto Covo, en Santa Cruz, é de 14.000 pta., para socios e estudiantes. Mais información no teléfono 981 636 598.♦

ESCOLA DE LONDRES

O Auditório de Galicia, acolle, até o 4 de Abril, a obra de unha dúzia de artistas figurativos, xurdidos nos últimos cincuenta anos e englobados na chamada Escola de Londres. Producida polo propio Auditório, a exposición vai desde o humanismo de Francis Bacon segundo por Lucian Freud, Kossoff, Auerbach, Michael Andrews, Kitaj e Raymond Mason até o conceptualismo dos máis novos como Paula Rego, Bill Jacklin, Celia Paul, Tony Bevan ou Stephen Conroy.

QUEN VIVE AQUI?

Na galería Trinta encóntrase a mostra de Xan Anleo, *Quen vive aquí?* formada por instalacións, fotografías e debuxos. Até o 18 de Abril.

LEANDRO

No Funil pódese ollar durante estes días a mostra de debuxos de Leandro. O café bar Metate acolle a mostra de fotografías de Ana Terradas até o 31 de Marzo. Na cafetería Milay pódense ollar os traballos de pintura de Lourdes Castro até o 1 de Abril. O café Rua Nova acolle, até o 1 de Abril, a mostra de debuxos de Manuel Caamaño.

SARA SALGADO

No Hotel San Carlos pódese contemplar, até o 31 de Marzo, a mostra de fotografía de Sara Salgado que leva por título *Recinchos*. A pintura de L. Castro pódese ollar durante estes días no Hotel Congreso.

MÚSICA

PEDRO ITURRALDE

Xunto con Mariano Díaz no piano, Carlos Carli na batería e Miguel Ángel Chastang no contrabaixo están de jam-session o Sábado 27 e Domingo 28, no Dado Dadá, que celebra o vinde aniversario, para logo gravar un disco do Luns 29 ao Mércore 30 neste mesmo local.

REAL FILARMONIA DE GALICIA

A Filarmonía de Galicia, dirixida por Maximino Zúmalabe, ofrece un concerto, o Venres 26 ás 21 h, no Auditorio de Galicia con Mozart no programa.

Vigo

■ CINEMA

LUMIÈRE

O Cine Clube Lumière ten prevista para esta semana a proxección de, o Mércore 31, *Henry Fool de Hal Hartley (USA, 1997)*, no Auditorio do Concello ás 20,30 h. O prezo da proxección é de 400 pta.

■ EXPOSICIONES

ANIA GONZÁLEZ

Un Bosque, titula Ania González a súa instalación criada na galería Artefacto e que podemos contemplar até o 7 de Abril.

COLMEIRO

Abre na Casa das Artes e na Sala de Arte Caixavigo, a antoloxía adicada ao pintor Manuel Colmeiro. Un total de 140 traballos de debuxo e pintura.

Pedro Iturralde grava un disco no Dado Dadá de Compostela.

VII Feira do Teatro

Vense desenvolvendo en Santiago, desde o Martes 23 e chega ao Sábado 27. A sede permanente está na Carrera do Conde 19 e admiten reservas de localidades e prezos especiais para grupos. Ainda podemos disfrutar con, o Xoves 25 ás 11,30 no Iago, *Títeres Cachirulo* que representan Pinocho; no Auditorio CaixaGalicia ás 16 h, *Uvega teatro cénfica* Un home que se parecía a Macbeth; ás 18 no Principal, *Teatro do Morcego* estrea Morte accidental dun anarquista; ás 20 horas na Sala Galán, *Matarile* representa Teatro para camaleóns; na Nasa, ás 23,30, *Alala Produccións moneta A viaxe de Lola*; fronte ao Principal, ás 17,45 e 19,30, *accções de Bruto & Pífan*. Para o Venres 26 temos, ás 11,30,

En pié de guerra, de Teatrapo

Anúncios de balde

- Se vivides en Ferrol e queredes esmendar co rizo, os Luns de 11 a 12, oide en Radio Kaos, 96,3 FM: O que nos sabemos e vostede non. Chama á tertulia radiofónica definitiva no 981 337 413 e resolvemos todas as tuas dúbidas.
- Esquerda Nacionalista-Mocidade vende os textos da sua IV Asamblea Nacional. Interesados envien 300 pta. en selos ao apartado de correios 384. 15.780 Compostela.
- Asociación Cultural ofrece primeira oportunidade de actuaciones a novos grupos musicales de calquier estilo. Charmar polas tardes de 5 a 8 ao teléfono 986 241 534.
- Novo grupo de música fusión-folk busca os seus primeiros concertos e oportunidades. Seriedade. Charmar polas noites de 10 a 11 ao teléfono 986 240 431.
- Enfermeira titulada busca traballo na comarca do Salnés ou próximas. Experiencia en coñecido de enfermos hospitalizados e a domicilio. Teléfono 630 787 633 ou 988 216 562.
- O Centro Social semente convida-vos a que pasades umha tarde conosco disfrutando dumha boa conversa, dumha melhor compañía, ou se preferedes, lendo un libro da nossa biblioteca, o tempo que vos tomades algo. Estamos na Paz 16 (Zona os Mallos-Coruña) podedes vir as sestas feiras e os Sábados das 18 ás 21 h. e das 18 ás 20 h, respectivamente. Tamén podes organizar acós os voos actos e fazer as vossas asambleas. Vide a conhecer-nos.
- Grupo independente do Povo Vasco vende duas camisetas ao prezo de 3.000 pta. Todas as tallas e todas os cores. Euskadi Independente e Euskal presoak. Baraka-Taldea r/Economía nº 17-4º esq. c.p. 48.902 Barakaldo (Bizkaia).
- Lixo Urbano, novo catálogo com máis de 300 referencias musicais (punk, rock, hardcore, metal, ska, reggae...), fanzines, revistas, livros. Especial atençom á música do país. Pídeo de balde ao apartado dos correios 304 de Compostela (15700) ou a lixo@ctv.es. Página web: members.xoom.com/lixourbano
- Cursos de verán en Irlanda.
- Swan Iutt. Grupos acompañados por guia. Teléfono 986 702 131. Carmen.
- Se queres ter o Nº 2 do vozeiro Alérm do Cáctico ou o manifesto Mal-Dito, só tes que enviar um selo de correios (mínimo 35 pta.) a: Pub Trincheira. Rua d@s Irmardinh@s, 15-baixo. 36201. Vigo Galiza.
- Precisase persoa para compartir piso céntrico en Vigo. Duas habitacións tranquilas e cuarto de baño próprio. 30.000 pta. máis gastos. Teléfono 986 228 748
- Alúgase apartamento en zona de praias. Xullo e Agosto. Teléfono 986 702 131. Carmen
- Synergia é un Boletín, que con periodicidade trimestral, contén as últimas novas das nacións sen estado de Europa-Oeste, escrito en inglés e editado en Catalunya. Synergia está aberto para que crea no direito de cada nación a preservar a sua identidade e a decidir o futuro co direito de autodeterminación. Encomendas a Liga Céltiga Galaica. Apdo. 2167 da Coruña. Envíase gratuitamente.
- Alúgase apartamento en Carnota (A Coruña) ao lado da praia, con terraza e vistas ao mar. Completamente equipado. Para Semana Santa ou tempada de verán. Teléfono 981 761 144 preferentemente á noite. Daniel.
- Enfermeiro cubano ofrece os seus servicios para coñecer enfermos e ancianos. Teléfono 986 266 282.
- Se es radioaficionado e nacionalista lúita connosco por unha entidade galega (ham e 11mts). Escreve ao apdo. 111-15920 de Rianxo (A Coruña) ou ben ao correo electrónico xoanpin@teleline.es.
- A Asociación de Mulleres Andanza ofrece información e asesoramento sobre maus tratos, alcoolemia, violacións, ludopatías, drogo-dependencias, actividades culturais, cursos de interese, etc. Mais información no café bar A Esquina, urbanización Sol e Mar, Oseiro, Arteixo ou no tel. 981 602 266.
- Auxiliar de clínica con experiencia oferécese para traballar en Santiago, coidando nenos, enfermos, ancianos ou calquier traballo rela-

cionado coa rama sanitaria. Teléfono 617 065 527.

■ Véndense cinco encyclopédias novas. A Nosa Terra, Nós, Documentos Galegos, Altar e História de Galiza. De Luns a Venres, de 15 a 16 horas no 981 716 203. Perguntar por Marcos.

■ Coral Máximo Gorki. Se entendas a música como un acto de solidariedade entre povos. Se tes un par de horas libres á semana e queres empregalas de xeito lúdico e creativo. Esperámose os Luns e Xoves de 19,45 a 21,15 no Instituto Santa Irene de Vigo. Tf. 986 224 457 ou 986 366 381.

■ Celebraránse Conferencias Juventude-Festival Mundial Juventude-1998 (Portugal). No marco da Conferencia Mundial Ministros Juventude (Declaración de Lisboa), solicitou-se-lle em 8 Agosto (escritos en mão) a Kofi Annan resolución ONU favorável á livre determinación, independencia, soberanía da Galiza. Quem desejar máis información escreva ao apdo. 1.012, Ferrol. CP 15406.

■ Necesito urgentemente un traballo en Santiago para vivir, ofrézome para limpar, como asistente, etc. Teléfono 617 065 527.

■ Moto inválido. Véndese seminova no Saviño en 300.000 pta. e outra de máis uso en 100.000 pta. Teléfono 982 410 244 despois das 16 h.

■ Precisamos calquier tipo de material galeguista para espallar a nosa ideoloxia polo Bierzo. Colectivo Fala Ceibe, Avd. do Castelo 203, 2º C. 24.400 Ponferrada.

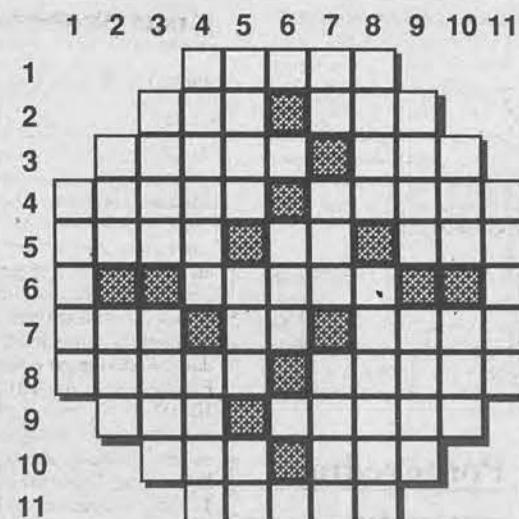
■ Véndese Renault Twingo, 1.2. Equipamento completo. 50.000 km. Ano 95. Garantía até Novembro do 99. Perguntar por Emilio no 986 420 687 ou 670 521 447.

■ Música. Preparación oposiciones. Ensinanza primaria e secundaria. Teléfono 986 235 472.

■ Rádio Piratona, a rádio libre de Vigo, edita o seu boletín informativo coa programación da rádio, e novas de ecología, luta social, liberación animal, etc. Se estás interesado/a en recibir a publicación de balde escrívenos ao apdo. de correios 8278, c.p. 36200 Vigo. ♦

Encrucillado

XOAN COSTA

Horizontal

- 1) Virgo. 2) Posuér ~ Ao revés, coñezo. 3) Aguanta, suporta ~ Vapor, emanación. 4) Tenfa a posibilidade ou facultade de ~ Anaco de calquera cousa cortado en forma de prisma máis ou menos regular, no plural. 5) Attrévase ~ Expresión para que nos preste atención quen nos ouve ~ Parte do chapéu ou do tellado. 6) Fillo de Abraham. 7) Desta maneira. ~ Ao revés, que non ten compañía ~ Lama. 8) Operación matemática ~ Derribes unha árbore. 9) Letras de meu ~ Teñen tose. 10) Remuñío que fan as ondas ~ Cada unha das doce partes en que se divide o ano. 11) Sacos feitos de pel de animal.

Vertical

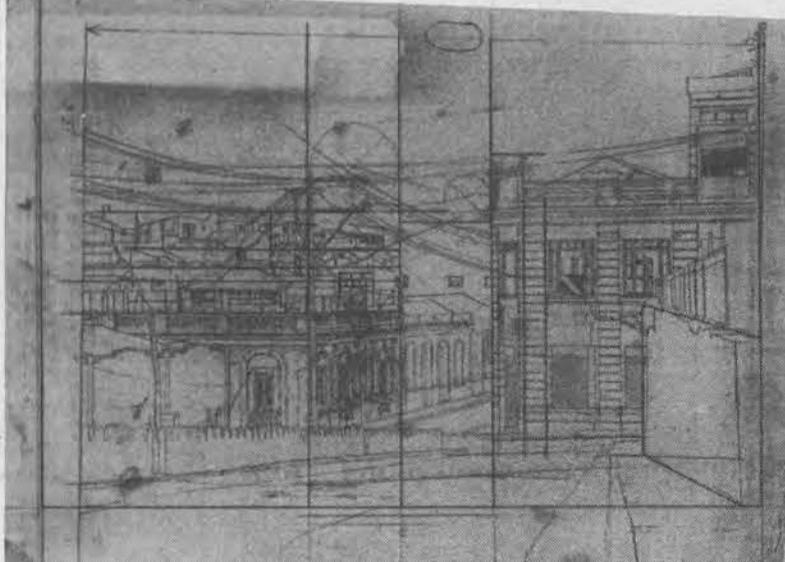
- 1) Cortar a rama inútil de ábores, viñas, etc. 2) Forma abreviada de estou ~ Da súa propiedade. 3) Un bairro de Vigo ~ Sufijo que significa doutrina, sistema, modo, tendencia. 4) Fun o herdeiro ~ Posuelo. 5) Que ten os mesmos pais ~ Que non ten compañía. ~ Ao revés, entrega algo a alguén. 6) Presente do verbo haber. 7) Expresión para chamar alguén ~ Forma parte dunha expresión que significa "ás cezas" ~ Colla algo coa man. 8) Sustén que unha cousa non é verdadeira ~ Grupo de persoas ou cousas con determinadas cualidades comúns. 9) Saco grande e de tecido forte ~ Ao revés, carimbo empregado para autenticar documentos. 10) Debaixo ~ Entreguen. 11) Bolsas grandes. ♦

Para a inclusión de información nestas páginas do LeCer, pregámos-vos nosas fagades chegar antes dos Luns. Pódescase facer a través do correo, Aptdo. 1.371, 36200 Vigo; por Telf. 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

CARMEN CALVO

Kurxo Martíño colga os seus lenzos na galería Abel Lepina de VIGO.

Derradeiros días para ollar a mostra de pintura de Carmen Calvo, aberta na Sala de Exposicións da Fundación CaixaGalicia (Policarpo Sanz, 21).

A Rede

REVISTA XO!
http://members.es.tripod.de/revista_xo

A Revista XO!, a voz que para as bestas, ten un espazo na rede desde tempo moi recente. A súa páxina de momento ainda ten que medrar, pero xa deu os primeiros pasos e ofrece a cabecela, unha ilustración da mascota e os créditos da revista. Tamén é posibel enviar un correo electrónico. ♦

XURXO MARTÍNO

Na galería Abel Lepina pódese contemplar a pintura de Xurxo Martíño até o 10 de Abril.

MÚSICA

MADRIGALISTAS DE PRAGA

O Xoves 25 ás 22,30 h, no Aditório Caixavigo, actuación do conxunto de música antiga Madrigalistas de Praga.

HECHOS CONTRA EL DECORO

A Iguana Club acolle, o Sábado 27 ás doce e media

da noite, a actuación do grupo de ragga muffing Hechos contra el Decoro.

REINCIDENTES E SUPERSKUNK

Os Reincidentes apresentan o seu último traballo,

titulado ¡Te lo dije!. A canxa da eles estarán os SuperSkunk. Sábado 27 na sala Oido ás 21 h.

TEATRO

LUGAR

O CDG apresenta no Auditorio Caixavigo o seu último traballo Lugar de Raul Dantos días 27 e 28 (Sábado e Domingo), ás 22,30 h. Venda de entradas no teléfono 986 23 80 51. ♦

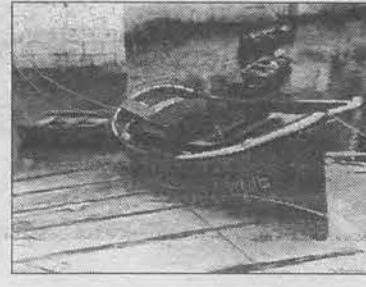
CARLOS RODRÍGUEZ

Até o 31 de Marzo pódese contemplar, no Real Clube Náutico, a mostra de pintura realista de Carlos Rodríguez.

DOBLE FALSEDAD

Florentino Díaz titula Doble Falsedad II a súa mostra de esculturas aberta na galería Ad Hoc.

O pintor realista Carlos Rodríguez mostra a sua obra no Náutico Vigoés.

Caldo de letras

T	Y	B	A	B	L	F	G	U	Q
B	W	Q	Ç	Ñ	T	Q	U	B	M
I	L	Q	Y	H	B	W	H	N	T
D	I	J	Q	D	W	T	U	Ç	D
S	O	L	B	F	E	H	R	E	M
C	F	Z	Z	V	F	D	G	M	I
E	Z	N	A	A	Q	W	N	W	J
M	W	Ç	A	B	Q	D	Ñ	B	L
S	J	E	E	C	C	Y	F	A	P
Ç	M	N	R	I	Q	J	J	Ñ	F

Notas musicais.

SOLUCIONES AO ENCRUCILLADO

1) PODAR. 2) TOUTA ~ HAS. 7) EI ~ TOUTA ~ TO. 9) SACADA ~ CLASES. 11) SACOS.

3) TELLO ~ ISMO. 4) HERDEI ~ TELLO. 5) IR. 6) ME. 8) NECA ~ OLSES. 10) MA ~ SOA ~ AD. 12) OS ~

13) RESTA ~ TA. 14) LOSCOS. 15) OSA ~ OS ~ 16) UME ~ TOSSEN. 17) ASI ~ OS ~ 18) ZESTA ~ TA.

19) UNE ~ TOSSEN. 20) RESTA ~ TA. 21) ASI ~ OS ~ 22) ZESTA ~ TA.

23) RESTA ~ TA. 24) ZESTA ~ TA. 25) ASI ~ OS ~ 26) RESTA ~ TA.

27) RESTA ~ TA. 28) ZESTA ~ TA. 29) ASI ~ OS ~ 30) RESTA ~ TA.

31) RESTA ~ TA. 32) ZESTA ~ TA. 33) ASI ~ OS ~ 34) RESTA ~ TA.

35) RESTA ~ TA. 36) ZESTA ~ TA. 37) ASI ~ OS ~ 38) RESTA ~ TA.

39) RESTA ~ TA. 40) ZESTA ~ TA. 41) ASI ~ OS ~ 42) RESTA ~ TA.

43) RESTA ~ TA. 44) ZESTA ~ TA. 45) ASI ~ OS ~ 46) RESTA ~ TA.

47) RESTA ~ TA. 48) ZESTA ~ TA. 49) ASI ~ OS ~ 50) RESTA ~ TA.

51) RESTA ~ TA. 52) ZESTA ~ TA. 53) ASI ~ OS ~ 54) RESTA ~ TA.

55) RESTA ~ TA. 56) ZESTA ~ TA. 57) ASI ~ OS ~ 58) RESTA ~ TA.

59) RESTA ~ TA. 60) ZESTA ~ TA. 61) ASI ~ OS ~ 62) RESTA ~ TA.

63) RESTA ~ TA. 64) ZESTA ~ TA. 65) ASI ~ OS ~ 66) RESTA ~ TA.

67) RESTA ~ TA. 68) ZESTA ~ TA. 69) ASI ~ OS ~ 70) RESTA ~ TA.

71) RESTA ~ TA. 72) ZESTA ~ TA. 73) ASI ~ OS ~ 74) RESTA ~ TA.

75) RESTA ~ TA. 76) ZESTA ~ TA. 77) ASI ~ OS ~ 78) RESTA ~ TA.

79) RESTA ~ TA. 80) ZESTA ~ TA. 81) ASI ~ OS ~ 82) RESTA ~ TA.

83) RESTA ~ TA. 84) ZESTA ~ TA. 85) ASI ~ OS ~ 86) RESTA ~ TA.

87) RESTA ~ TA. 88) ZESTA ~ TA. 89) ASI ~ OS ~ 90) RESTA ~ TA.

91) RESTA ~ TA. 92) ZESTA ~ TA. 93) ASI ~ OS ~ 94) RESTA ~ TA.

A NOSA TERRA

DIRECTOR: Alfonso Eiré López EMPRESA JOURNALÍSTICA EDITORA: Promocións Culturais Galegas S.A. PRESIDENTE: Cesáreo Sánchez Iglesias
Príncipe, 22, planta baixa (36202) Vigo. Tel.: Administración, Subscriptions e Publicidade (986) 43 38 30. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

• 25 DE MARZO • 1999 • N° 875 • ANO XXII • IV XEIRA •

A estación de Córdoba mostra a integración dun edificio moderno nos sinais culturais da cidade

César Portela, o arquitecto galego reclamado en Andalucía

♦ CARME VIDAL

Sesease ben polas tardes na nova estación de autobuses de Córdoba. Os espazos son frescos, facendo frente aos rigores do calor da cidade andaluza e conservando a sábia tradición da arquitectura árabe. O seu autor é César Portela, un arquitecto que entende que o nacionalismo obrigao a ser más sensibel coa cultura de cada país no que traballa.

En Xapón dixerón das suas obras que eran as "máis xaponesas" das que se tiñan feito nos últimos tempos. Fóra da sua singularidade coma autor, a César Portela preocúpalle máis entender a cultura na que integrar as suas construccions. Por iso atina coas necesidades de cada país e fai que as suas obras pasen de seguido a formar parte da sua paisaxe. Lamenta o arquitecto galego o engolamento de certos profisionais que apresentan un proxecto tanto para Dinamarca coma para Venezuela, arrogándose un protagonismo do que el descre. "Moléstame a actitude de ningunejar a cultura da xente onde se traballa, apresentar a obra con maiúsculas menosprezando os sinais de identidade dos povos" anota.

Meteuse así na cultura andaluza. De Córdoba visitou os seus patios e as suas ruas, escoitou aos cantaores e coñeceu aos toureiros. "O esforzo de defender o meu deume instrumentos para entender que tamén hai que valorar as outras culturas. Para iso ten que servir o nacionalismo", aponta Portela de quen o dia da inauguración da estación gabaron a sua capacidade de entender o mundo andaluz.

No libro editado pola constructora San José -encargada de materializar o proxecto- César Portela escrebe as sensacións que o conduxeron a deseñar o edificio: "Via a luz acometendo, ben forte, ben espesa. E do outro lado a sombra, tamén espesa, tamén forte, aguantando estes muros. E dentro unha ciudadela, unha casbah, un caravansar, un zoco, un cúmulo de construccions e de espazos baleiros entre elas, formados por planos diversos, uns verticais, outros horizontais, situados estes a diferentes alturas, uns rectangulares outros circulares. Todos eles para defender da luz, para dominar, para apreser a luz, para mitigala, para utilizarla unha vez domesticada, para desangrala convenientemente, para atenuala e repartir os seus fulgores".

Solución para integrar a historia con eficacia

Cando se estaba construindo este moderno edificio, polo que pasaban sete millóns de viaxeiros ao ano, no solar apareceron xacementos históricos de grande valor, entre eles restos dunha mezquita e un acueducto. Por veces, o número de arqueólogos superaba ao dos obreiros.

Os restos arqueolóxicos integráronse no edificio. Abaixo, imaxe da estación de autobuses que conserva os sinais dunha rua cordobesa.

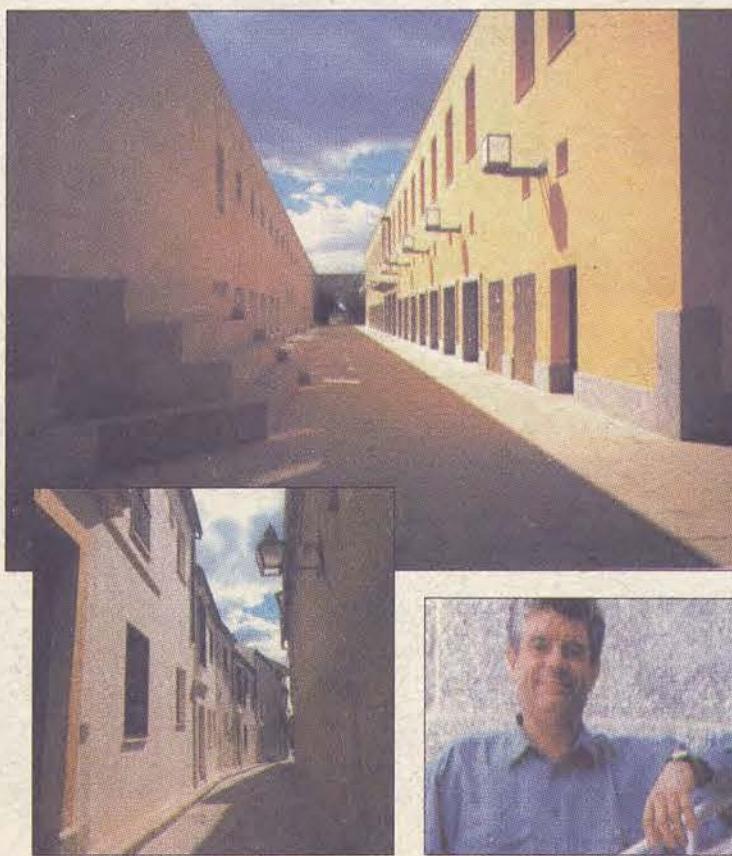
En quince días César Portela mudou o proxecto para integrar as ruinas no edificio. A solución arquitectónica conseguiu combinar de tal maneira a conservación histórica e a eficacia funcional que o arquitecto foi xa reclamado en Córdoba para vários proxectos más, nunha cidade na que o chan garda ainda muitos segredos do pasado.

O respeito pola identidade do país, a sensibilidade e o estudo da cultura do país e a eficacia da obras -"unha estación ten que funcionar coma un relóxio"- di-

son os materiais cos que César Portela traballa. Por fóra, a estación emparentase sen dificultade coas ruas cordobesas, por dentro é un dos edificios más frescos da cidade, acaido para que os viaxeiros se aliven das altas temperaturas. "Os obreiros van ali dormir a sesta porque abafan de calor, a funcionalidade é fundamental nunha obra coma esta e para iso nada mellor que estudar as soluciones que se teñen dado na historia, traballar cos seus materiais e respeitar a obra dentro da cidade" comenta o arquitecto.

Na estación agroma tamén a obra de artistas plásticos. Nun momento no que os arquitectos tenden a mostrar os seus edificios coma sinatura de autor e refugan de murais e esculturas, Portela planeou a sua obra madurando no proceso a colocación de obra plástica. "Os espazos xa foron concebidos para os artistas, assumindo a sua presenza. Colocar despois a obra perxudicaría ao espazo polo que é mellor a integración no próprio proxecto", defendé César Portela.

Cando rematou de estudar en Madrid, a César Portela recomendáronlle non recalcar en Pontevedra, cidade nada acaida, segundo lle dician, para un arquitecto. Desouviu os consellos e instalou o seu estudio na cidade do Lérez. Agora lugares tan distintos coma Xapón, Andalucía e Venezuela disfrutan da sua obra e reclaman as suas producções pola capacidade que demonstra de responder ás necesidades e á paisaxe coa que se atopa. "Consiste en sorprenderse, en ir cos ollos abertos e non responder a clichés impostos. O nacionalismo leva a que disfrutes coa riqueza do mundo. Coñecer outros países leva tamén a valorar máis o propio" engade comentando, animoso, como é a Andalucía que el coñece, tan distinta do tipismo *kitsch* que se exporta. "Hai lugares árabes, soutos de castiñeiro, o Mediterráneo e un país dunha grande diversidade" aponta o arquitecto galego que ven de rematar o paseo da praia da Herradura, en Almuñécar, e anda a proxectar o parque natural da baía de Cádiz.♦

Prisciliano

FRANCISCO CARBALLO

Prisciliano volta sér recorrente cos "Anos Composteláns", agora co Xacobeo 99. Algunha razón de fondo debe haber. Á vista están tres obras sobre Prisciliano dos irmáns Chao Rego; Xosé escrebe *Prisciliano profeta contra o Poder*, Ramón, en sendillas línguas galega e española, *O camiño de Prisciliano* e *Prisciliano en Compostela*.

De Prisciliano dixose de todo: desde herexe ata santo. Por fin a historia rectificou o de herexe, nen legal, nem temporalmente cabía tal desacreditación. O tribunal imperial condenouno por "maléficio": a dogmática eclesiástica estaba no inicio e nengun sínodo ou concilio deu tal calificación a Prisciliano.

O choque do noso profeta Prisciliano co Poder debeuse a dous factores: a sua obscuridate doctrinal, non vaciada nos textos litúrxicos occidentais senón nas obras de teólogos e narradores orientais, e ao intento de imponer a disciplina de Nicea de axeitar ás circunscripcións imperiais as cristiás. Pululaban os bispos na Gallaecia e na Lusitánia sen limitarse aos "conventos iurídicos" ou as provincias. Prisciliano non era senón a cabeza do iceberg da misión itinerante dos profetas en contraste coa delimitación episcopal en alianza co Imperio. O Poder uníase naqueles tempos difíceis e a liberdade profética non se sometía a tal alianza.

Mais Prisciliano e os restantes axusticiados en Trier por Máximo deixaron un roncel de protesta nas comunidades cristiás de Gallaecia e forzaron a que a mirada dos discípulos se dirixira ao Xerusalén dos apóstoles para leximir a Prisciliano co San Iago tamén axusticado por outro Herodes. É bon reivindicar a Prisciliano; é reivindicar a liberdade e a incultación.♦

VOLVER AO REGO

Á Renfe vaille ben. O exercicio do ano pasado rexoulle uns ingresos de 472.179 millóns, conforme reduciu os gastos case 5.400 millóns e diminuiu a aportación do Estado en 13.750. A mellora non é de extranar, cando menos en Galiza. Pechan estacións, reducen lineas, transportan aos viaxeiros de pe e sostéñense co pior material ferroviario da rede. Nen dobles vias, nen electrificación. Renfe xa é rentábel. En Uruguai cando chegou o liberalismo cerraron as estacións. Suprimiron radicalmente as perdas. Con todo, a Xunta debe poñer diñeiro para manter algunhas liñas. Un negocio. O do servizo público foi en tempos.♦